

Leipä- ja kulttuuripolitiikkaa

Suomen Teatterityöntekijäin Yhteisjärjestö STY ry:n

historiikki 1973-1998

Kirjoittanut Olli Vesala

Lukijalle

Ajatus STY:n 25-vuotishistoriikin kirjoittamisesta syntyi viime keväänä. Otin tehtävän mielihyvin ja innostuneesti vastaan, olinhan itse ollut STY:ssä järjestösihteerinä yli yhdeksän vuotta, jonka ajan toimin myös jäsenlehti STYöläisen vastaavana toimittajana.

Alkuperäinen suunnitelma oli käsitellä STY:n perustamisvaiheiden lisäksi toiminnan painopistealueita - työehtosopimustoimintaa, tekijänoikeudellista edunvalvontaa ja teatteri- ja kulttuuripoliittista toimintaa - omina kokonaisuuksinaan. STY:n perinne kuitenkin voitti ja päädyin tarkastelemaan kutakin toimivuotta erikseen. Näinhän oli, tosin suppeammassa muodossa tehty jo aiempina juhlavuosina 1983 ja 1993. Tämä on perusteltua myös siksi, että järjestötoiminnassa yleensä toiminnallinen tarkastelujakso on toimivuosi, niin eteen kuin taakse päin. Uskon, että valittu näkökulma ei silti sulje pois mahdollisuutta havaita toiminnan pidempiä kaaria ja asioiden laajempia yhteyksiä.

E erityisen tarkastelun kohteena on ollut STY:n perustaminen ja sitä edeltäneet tapahtumat. Kiehtovan kienurainen jos myös tuskainen prosessi 60-luvun lopulta vuoden 1973 syksyyn aukeni Teatterimuseon arkistossa eri teatterialan liittojen pöytäkirjoja ja toimintakertomuksia lukemalla. Lämmin kiitos avusta Teatterimuseolle.

Muilta osin lähdeaineistona on pääasiassa ollut STY:n oma arkisto, toimintakertomukset, pöytäkirjat, lehtileikkeet sekä erityisesti STYöläinen-lehden vuosikerrat 1975-1998, joista ovat löytyneet myös useimmat käyttämäni sitaattit ja valokuvat. Kiitos niin kirjoittajille kuin kuvaajille.

STY syntyi liitoista. Se ei kuitenkaan ole vain jäsenliittojensa summa, vaan vielä enemmän. STY on myös itsenäinen teatterialan järjestö. Seuraavassa kirjoitetaan siis paitsi STY:n jäsenliittojen yhteistä myös STY:n omaa historiaa kuluneiden 25 vuoden ajalta. Jäsenliittojen historiankirjoituksen olen huolelta jättänyt niiden tehtäväksi, ja niinhän ne jotkut ovat jo tehneetkin.

Historiikin lopussa suuntaa STY:n toiminnanjohtaja Raimo Söder katseen tulevaisuuteen artikkelissaan '25 vuotta takana, mitä edessä?'

Lopuksi vielä kiitokset kaikille, jotka ovat jaksaneet muistella menneitä kanssani ja erityisesti STY:n nykyiselle toimistolle, jolta saamani apu kaikissa tämän teoksen vaiheissa on ollut korvaamaton.

Antoisia lukuhetkiä.

Vantaalla 21.10.1998

Olli Vesala

OSA I

”Taide ja työ - kättä lyö”

Teatteriväen valtakunnallisena vapaapäivänä 12.11.1973 kokoontui Laulumiesten Ravintolan alasaliin lähes sata neljää eri teatterialan ammattiliittoa edustavaa teatterilaista perustamaan Suomen Teatterityöntekijäin Yhteisjärjestön. Ajatus järjestöllisestä yhteistyöstä oli kuitenkin lausuttu julki jo edellisen vuosikymmenen puolella, 60-luvun lopun yhteiskunnallisen heräämisen vuosina. Ja vaikka uuden yhteisjärjestön perustivat Suomen Teatteriohjaajien Liitto, Suomen Lavastustai-teilijain Liitto, Suomen Teatteriohjaajien Liitto sekä Suomen Teatteritekniikan Liitto, esitti järjestön perustamista ensimmäisenä Suomen Tanssitaiteilijain Liitto:

Suomen Teatteriohjaajain Liitto

Helsinki 17.4.196

Viime aikoina on eri tahoilla ilmaistu taiteilijajärjestöjen yhteistyön tehostamisen välttämättömyys. Kannatamme tätä hanketta, koska se perustuu vallitsevien olojen ja nähtävissä olevan kehityksen oikeaan oivaltamiseen.

Tällaisen yhteistyön tehostamiseksi lähinnä teatterialalla, ehdotamme, että perustetaan teatterialan työntekijäjärjestöjen yhteiselin.

Esitämme harkittavaksi kahta vaihtoehtoa:

- a) Elin käsittäisi vain teatterialan taiteilijajärjestöt, siis näyttelijäin, ohjaajain, lavastajain ja tanssitaiteilijain liitot tai
- b) edellisten lisäksi myös alan muut työntekijät, ts. tekniset ja toimistotyöntekijät.

Alustavan neuvottelun järjestämiseksi pyydämme ilmoittamaan meille Liittonne kannan ensi tilassa.

Kunnioittaen

SUOMEN TANSSITAITEILIJAIN LIITON

Hallituksen puolesta

Toimeksi saanut:

LUDVIG NYHOLM

Ludvig Nyholm

Puheenjohtaja

Tiedoksi: Suomen Lavastajain Liitto, Suomen Näyttelijäliitto, Suomen Teatteriohjaajien Liitto, Suomen Teatteriohjaajien Liitto

Kirje sai innostuneen vastaanoton Lavastustaiteilijain Liitossa ja etenkin Teatteriohjaajien Liitossa, joka edellisenä vuonna oli eronnut omaksi liitokseen entisestä Suomen Teatteriohjaajien ja Ohjaajaliitosta ja halusi selkiyttää asemaansa työntekijäjärjestönä. Sitä paitsi se oli juuri ennen Tanssitaiteilijain Liiton kirjettä ehtinyt kirjata vuosikokouksessaan lyhyen tähtäimen ohjelmaansa:

Teatterijärjestöjen yhteistyömahdollisuuksien selvittäminen ja kulttuurityöntekijäin ammatillisen keskusliiton perustamismahdollisuuksien tutkiminen.

Ja johdonmukaisena jatkona edelliseen liitto lisäsi seuraavassa vuosikokouksessaan vuoden 1970 toimintasuunnitelmaan:

Hallitus velvoitetaan jatkamaan määrätietoisesti pyrkimyksiä teatterialan tekijäjärjestöjen yhteisen organisaation aikaansaamiseksi. samalla esitetään hallitukselle toivomus tutkia myös mahdollisuuksia liittyä SAK:oon.

Paljolti juuri Teatteriohjaajien Liiton ansiosta mukaan neuvotteluihin tuli myös Suomen Näyttämötekniinen Yhdistys, joka vuonna 1971 muutti nimensä Suomen Teatteritekniiseksi Liitoksi ja avasi samalla ovensa kaikille teatteritekniisille työntekijöille. Ote Teatteriohjaajien Liiton hallituksen pöytäkirjasta toukokuulta 1970:

1. Ohjaajaliitto ehdottaa Suomen Näyttämötekniisen Yhdistyksen otettavaksi mukaan yhteistyöelimeen koska ks. yhdistys muussa tapauksessa olisi ainoa ulkopuolelle jäävä työntekijäjärjestö.
2. Sanonta "teatteritaiteilijäjärjestö" ehdotetaan muutettavaksi sanonnaksi "teatterityöntekijäjärjestö."

Suomen Näyttelijäliitossa yhteisjärjestöhankkeeseen suhtauduttiin alusta asti pidättyvämmiin. Ehkä yhtenä syynä tähän oli se, että aloite tuli Suomen Tanssitaiteilijain Liitolta, jolla oli päällekkäisjäseniä Näyttelijäliiton kanssa eivätkä välit muutenkaan olleet parhaat mahdolliset. Näyttelijäliitto oli mm. Teatterijärjestöjen Keskusliitossa vuosikautia vastustanut Tanssitaiteilijain Liiton hyväksymistä jäseneksi. Toinen syy varmasti oli se, että Näyttelijäliitto Suomen vanhimpana ja suurimpana teatterialan ammattiliittona oli tottunut tulemaan yksin toimeen ja päättämään itse asioistaan omaa työehtosopimustaan myöten ja ainakin osa jäsenistöstä pelkäsi yhteisen liiton kaventavan itsenäisyyttä.

Teatteriohjaajien Liitto näki kuitenkin näyttelijöiden saamisen mukaan keskeisenä koko hankkeelle ja panosti siksi voimakkaimmin neuvotteluihin Näyttelijäliiton kanssa. Pitkit-tyessään asia mutkistui. Marraskuussa 1971 Teatteriohjaajien Liiton hallitus kirjasi:

Risto Ahonen ilmoitti Näyttelijäliiton taas kerran peräytyneen hankkeesta. Kokous totesi, että on syytä odotella Näyttelijäliiton uuden hallituksen kannanottoa, johon Ohjaajaliiton tulisi vaikuttaa yhteistoiminnan aikaansaamiseksi. Samoin todettiin, että mikäli Suomen Tanssitaiteilijain Liiton mukaantulo jälleen olisi yhteistyöelimen perustamisen esteenä SNL:lle sen hallituksen käsitellessä asiaa, pyritään tanssitaiteilijat ottamaan mukaan vasta myöhemmässä vaiheessa.

Ja maaliskuussa 1972:

Koska Elokuvatyöntekijäin Liitto on liittynyt SAK:oon, päätettiin antaa Pentti Kotkaniemen ja Jukka Sipilän tehtäväksi tutkia millaisia mahdollisuuksia Ohjaajaliitolla olisi liittyä SAK:oon.

Ja kesäkuussa:

Todettiin, että myös SNL on tutkimassa mahdollisuuksia liittyä SAK:oon. Mikäli muutkin liitot tulevat siihen liittymään, saataneen aikaan myös teatterialan työntekijäin yhteinen liitto.

Ja vielä syyskuussa:

Odotetaan SNL:n liittymistä SAK:oon sekä mahdollisia muutoksia Tekeri:ssä.

Ohjaajien keskittyessä odottelemaan näyttelijöiden päätöksiä, alkoivat Lavastustaiteilijain Liitto ja Teatteritekniinen Liitto tuskastua. Ne olivat jo 1970 perustaneet yhdessä Suomen OISTT-keskuksen (nykyisin Suomen OISTAT-keskus) ja vuosikokouksessa 1971 Lavastustaiteilijain Liitto päätti tukea Teatteritekniisen Liiton hyväksymistä mukaan perustettavaan yhteiseen työntekijäjärjestöön. Samassa kokouksessa lavastajat jo selvittivät mahdollisuuksia liittyä SAK:oon. Helmikuussa 1972 sekä Lavastustaiteilijain Liitto että Teatteritekniinen Liitto totesivat Teatteriohjaajien Liiton sanoutuneen irti

yhteishankkeesta toistaiseksi ja päättivät tiivistää omaa yhteistyötään. Teatteriteknisen Liiton ylimääräinen yleiskokous helmikuussa 1972:

Yhteistyösopimus lavastajien ja ohjaajien kanssa:
Puheenjohtaja Ahonen ilmoitti Ohjaajaliiton sanoutuneen irti tästä sopimuksesta. Puvustonhoitaja Aino Mäkelä lausui mielipiteen, että olisi hyödyllistä jatkaa yhteistyötä lavastajat - tekniset.

Ja Lavastustaiteilijain Liiton vuosikokous huhtikuussa 1972:

Yhteistyöneuvottelut ovat pysähdyksissä, koska Näyttelijäliitto ja Ohjaajaliitto päätöksillään lopettivat neuvottelut toistaiseksi. Lavastustaiteilijain Liitto on jatkanut yhteistyöneuvotteluja Teatteriteknisen Liiton kanssa.

Lavastustaiteilijain Liitto ja Teatteritekninen Liitto pitivätkin Teatteripäivillä 1972 yhteisen kokouksen, jossa päätettiin tehostaa liittojen yhteistyötä ja jatkaa ponnisteluja mahdollisimman laajapohjaisen yhteisen työntekijäjärjestön synnyttämiseksi.

Syksyllä 1972 tilanne yhteisen järjestön osalta oli edelleen jumissa, mutta muita yhteistyökuvioita oli muotoutumassa. Tes-neuvottelut olivat käynnistymässä ja Lavastustaiteilijain Liitto pyysi Teatteriohjaajien Liitolta tukitoimia tulevan kevään tes-neuvotteluihin. Ohjaajat puolestaan päättivät, että neuvotteluissa kaikkien teatterialan työntekijäliittojen tulisi pyrkiä esiintymään yhteisten tavoitteiden ja yhteisneuvottelujen pohjalta. Tätä tarkoitusta varten Teatteriohjaajien Liitto esitti perustettavaksi yhteisen neuvotteluelimen. Se myös totesi, että yhteisrintamaesiintyminen tulee riippumaan Näyttelijäliiton päätöksestä pitääkö se kiinni aikomuksesta korjata omaa sopimustaan pelkin pöytäkirjamerkinnoin. Näin kävi ja neuvotteluihin mentiin erikseen. Mutta yhteistyön siemen tes-toiminnassa oli kylvetty.

Toinen yhteistyön malli löytyi järjestöllisistä perustoiminnoista. Niin Teatteriohjaajien Liitolla, Lavastustaiteilijain Liitolla, Teatteriteknisellä Liitolla kuin Teatterioppettajien Liitollakin oli tarvetta löytää toimistotilaa ja sitä päätettiin ryhtyä etsimään porukalla. Samalla alettiin pohtia mahdollisuuksia myös joidenkin toimistotehtävien hoitamisesta ja toimistotarvikkeiden hankkimisesta yhdessä. Yhteinen toimitila löytyi keväällä 1973 Katajanokalta Teatterikeskuksen toimiston yhteydestä ja kaikissa em. liitoissa tehtiin kevään kuluessa päätös allekirjoittaa vuokrasopimus yhdessä ja muuttaa Luotsikadulle.

Yhteisjärjestöhanke ehti vihdoinkin kuitenkin ensin. Teatteriohjaajien Liitto päätti hallituksensa kokouksessa 15.5.1973:

8§. Seminaari Tampereen Teatterikesässä:
Päätettiin järjestää Tampereen Teatterikesässä seminaari käsittelemään yhteisen työntekijäliiton perustamista. Kutsu lähetetään Suomen Lavastustaiteilijain Liitolle, Suomen Näyttelijäliitolle, Suomen Teatterioppettajien Liitolle, Suomen teatteritekniselle Liitolle ja myös Suomen teatterijohtajaliitolle, Suomen Näytelmäkirjailijaliitolle ja Suomen Tanssitaiteilijain Liitolle. Työntekijäliitto perustetaan kuluvana vuonna siihen halukkaiden liittojen pohjalta.

Tampereelle myös kokoonnuttiin. Eikä tuloksetta, minkä todisti mm. Helsingin Sanomat:

**Hiukan lähempänä toteutumista
Teatterityöntekijäin yhteinen liitto**

Tampere (Kirsikka Siikala) Keskusteleva teatterikesä on puhuttanut tänä vuonna tavallista laimeammin tai pitäisikö sanoa normaalin laimeasti sekä

yleisöä että paneeleja. Ainoa konkreettiseen päämääräänsä päässyt oli teatteriohjaajaliiton järjestämä teatterityöntekijöiden liiton perustamista pohtiva seminaari, joka päättyi sunnuntaina.

Virallisempi kommentti seminaarista on luettavissa päätöspöytäkirjasta:

Päätöspöytäkirja Suomen Teatteriohjaajien Liitto r.y.:n 18.-19.8.1973
Tampereella järjestämästä teatterialan työntekijäin yhteisjärjestäytymistä käsitelleestä seminaarista, johon oli kutsuttu edustajat alan eri työntekijäjärjestöistä.

Seminaari esitti loppuyhteenvedona, että syyskuun puolivälin jälkeen pidettävää valmistelevaa kokousta varten Suomen Teatteriohjaajien Liitto ja Suomen Teatteriopettajien Liitto laativat kirjalliseen muotoon ehdotuksen teollisuusliitto-periaatteella toimivaa teatterityöntekijäin liittoa varten.

Pisimmälle yhteisjärjestäytymistä jo aikaisemmissa kokouksissaan selvittelleet Suomen Lavastustaiteilijain Liitto, Suomen Teatteriopettajain Liitto, Suomen Teatteritekniikan Liitto ja kokoonkutsujana toimiva Suomen Teatteriohjaajien Liitto kokoontuvat tämän jälkeen vertailemaan tätä sekä jo kirjallisessa muodossa esillä ollut ammattillisen yhteistyöjärjestön sääntömallia.

Myöhemmin syksyllä kutsutaan koolle teatterialan kaikki työntekijäliitot käsittelemään valmistelevan kokouksen tuloksia sekä päättämään yhteisen liiton tai järjestön perustamisesta.

MIKKO MAJANLAHTI
Mikko Majanlahti
seminaarin puheenjohtaja

SINI SEITSALO
Sini Seitsalo
seminaarin sihteeri"

Lavastustaiteilijain Liiton jäsentiedote puolestaan kertoo:

Pitkään on neuvoteltu myös teatterialan eri ammattialueita edustavien liittojen toiminnan ja järjestövoiman yhteiskäytöstä. Lienee jo nykyään jokaiselle selvää, että työntekijäin jakautuminen erilaisiin karsinoin, joissa jokainen joutuu hoitamaan palkkaa ym. koskevat neuvottelut viime kädessä yksin, ei hyödytä ketään. Yhteistyön merkitys ja tarve on osoittautunut yhä tärkeämmäksi mitä kehittyneemmästä tuotannon alasta on kysymys. Teatteriala on viimeisiä ammattialueita Suomessa, jossa pienilläkin ammattikunnilla on omat liittonsa, jotka joutuvat ajamaan pienen, ammattillista osa-alueita edustavan ammattikunnan asioita esim. vahvasti keskenään liittoutuneita työnantajia vastaan.

Tampereella kokoonnuttiin Teatterikesään, jossa Teatteriohjaajien liitto oli isäntänä seminaarissa, johon oli kutsuttu edustajia eri teatterialan työntekijäliitoista keskustelemaan erilaisista yhteistyöjärjestöjen malleista.

SLL:n ja teatteritekniikan ehdotuksena oli yhteistyöjärjestömalli, jossa kaikkien ammattikuntaisten liittojen (näyttelijäin, ohjaajien, teknisten, lavastajien jne. liittojen) nykyiset ammattikuntaiset hallintoelimet säilyisivät ennallaan toistaiseksi. tavoitteena on kuitenkin, että yhteistyöjärjestöä kehitettäisiin ns. teollisuusliittoperiaatteella toimivaksi järjestöksi, jossa jokainen TEATTERI KAIKKINE TYÖNTEKIJÖINEEN muodostaisi yhden ammattiosaston ja joka ammattiosasto kuuluisi valitsemiensa edustajien kautta täysivaltaisena yhteiseen TEATTERITYÖNTEKIJÄLIITTOON. Vasta tällainen suuri, kaikki työalueet kattava järjestö pystyisi todella parhaalla mahdollisella tavalla valvomaan työntekijäin etuja esim. työehtosopimuksia tehtäessä, koska sen järjestöllinen voima olisi

tarpeeksi suuri. Edellä kuvatuunlainen työntekijäliitto on siis päämäärä. Tampereen seminaarikokouksen päätöksen mukaisesti ohjaajaliitto, teatteriopettajaliitto, lavastajain liitto ja teknisten liitto yhdessä valmistelevat syyskuun aikana yhteisen ehdotuksen yhteistyöjärjestön sääntömalliksi kaikkia alan työntekijäliittoja varten.

Heti seminaaria seuranneena päivänä kokoontui Teatteriohjaajien Liiton yleiskokous purkamaan seminaarin antia ja pohtimaan jatkotoimia. Pöytäkirjaan on kirjattu:

Todettiin, että tässä vaiheessa ammattikuntapohjaisen yhteisjärjestön perustamiseen ovat valmeimmat jo aikaisemmissa kokouksissa pisimmällä yhteistyössä olleet lavastajien, teatteritekniikoiden, teatteriopettajien ja teatteriohjaajien liitot.

Kokous päätti valtuuttaa hallituksen toimimaan yhteisen järjestön perustamiseksi ja siihen liittymiseksi pitäen kuitenkin lopullisena päämääränä teollisuusliitto-periaatteella toimivan liiton aikaansaamisen ja mahdollista ammattikuntaista yhteistyöjärjestöä tulee pitää vain välivaiheena.

Hallitukselle annettiin lisäksi jatkossa tehtäväksi selvittää teatteriliittojen ja alan oppilaitosten työntekijäin, freelancereitten, teatterien siivoojien, vahtimestareitten jne. järjestäytymismahdollisuudet yhteisjärjestöön. Samoin tulee selvittää paikallisissa osastoissa luottamusjärjestelmä.

Yleiskokouksen jälkeen kokoontui hallitus, joka pohti erityisesti uuden järjestön jäsenpohjaa. Tanssitaiteilijain Liitto oli pidetty neuvottelujen sisäpiirin ulkopuolella Teatteriohjaajien Liiton toivomuksesta ja Näyttelijäliiton kanssa käytävien neuvottelujen helpottamiseksi. Ja vieläkin jaksoivat ohjaajat yrittää. Hallitus päätti esittää, että:

Suomen Tanssitaiteilijain Liitto siirretään reaali poliittisin syin sivuun joko kokonaan tai määräajaksi Suomen Näyttelijäliiton mukaan saamiseksi.

Seuraavassa hallituksessa 16.9. päätettiin sitten kutsua koolle yhteisjärjestön perustamista valmisteleva kokous 8.10. Toimikunta Väinö Vainio, Eero Melasniemi, Jorma Lindfors ja Terttu Talonen oli tutkinut SAK:n järjestösihteeri Etelän avustamana teatterityöntekijäinliiton perustamismallia ja esitti säännöt laadittaviksi kattojärjestömallin perusteella. Hallitus totesi, että lopullisen tavoitteen tulee kuitenkin olla teollisuusliittoperiaatteella toimiva järjestö ja esitti toimikuntaa täydennettäväksi Teatteritekniikan Liiton edustajalla. Näyttelijäliitossa päätöksenteko yhteisjärjestön suhteen ei edennyt ja niin 26.10 1973 lähetettiin seuraavan sisältöinen kutsu:

Suomen Lavastustaiteilijain Liitto r.y:n , Suomen Teatteriopettajien Liitto r.y:n, Suomen Teatteritekniikan Liitto r.y:n ja Suomen Teatteriohjaajien Liitto r.y:n jäsenet kutsutaan täten osallistumaan Suomen Teatterityöntekijäin Yhteisjärjestö r.y:n perustavaan kokoukseen, joka pidetään teatterialan yleisenä vapaapäivänä, maanantaina 12.p:nä marraskuuta 1973 klo 12.00 alkaen Laulu-Miehet-ravintolan alasalissa, osoite Hietaniemenkatu 2, Helsinki.
Oheisina liitteinä kokouksen esityslista ja järjestön sääntömalli.

Helsingissä 26. p:nä lokakuuta 1973

SUOMEN TEATTERIOHJAAJIEN LIITTO R.Y.
FINLANDS TEATERREGISSÖRSFÖRBUND R.F.

RISTO AALTONEN
Risto Aaltonen
puheenjohtaja

SINI SEITSALO
Sini Seitsalo
sihteeri

Kun tuo marraskuinen päivä sitten suttuisen harmaana nousi, suuntasi Laulu-Miehiin lähes sata teatterityöntekijää. Yli neljän vuoden valmistelujen tulokset olivat vihdoinkin nähtävillä. Oli koittanut

päätösten aika. Kullakin perustajaliitolla oli varmasti omia tavoitteitaan yhteisjärjestön suhteen ja oli myös epäilyjä, miten eripuraisena tunnettu ala kykenisi yhteistyöhön. Toisaalta koko arkinen työ perustui yhteistoiminnalle, joten jotain hyvin luontevaa yhteisjärjestöajatuksessa oli. Omia tuntojaan perustamisen edellä selvitti Teatteritekninen Liitto kokouksessa antamassaan julkilausumassa:

Minkä vuoksi Suomen Teatteritekninen Liitto, jonka jäsenet mielestämme muodostavat teatterityöntekijöinä ryhmän, josta voi käyttää nimitystä teatteriproletaari, on puuhaamassa yhteisjärjestöä kolmen liiton kanssa, jotka kuuluvat taiteelliseen puoleen? Pyrimme lyhyesti selvittämään 'suhteemme' näihin kolmeen ryhmään.

Teatteriopettajien Liitto on jäsenkenttäämme ja sen jokapäiväiseen työhön nähden etäinen, joten suhteesta voi käyttää sanontaa platoninen. Liittojen hallitusten välillä sen sijaan on toimintaa.

Suomen Teatteriohjaajien Liitto. Me vanhimmat teatterityöntekijät muistamme ajan, jolloin sanonta: "ohjaajalle ja Jumalalle ei mikään ole mahdotonta", nimenomaan tuossa järjestyksessä mainittuna. Se oli aikaa se, jolloin ohjaajat pitivät itseään teattereiden johtoportaan kuuluvina ja samaistivat itsensä työnantajien heille kuuluvine oikeuksineen - lue: vaikutus työhönottoon ja erottamiseen. Onko tuo mennyttä aikaa, mitä on nykyisyys. Teatteritekniikan liiton hallitus on hartaasti käsitellyt suhdetta työntekijä/ohjaaja ja tullut siihen tulokseen, että Ohjaajaliitto on viime vuosien toiminnassaan Tekniseen liittoon päin ollut uskollinen tuolle sanonnalle: "ohjaajalle ja jne. ei mikään ole mahdotonta". Ohjaajaliitto on tehnyt mahdottoman mahdolliseksi, julkinen tunnustautuminen teatterityöntekijöiksi ei liene syntynyt kivuttomasti, se on samalla tunnustus teknisten tasa-arvosta teatterihierarkian eräässä osassa.

Suomen Lavastustaiteilijain Liitto, työntekijäryhmä, josta voidaan käyttää nimitystä "teknillistaiteellinen", on työnsä puolesta lähinnä teknisiä ja siksi liittojemme välinen hyvä ja luottamuksellinen toiminta on selviö.

Yhteenvetona näistä kolmesta ryhmästä on uskottava heidän tarkoittaneen täyttä totta ja onniteltava heitä heidän rohkeudestaan sanoa itseään teatterityöntekijöiksi.

Mitä Teknisten liitto toivoo yhteisjärjestöltä? Paljon. Päälimmäisenä on solidaarinen palkka-politiikka, yhtenäiset työehtosopimukset, koulutus ja paljon muuta. Tiedämme kaikki tämän vaativan paljon työtä. Emme pelkää työtä, olemme liittomme puitteissa totuneet siihen. Liittomme kasvu eräänlaisesta kerhomuodosta ammattiyhdistysjärjestöksi asettaa sen luonteiset vaatimukset liiton hallitukselle, ettei niiden hoitaminen leipätyön ohella tapahtuvana harrastuksena pitkään vetele. Siksi me katsomme auttavamme itseämme sekä jäsenliittoja liittymällä yhteen työasioista suurin piirtein samoin ajattelevien ihmisten kanssa.

Uskomme nyt mahdollisesti perustettavasta yhteisjärjestöstä muodostuvan yhteisön, jonka päämäärät ja pyrkimykset koituvat teatterityöntekijöiden ja koko Suomen teatterielämän hyväksi. Uskomme myöskin, ettei tätä järjestöä vasemmisto valtaa eikä oikeisto kaappaa. Suomen Teatteritekninen Liitto on valmis allekirjoittamaan edellä mainitun yhteisjärjestön perustamiskirjan.

Ja niin yhteisjärjestö perustettiin. Perustavan kokouksen pöytäkirjan aika on syönyt, mutta oheinen sopimus on talletettu yhdistysrekisterin holveihin:

PERUSTAMISSOPIMUS

Me allekirjoittaneet yhdistykset perustamme täten SUOMEN TEATTERI-TYÖNTEKIJÄIN YHTEISJÄRJESTÖ - TEATERARBETARNAS SAMORGANISATION I FINLAND (STY) - nimisen yhdistyksen ja olemme hyväksyneet sille oheistamamme säännöt.

Helsingissä Marraskuun 12 päivänä 1973

SUOMEN TEATTERIOHJAAJIEN LIITTO r.y.
FINLANDS TEATTERREGISSÖRSFÖRBUND r.f.

RISTO AALTONEN
yhdistys Helsingin kaupungista

SINI SEITSALO

SUOMEN TEATTERIOPETTAJIEN LIITTO r.y.
FÖRBUNDET FÖR FINLANDS TEATERPEDAGOGER r.f.

MARTIN KURTÉN
yhdistys Helsingin kaupungista

LEENA NUOTIO

SUOMEN TEATTERITEKNIEN LIITTO r.y.
FINLANDS TEATERTEKNISKA FÖRBUND r.f.

TOROLF SÖDERQVIST
yhdistys Tampereen kaupungista

MATTI SILVANTIE

SUOMEN LAVASTUSTAITEILIJAIN LIITTO r.y.

JORMA K. LINDFORS
yhdistys Helsingin kaupungista

PAUL SUOMINEN

STY:n järjestömalliksi valittiin lopulta yhteisjärjestömalli, jossa jäseninä ovat itsenäiset jäsenliitot, joilla on oma organisaationsa. Lopulliseksi tavoitteeksi asetettiin kuitenkin ammattiliittomalli, jossa jäseninä olisivat teattereiden ammattiosastojen kautta kaikki teatterityöntekijät. Sääntöjen tarkoituksena kirjattiin:

Järjestön tarkoituksena on itsenäisenä keskuselimenä koota yhteen teatteritoiminnassa ja siihen liittyvillä aloilla työskentelevien henkilöiden ammatilliset yhdistykset, edustaa niitä ja valvoa jäsenyhdistystensä ja niiden jäsenten palkkaukseen liittyviä ammatillisia, yhteiskunnallisia sekä kulttuuripoliittisia etuja.

Sääntöjen jäsenyyspykälässä jätettiin myös muille alan liitoille mahdollisuus liittyä järjestöön myöhemmin. Tanssitaiteilijoiden Liitto käyttikin tilaisuutta heti. Ritva Arvelo esitti perustavassa kokouksessa liiton puolesta pahoittelunsa siitä, että yhteisjärjestöhankkeessa alusta asti mukana ollut Tanssitaiteilijain Liitto oli jätetty syrjään ja toivoi, ettei tämänkaltaisen menettely toimisi ennusteena STY:n tulevalle toiminnalle. Samalla Arvelo jätti liiton jäsenhakemuksen, joka sitten hyväksyttiin STY:n ensimmäisessä varsinaisessa edustajiston kokouksessa maaliskuussa 1974.

Uuden järjestön väliaikaiseksi puheenjohtajaksi valittiin lavastaja Paul Suominen ja varapuheenjohtajaksi metallimies Onni Riipinen. Väliaikaisen hallituksen jäseniksi valittiin Martin Kurtén Teatteriopettajien Liitosta (varalla Terttu Talonen), Torolf Söderqvist Teatteritekniesten Liitosta (varalla Matti Silvantie), Risto Aaltonen Teatteriohjaajien Liitosta (varalla Veikko Kerttula) ja Jorma K.Lindfors Lavastustaiteilijain Liitosta (varalla Timo Martinkauppi). Hallituksen sihteeriksi valittiin toistaiseksi Ohjaajaliiton sihteeri Sini Seitsalo.

Valitun hallituksen tehtäväksi annettiin sääntöjen hiominen valmiiksi yhdessä yhdistysrekisterin kanssa, toimintasuunnitelman ja periaateohjelman laatiminen sekä neuvottelupyynnön esittäminen työnantajaliitoille oikeudesta allekirjoittaa työehtosopimukset yhdessä jäsenliittojen kanssa. Samalla kokous velvoitti hallituksen lähettämään pikaisesti kaikille muille teatterialan työntekijäjärjestöille säännöt ja kutsun liittyä uuteen järjestöön. Kokous piti myös ilmeisenä, että STY tulisi itseoikeutetusti olemaan ensimmäisiä SAK:n alaisia kulttuurityön- tekijäin liittoja.

Keskusteltaessa järjestön tulevasta toiminnasta asetettiin painopiste heti alussa sopimustoimintaan, olivathan sekä ohjaajat, lavastajat, että teatteritekniset juuri neuvottelemassa omia työehtosopimuksiaan. Tavoitteeksi jo perustavassa kokouksessa asetettiin solidaarinen palkkapolitiikka ja yhteinen työehtosopimus. Toinen painopistealue oli alan koulutus. Todettiin, että tekninen kehitys teattereissa on edennyt niin pitkälle, että henkilökunnalla on vaikeuksia seurata perässä. Erityinen huolen aihe oli teatteritekniikan koulutus, jota ei vakavasti oltu edes yritetty järjestää. STY:n perustamisesta asti nämä kaksi aluetta - työehdot ja koulutus - ovatkin säilyttäneet keskeisen roolinsa järjestön toiminnassa.

Kun vielä oli keskusteltu tärkeimmistä käytännön kysymyksistä (toimitila, sihteeri, talous) ja Teatteritekniikan Liitto oli luovuttanut 1000 mk jäsenmaksuennakkoa toiminnan käynnistämiskuluihin, oli STY syntynyt. 510 suomalaista teatterityöntekijää oli saanut uuden etujärjestön. Laulumiehistä poistui tulevaisuuteen toiveikkaasti ja luottavaisesti uskova joukko, joka oli valmis työhön yhteisten tavoitteiden hyväksi ja suomalaisen teatterin parhaaksi. Vain yksi asia kaiheri mieltä: Näyttelijäliitto oli jäänyt sivuun. Mainittakoon kuitenkin, että STY:n perustamispäivänä kokoontunut Näyttelijäliiton valtuusto päätti herättää henkiin yhteistyökuvioita pohtimaan asetetun toimikunnan, joka ei ollut kokoontunut.

STY:n perustaminen herätti välittömästi kokousta seuranneena päivänä ansaittua huomiota lehdistössä. Ja kuten perustamisajankohdan huomioiden arvata saattaa, se haluttiin heti politisoida. Helsingin Sanomat (13.11.73) otsikoi vielä maltillisesti "Teatteriala kokoaa rivejään" ja "Työntekijöille uusi etujärjestö", mutta Aamulehti (13.11.73) innostui ja lisäsi sinänsä asialliseen uutiseen "Neljä teatterialan liittoa perusti yhteisen järjestön" kommenttinsa "Ääriivasemmiston valtapyrkimyksiä":

Kaikki neljä liittoa, jotka ovat perustaneet yhteisen järjestön, ovat voimakkaasti vasemmistojohtoisia, joissa radikaaleilla on määräysvalta. Lavastustaiteilijain liitosta irrottautui tänä syksynä valtaosa teattereiden lavastajista ja perusti toisen lavastajien liiton. Entiseen liittoon jäi etupäässä televisio- ja elokuva-lavastajia. Mahdollista on, että muutkin teatterialan liitot lähiaikoina hajoavat. Sellaiset jäsenet, jotka eivät hyväksy liittojen politisoitumista ja joutumista ääriivasemmiston johtoon, eroavat ja perustavat uusia puhtaasti ammatillisia liittoja.

STY:n uusi hallitus ei kauaa vastauksessaan vitkastellut. Mutta tarvittiin kantelu Julkisen Sanan Neuvostolle ennen kuin Aamulehti (27.11.73) julkaisi vastineen:

1. Yksikään ko. neljästä liitosta ei ole vasemmistoradikaalien määräysvallassa, vaan niiden puheenjohtajat ja hallitukset on valittu normaalia suomalaista yhdistyskäytäntöä noudattaen.

2. Suomen Lavastustaiteilijain Liitosta eronneet 17 teattereissa toimivaa lavastajaa ja puku suunnittelijaa muodostavat vähemmistön maamme päätoimisten teatterilavastajien 54 suuruudessa joukossa. Erääksi eronsa syyksi he ovat ilmoittaneet erityisesti korkean ammattitaidon, minkä avulla he uskovat nopeasti saavuttavansa kaikki ne sosiaaliset edut, joiden turvaamiseksi teatterityöntekijöille STY on perustettu. Poliittisia syitä eroamiseen ei koskaan ole esitetty.

Koskaan ei liitoissamme ole käyty poliittisia keskusteluja, eivätkä poliittiset näkemyserot henkilötasolla voi estää meitä luomasta yhteisrintamaa jo yleisesti hyväksytyjen työelämän normien ulottamiseksi koskemaan myös teatterin työntekijöitä.

Tähän Aamulehti kommentoi välittömästi:

Emme ole väittäneet, ettei Yhteisjärjestön jäsenliittojen puheenjohtajia ja hallituksia olisi valittu "normaalia suomalaista yhdistyskäytäntöä noudattaen". Tämän käytännön noudattaminen ei tietenkään estä vasemmistoradikaalien valtaanpääsyä.

Koska Aamulehti oli julkaissut STY:n vastineen ennen kuin Julkisen Sanan Neuvosto ehti käsitellä asian, antoi Neuvosto Aamulehdelle vapauttavan päätöksen. Seuraavaksi STY ponnahti Demarin (8.12.73) etusivulle: "Kova pala porvarille, kun teatteriväkikin tiivistää ay-rivejään." Sisäsivuilta löytyy koko sivun artikkeli otsikolla "Taide ja työ - kättä lyö". Ingressi toteaa reippaasti:

Porvarit ovat jälleen kerran tyhjentäneet yksipuolista sanavarastoaan. Tällä kertaa konservatiivien räiskähtelyn kohteena ovat teatterityöntekijäin keskuudessa vaikuttavat "risuparrat" ja "parta- radikaalit". Vajaa kuukausi sitten perustettu Suomen Teatterityöntekijäin Yhteisjärjestö (STY) on oikeistolehdistössä leimattu ääri vasemmistolaiseksi. Toisaalta sen on korostettu olevan vasemmistoradikaalien hallinnassa. uuden järjestön voimatroikan muodostavat Risto Aaltonen, Onni Riipinen ja Paul Suominen. Nämä miehet ovat merkittäviä. He ovat 'vasemmistojuntan sielu'; sen työvaliokunta. Tehdessään teatteria he kieltävät punaisen merkin olemassaolon otsallaan. "Taide ja työ - kättä lyö", on uuden järjestön motto ja motiivi.

Ja itse artikkeli:

Teatterityöntekijäin esitaistelijat ovat päätyneet yksimieliseen ja selkeään linjaan ainakin yhdessä asiassa: puoluepolitiikka ei kuulu järjestön tehtäviin. "Politiikkamme on leipä- ja kulttuuripolitiikka." Kysymys, kuka kukin on ja minkä laidan näkemyksiä järjestö heijastaa, saa osakseen ilkikurisen virnistyksen voimakolmikon (Suominen, Aaltonen, Riipinen) kasvoilla. "Olemme valmiit antamaan neuvoja kaikille puolueille siitä, miten näitä teatteripoliittisia asioita pitäisi hoitaa."

Lehdistö rauhoittui kuitenkin pian ja STY saattoi keskittyä varsinaiseen toimintaansa. Kymmenen vuotta myöhemmin Paul Suominen toteaa SYÖläisen (5/83) muisteluartikkelissa:

Se oli sellaista pientä poliittista taistelua samalla. Mutta STY:n perustamisen varsinaisena syynä oli kyllä elinehtojen ja työolosuhteiden parantaminen.

Ja Heikki Mäkelä jatkaa:

Ja samalla se tietysti perustui näkemykseen teatterityöstä kollektiivisena työnä. Toisaalta työehtojen ja palkkauskysymysten hoitaminen yhteistoimin on tehokkaampaa ja tuloksekkaampaa kuin että jokainen säveltää erikseen. Mutta se teatteri- ja kulttuuripoliittinen näkemys, joka siinä on ollut mukana, on juuri se, että teatterityö on kollektiivista eikä teatterin tekeminen onnistu ilman eri osatekijöiden yhteistyötä. ja sen, että teatterityö on kollektiivista, pitäisi heijastua myös järjestöllisessä toiminnassa.

Näin synnyttiin STY. Oli aika ryhtyä työhön - yhdessä.

OSA II

"Työstä ja taistelusta"

1973

STY:n väliaikainen hallitus tarttui heti perustavan kokouksen jälkeen tarmokkaasti työhön. Jo ennen vuoden 1973 loppua ehdittiin päättää yhden huoneen vuokraamisesta toimitiloiksi STY:lle ja sen neljälle jäsenliitolle Katajanokalta Teatterikeskuksen toimiston yhteydestä. Samoin tehtiin päätös puolipäivätoimisen sihteerin palkkaamisesta. Varoja toiminnan käynnistämiseen ei juuri ollut. Kassan pohjana oli kuitenkin Teatteriteknisen Liiton jäsenmaksuennakko 1000 mk ja Lavastustaiteilijain Liitto päätti myös maksaa ennakkoa 500 mk. Muut kulut päätettiin toistaiseksi jakaa jäsenliittojen kesken.

Tes-rintamalla tehtiin työnantajapuolelle esitys STY:n tulemisesta mukaan työehtosopimusneuvotteluihin ja sopimusten allekirjoittajaksi yhdessä jäsenliittojen kanssa. Vuoden viimeisenä päivänä 31.12. tehtiinkin historiaa; STY allekirjoitti Teatteriohjaajien Liiton kanssa ohjaajien teatterityöehtosopimuksen ja Lavastustaiteilijain Liiton kanssa lavastajien teatterityöehtosopimuksen, joka samalla oli lavastajien ensimmäinen tes.

1974

Ensimmäinen varsinainen toimintavuosi käynnistyi vilkkaana kaikilla rintamilla. Puolipäivätoimisena sihteerinä ja samalla taloudenhoitajana aloitti helmikuussa uusissa toimitiloissa Luotsikadulla Katajanokalla Kanerva Cederström. Jo syyskuun alussa sihteerin toimi kuitenkin kokopäiväistettiin ja sihteeriksi tuli Soila Lehtonen, joka ehti työskennellä STY:n palveluksessa aina vuoteen 1983. Sihteerin-nimike muutettiin seuraavassa vuodenvaihteessa pääsihteeriksi. Ja jos ei suunniteltu teollisuusliitto-malli heti puraissutkaan, niin palvelutoimisto-ajatus kuitenkin - aina näihin päiviin saakka.

Sääntöjen mukainen edustajiston kokous pidettiin teatteripäivien yhteydessä Oulussa. Kokouksessa uudeksi jäsenliitoksi hyväksyttiin Suomen Tanssitaiteilijain Liitto, jolloin STY:n jäsenliittojen yhteinen jäsenmäärä nousi hieman yli tuhannen. Ensimmäiseksi varsinaiseksi puheenjohtajaksi valittiin lavastaja Paul Suominen ja varapuheenjohtajaksi metallimies Onni Riipinen. Hallituksen jäseniksi tulivat Risto Aaltonen (STOHL), Måns Hedström (SLL), Torolf Söderqvist (STTEL), Lauri Leinonen (STOpL) ja Margaretha von Bahr (STTL).

Opetusministeriö myönsi neuvottelujen jälkeen STY:lle 12.000 mk:n toiminta-avustuksen, joka jäsenliittojen suostumuksella oli otettu niiden valtionavusta. Lisäksi ministeriö myönsi tukea kalustohankintoihin sekä seminaarien järjestämiseen. Jäsenmaksua liitot maksoivat STY:lle 30% omista jäsenmaksutuloistaan.

Vilkkainta oli kuten arvata saattaa kuitenkin tes-rintamalla. Edelliseltä vuodelta oli allekirjoittamatta jäänyt teatteriteknisten työehtosopimus, jonka piti jo olla valmiiksi neuvoteltu, kun työnantajapuoli esittikin, että neuvottelut on käynnistettävä uudelleen, koska Helsingin Kaupunginteatteri ei hyväksy teknisten päivätyöntekijöiden työaikajärjestelyjä. Tämän seurauksena Helsingin Kaupunginteatterin tekniset katsoivat välttämättömäksi ryhtyä työtaisteluun. Teatteritekninen Liitto jätti valtakunnansovittelijalle vaatimuksensa ja lakkovaroituksen, jonka mukaan lakko alkaisi Helsingin Kaupunginteatterissa 2. maaliskuuta. Jollei työnantajapuolen kanssa päästäisi yksimielisyyteen työehtosopimuksesta kahden viikon aikana, laajenisi lakko koskemaan kaikkia Suomen Teatteriliiton

ja Työväen Näyttämöiden Liiton jäseneteattereita 16. maaliskuuta. STY otti luonnollisesti asiaan kantaa. Ote STY:n hallituksen pöytäkirjasta helmikuulta 1974:

13§...Päätettiin kirjata pöytäkirjaan, että STY ei allekirjoita te-sopimusta, jossa vastoin suoritettua äänestystä määrätään päivätyöntekijät poikkeavaan työaikajärjestelyyn.

...Päätettiin, että STY:n hallitus suorittaa solidaarisuuslakkoon valmistautumista, mikäli tämä tulee ajankohtaiseksi.

...Päätettiin, että kun lakko on alkanut, STY avaa lakkoavustustilin ja että siitä ilmoitetaan teattereille."

STY:n jäsenliitot tekivät myös päätöksen ryhtyä tukemaan lakkoa sen mahdollisesti laajetessa kahden viikon kuluttua alkamisesta, mikä olisi merkinnyt töiden lakkaamista kaikissa teattereissa. Kun perjantaina 1.3. käydyissä neuvotteluissa ei päästy sovintoon, alkoi lakko Helsingin kaupunginteatterissa 2.3. Valtakunnansovittelija Kaarlo Sarkon välityksellä päästiin kuitenkin sopimukseen viikon kuluttua lakon alkamisesta. Työtaistelulla saatiin sopimukseen lisäys, jolla päivätyöntekijöiden säännöllinen työaika vahvistettiin teatterikohtaisesti joko enintään 40 tuntiin tai työntekijän suostumuksella 42 tuntiin viikossa. 40 tuntia viikossa työskentelevän vuosilomaksi tuli vähintään 1 kuukausi ja 42 tuntia työskentelevän vähintään 6 viikkoa. Samalla sovittiin siitä, että käynnistetään neuvottelut teatteritekniisiä koskevan alkupalkkasopimuksen aikaansaamiseksi.

STY:n historian ensimmäinen lakko päättyi, mutta muitakin tes-asioita toimivuoteen mahtui. Teatteriohjaajien Liitto allekirjoitti osaltaan Yle:n kanssa radio- ja televisiotyöehtosopimuksen ja STY osallistui tanssijoiden Yle-vierailusopimusneuvotteluihin. Teatteriohjaajien Liitto allekirjoitti vuoden lopulla myös dramaturgien välikirjan ja Lavastustaiteilijain Liitto neuvotteli valmiiksi pukusuunnittelijan sopimuksen, joka kuitenkin jäi vielä allekirjoittamatta.

Perustavassa kokouksessa esillä ollut SAK-jäsenyyttä selviteltiin pitkin vuotta ja tunnusteluja tehtiin myös TVK:n suuntaan. STY kallistui yksimielisesti SAK:n puoleen ja hallitus päätyi esittämään seuraavalle edustajiston kokoukselle liittymistä SAK:n jäseneksi itsenäisenä liittona. Myös Näyttelijäliiton kanssa jatkettiin neuvotteluja pitkin vuotta, mutta Näyttelijäliitto ei ilmoittanut lopullista kantaansa STY:n jäsenyyteen. Suomen Näytelmä- kirjailijaliiton kanssa solmittiin yhteistyösopimus joulukuussa.

Kun vielä muistetaan STY:n yhdessä Suomen OISTT-keskuksen (nykyisin OISTAT) kanssa järjestämä seminaari "Teatteritila - suunnittelu ja käytäntö", asiamiesverkoston perustamisen käynnistäminen sekä lukuisat teatteri- ja kulttuuripoliittiset kannanotot - mm. Tasavallan Presidentille yhdessä 52 kulttuurijärjestön kanssa jätetty vetoamus demokraattisen kulttuuripolitiikan puolesta, valtion Näyttämötaidetoimikunnalle jätetty esitys teatteritekniisten saamiseksi valtion taiteilija-apu rahojen piiriin, kannanotto Suomen Teatterikoulun perustamisen viivästymisestä ja Teatterijärjestöjen Keskusliiton, Näyttelijäliiton ja Teatterimuseon kanssa yhdessä annettu kannanotto suomalaisen elokuvarestauroinnin tilanteesta - voidaan todeta nuoren järjestön jo ensimmäisenä toimivuotenaan antaneen velvoittavan suunnan tulevien vuosien ja vuosikymmenien työlle.

1975

Toimivuotta 1975 voidaan kutsua STY:n järjestöllisen kehittymisen ja toiminnan vakiintumisen vuodeksi. Silloin luotiin toiminnallinen pohja moneksi vuodeksi eteenpäin. STY:n jäsenliittojen järjestäytymisprosentti oli reippaassa kasvussa, mikä heijastui myös STY:öön. Vuoden lopussa STY:n jäsenliittojen jäsenmäärä oli jo lähes 1200, missä ei vielä ollut mukana teatteritoimihenkilöitä, jotka elokuussa perustivat Suomen Teatterialan Toimihenkilöliiton ja hakivat heti myös STY:n jäsenyyttä.

Toimitilat Katajanokalla olivat alusta alkaen osoittautuneet riittämättömiksi ja niin STY huhtikuussa muutti uusiin tiloihin Maneesikadulle Kruunuhakaan, jossa viihdyttiin aina 90-luvun alkuun saakka. STYöläisen numerossa 3/83 muistellaan:

Paul Suominen: Talkoista tuli mieleeni... kun tämä toimistohuoneisto vuokrattiin, niin me Onni Riipisen kanssa purettiin täällä tiiliseiniä, savuisia ja mustia kuin mitkä, entinen baari kun oli.

Heikki Mäkelä: Kaikki teki töitä eikä kukaan rahaa saanut.

Soila Lehtonen: Pekkasen Maija ompeli verhot, minä maalasin patterit, oopperan kundeja oli maalamassa kattoa, lavastajat huiski tuolla keittiössä...

Paul Suominen: Lamput oli muistaakseni oopperasta, siellä uusittiin lamppuja.

Soila Lehtonen: Ja tuolit oli Ravintola Fennian vanhat tuolit, á 10 markkaa kappale.

Heikki Mäkelä: Ja Ludwig Nyholm hankki sitten EFFOA:lta jotain...

Soila Lehtonen: Joo, ne myi kaikki vanhat romut pois. Kirjoituspöytä hankittiin sieltä.

Järjestöllistä statusta nosti myös keväällä tapahtunut oman lehden STYöläisen perustaminen. Sen ensimmäinen numero ilmestyi toukokuussa 16-sivuisena ja 1400 kappaleen painoksena. STY:n jäsenistön lisäksi lehti heti alusta levisi myös maan kaikkiin teattereihin ja alan järjestöihin. Lehden vastaavaksi toimittajaksi tuli STY:n pääsihteeri.

Niin uudet toimitilat kuin tiedotustoiminnan tehostaminen ja henkilökuntajärjestelyt (taloudenhoito siirtyi toimivuonna pääsihteeriltä aluksi tuntupalkkaiselle taloudenhoitajalle) vaativat myös varoja. Opetusministeriön toiminta-avustus oli tuntuvasti anottua pienempi (13.000 mk) ja kun avustusta ei saatu toimitilojen remonttiin eikä kalustohankintoihin, oli STY pakotettu ottamaan lainaa. Jäsenmaksu oli edelleen 30% jäsenliittojen jäsenmaksutuotosta.

Paitsi STY:n omat myös muut järjestölliset kysymykset olivat voimakkaasti esillä. Tammikuussa kokoontui STY:n ylimääräinen edustajisto Tampereelle päättämään SAK:n jäsenhakemuksen jättämisestä, mikä myös päätettiin yksimielisesti tehdä. Kylmä suihku tuli, kun SAK ei hyväksynytkään STY:ä jäseneksi itsenäisenä liittona. SAK:n tavoitteeksi oli noussut suurempien järjestökokonaisuuksien muodostaminen ja niin STY SAK:n järjestövaliokunnan aloitteesta ryhtyi neuvottelemaan SAK:laisen kulttuurialojen liiton aikaansaamisesta Näyttelijäliiton ja jo SAK:oon kuuluvan Suomen Muusikkojen Liiton kanssa. Näyttelijäliitto teki myös vihdoinkin päätöksen STY-jäsenyyden suhteen. Päätös oli kielteinen, mutta yhteistyösopimus solmittiin syyskuussa. Sopimuksessa osapuolet tunnustivat toisensa ensisijaisiksi niiden piiriin järjestäytyneiden teatterialan ammattisektoreiden edustajiksi.

Tes-rintamalla perustettiin STY:n tes-valtuuskunta, joka ryhtyi laatimaan mallia teatterialan työehtosopimuksen yhteiseksi runkosopimukseksi. Lavastustaiteilijain Liitto ja Teatteritekninen Liitto sanoivat irti työehtosopimuksensa ja solmivat toimivuoden aikana uudet. Teatteriohjaajien Liitto irtisanoi vierailusopimustariffinsa ja niin lavastajat, ohjaajat kuin tanssijat solmivat työehtosopimuksen Teatterikeskuksen kanssa.

Koulutuksen alueella STY osallistui Teatterikoulun järjestämien teatteritekniikan jatko- ja täydennyskoulutuspäivien järjestelyihin. STY:läisille teattereiden asiamiehille järjestettiin seminaari, jossa keskusteltiin erityisesti alueteatteritoiminnan vaikeuksista sekä yhteistyö- ja palkkakysymyksistä ja marraskuussa järjestettiin ensimmäinen STY:n kehittämisseminaari, jossa yli 40 osallistujaa eri jäsenliitoista pohti STY:n organisaation kehittämistä ja tulevaisuutta. Näistä kehittämisseminaareista tuli sittemmin jatkuva perinne STY:n toiminnassa.

Teatterielämän tapahtumia seurattiin myös aktiivisesti. Helmikuussa STY pyysi pohjoismaiselta kulttuurisihteeristöltä käsiteltäväkseen jatkokoulutussuunnitelmia koskevat mietinnöt ja ehdotukset ja

antoi lokakuussa opetusministeriölle lausunnon pohjoismaista jatkokoulutusta suunnitelleen työryhmän raportista. Yhdessä Näyttelijäliiton kanssa STY teki aloitteen teatterijärjestöjen yhteisen vetoomuksen aikaansaamiseksi taidemäärärahojen lisäämisen puolesta. Vetoamus jätettiin sekä puolueille että niiden eduskuntaryhmille ja sen allekirjoittajiksi saatiin kaikki alan järjestöt. STY oli myös allekirjoittajana taiteilija-apurahojen verotusta vastustavassa julkilausumassa.

Teatteriteknisen Liiton aloitteesta STY ehdotti työnantajapuolelle STY:n jäsenliittojen luottamushenkilöitä koskevia tes:n lisäpykäläiä, joilla luottamushenkilöille taattaisiin oikeudet toimia luottamustehtävissään työaikana ansioita vähentämättä. STY ehti myös allekirjoittaa AHAA-teatterin vetoomuksen Tampereen kaupungille teatterilta evätyn avustuksen myöntämiseksi.

Ja viimeksi vaan ei vähäisimpänä: Toimivuonna perustettiin STY:n toimesta Teatterialan Työttömyyskassa, jonka säännöt sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö vahvisti 23.7. ja joka aloitti toimintansa syyskesällä. STY alkoi yhä enemmän paitsi näyttää oikealta ammattijärjestöltä myös olla sitä.

1976

STY:n toimintakertomus vuodelta 1976 alkaa:

Pääosa STY:n ja sen jäsenliittojen toimintakapasiteetista on kuluneen vuoden mittaan jouduttu käyttämään suoranaisesti teatterialan työehtoihin liittyviin kysymyksiin. Yhä selvemmäksi on käynyt, että vain alan työntekijöiden yhteistyöllä voidaan kunkin työntekijäryhmän palkkausta ja työolosuhteita parantaa ja luoda pääasialle, teatterin tekemiselle otollinen ilmapiiri. Tämä tehtävä on sanellut STY:n järjestöluonteen kehittämistä ja toiminnan tavoitteita.

Toimivuonna kaikki STY:n jäsenliitot, myös edustajiston kokouksessa 26.1. jäseneksi hyväksytty ja edellisenä kesänä perustettu Teatterialan Toimihenkilöliitto (STToL), kävivät tes- neuvotteluja. Teatteriohjaajien Liitto aloitti neuvottelunsa uuden teatterityöehtosopimuksen aikaansaamiseksi jo tammikuussa, Teatteriopettajien Liitto allekirjoitti omansa marraskuussa, Lavastustaiteilijain Liitto, Teatteritekninen Liitto ja Tanssitaiteilijain Liitto jättivät uudet ehdotuksensa elokuun lopussa ja Toimihenkilöliitto kävi kevästä alkaen neuvotteluja ensimmäisestä omasta sopimuksestaan. STY:n tes-valtuuskunta jatkoi työtään ja laati ehdotuksensa yhteiseksi runkosopimukseksi, joka sisälsi kokoonpanosuunnitelman sekä 9 valmiiksi työstettyä pykälää. Ehdotus käsiteltiin STY:n ensimmäisessä tes-seminaarissa marraskuussa Helsingissä. Seminaariin osallistui yli 70 STY:n jäsentä, asiamiehiä, hallitusten jäseniä, tes-neuvottelijoita, luottamusmiehiä sekä myös muiden työntekijäliittojen edustajia. Tes- ja ay-toiminnan painottumista STY:ssä osoittaa myös se, että elokuun alusta STY palkkasi puolipäiväisen ay-sihteerin, Juha Jakosen, hoitamaan tes-asioita ja mahdollisia riitatapauksia. Asiamiesverkosto täydentyi toimikaudella kattamaan lähes kaikki maan teatterit. Asiamiehiä, joista vähitellen tuli STY:läisiä luottamusmiehiä oli vuoden lopussa 28.

Taloudellisesti jatkuivat niukat ajat, eikä tilannetta helpottanut se, että STY:n oli ay-sihteerin palkkaamisen lisäksi puolipäiväistettävä taloudenhoitajansa työtehtävien kasvaessa. Edustajiston kokouksen päätöksellä jäsenmaksua nostettiin huhtikuun alusta alkaen 30%:sta 60%:iin jäsenliittojen jäsenmaksutuotosta poikkeuksena STOpL, joka maksoi 22% perusteena se, että liiton jäsenistä suurin osa oli myös jonkun muun STY:n jäsenliiton jäseniä. Opetusministeriö nosti toiminta-avustusta tuhannella markalla, mikä ei tuolloin STY:n mukaan kattanut edes vuotuisen inflaation määrää. Tasapainoilemista riitti niin uudella puheenjohtajalla, ohjaaja Raija-Sinikka Rantalalla kuin hallituksella, joka myös uusi reippaasti kasvojaan. Varapuheenjohtajana toki jatkoi Onni Riipinen. Toimeentulo oli mahdollista vain säästävaisesti ja kaikki kustannukset minimoiden. Onneksi se ei näkynyt toiminnassa.

Keskusjärjestöhankkeesta jatkettiin edellisenä vuonna aloitettuja neuvotteluja Muusikoiden Liiton ja Näyttelijäliiton kanssa. Yhteinen työryhmä laati sääntöluonnoksen liittojen käsittelyn pohjaksi, mutta päätökseen asia ei toimituvuonna edennyt. Näyttelijäliiton ja Näytelmäkirjailijaliiton kanssa jatkettiin yhteistyötä tehtyjen sopimusten pohjalta ja Finlands Svenska Skåde-spelarförbundin kanssa käynnistettiin neuvottelut yhteistyösopimuksen solmimiseksi.

Uutena jäsenliittona halunsa liittyä STY:öön ilmoitti Suomen Elokuvatyöntekijät r.y. eli SET. Se ei ollut tyytyväinen Tekerin neuvottelemiin työehtosopimuksiinsa ja koki muutenkin STY:n kulttuurialan järjestönä itselleen läheisemmäksi. SET:n jäsenyyttä selviteltiin pitkin kevättä. Aluksi vastaanotto STY:n jäsenliitoissa oli hyvinkin innokas ja katsottiin, että SET:n jäsenyys edesauttaisi mahdollisen SAK-laisen kulttuurialojen yhteisen liiton syntymistä. Myös SET:n kokemuksia SAK:sta sekä laajaa kansainvälistä yhteistyökokemusta arvostettiin. Vähitellen kuitenkin muut järjestölliset seikat alkoivat nousta esiin. Teatteriohjaajien Liitto ilmoitti kantanaan SET:n jäsenyyteen:

Keskusteltiin SET:n jäsenyydestä ja todettiin, että periaatteessa yhteenliittymää vastaan ei ole esitettävissä kielteistä kantaa, mutta liittymisen ajankohtaa ei voida pitää suotavana. Kun STY:n tämänhetkisenä päätehtävänä on järjestön sisäinen lujittaminen ja rakentaminen, on liittymisen tässä vaiheessa häiritsevää. Kun STY:n tulee pyrkiä asioiden hoidon keskittämiseen (mm. työehtosopimukset), on se, että SET on ilmoittanut hoitavansa työehtosopimuksensa omin voimin, tämän seikan vastainen. SET:n liittymisen puolesta puhuu se, että STY vahvistaisi sen myötä asemiaan neuvottelussa SAK-laisen yhteisen kulttuurialojen järjestön perustamisesta.

Ja teatteriohjaajat:

STY on vielä hyvin nuori teatterialan järjestö eikä ole vielä kehittynyt hoitamaan niitä tehtäviä jotka sille kuuluisi. Siksi olisi ensisijaista keskittää voimat STY:n kehittämiseksi ja pyrittävä luomaan STY:stä keskeinen teatterialan järjestö. Vasta kun STY on vakiintunut olisi syytä laajentaa liiton toiminta kattamaan muita kuin teatterin keskeisiä aloja. STOpL ehdottaa, että solmitaan yhteistyösopimus SET:n kanssa ja jäsenasia käsitellään vasta kun yhteistyöstä on saatu kokemuksia puolin ja toisin.

Näin päätettiin menetellä ja niin SET:n jäsenyys STY:ssä sai odottaa runsaat kymmenen vuotta. Yhteistyösopimus kuitenkin solmittiin.

Ehkä ainakin osittain SET:n innoittamana STY alkoi hakea myös kansainvälisiä kontakteja. ITI-PTU:n tarkkailijajäseneksi STY hyväksyttiin syyskuussa ja vuoden lopulla ryhdyttiin laatimaan STY:n ja jäsenliittojen yhteistä kansainvälistä esitettä. Ja into vain kasvoi, kun Neuvostoliiton Kulttuurityöntekijäin Liitto juuri ennen vuoden vaihdetta otti yhteyttä STY:öön ja ehdotti yhteistyötä keskinäisen informaatiovaihdon merkeissä.

Teatteri- ja kulttuuripoliittisen toimintansa STY oli perustanut edellisenä vuonna pidetyn kehittämisseminaarin antamille suuntaviivoille, joiden mukaan STY ottaa kantaa niihin kysymyksiin, joista kaikki jäsenliitot ovat todenneet olevansa yhtä mieltä. Toimivuonna annettiin ensimmäisen kerran opetusministeriölle ehdotus valtion näyttämötaidetoimikunnan jäseniksi, allekirjoitettiin Centralförbundet för Finlands Svenska Teaterorganisationerin julkilausuma koskien mm. ammatillisen järjestäytymisen tärkeyttä, lähetettiin Tampereen Työväen Teatterin johdolle lipunmyyjien kesäajan lomauttamista vastustava kirjelmä ja allekirjoitettiin Teatterijärjestöjen Keskusliiton julkilausuma eduskuntaryhmille teatterialan määrärahojen lisäämisen sekä SARV:n vetoisuus taidealojen määrärahojen lisäämisen puolesta. Yhteisesiintymistä taiteen puolesta valmistelevalle työryhmälle edusti teatterialaa STY:n puheenjohtaja Raija-Sinikka Rantala.

1977

Työehtosopimukset leimasivat myös toimivuotta 1977. Kun edellisenä vuonna oli aloitettu neuvottelut, piti ne nyt saada päätökseen. Ay-sihteerin Jakonen lähti helmikuussa suorittamaan varusmiespalvelustaan ja hänen sijaisekseen palkattiin puolipäivätoimisena Raimo Söder. Kun Jakonen palasi toimeensa marraskuun alussa palkkasi STY Söderin jatkamaan tehtäviään vuoden loppuun. Näin STY:llä oli kahden kuukauden ajan kaksi ay-sihteeria, tosin toinen puolipäiväisenä ja toinen 75% työajalla kokopäivätoimesta. Mutta kyllä riitti neuvoteltavaakin, jopa niin, että STY:n toimintakertomuksessa epäillään liittojen yksittäisten jäsenten oikeusriitojen jääneen vähemmälle huomiolle. Niin tai näin, niitäkin ehdittiin eri puolilla maata hoitaa neljä tapausta ja valmistella paria työtuomioistuinasiaa ohessa.

Päähuomion veivät kuitenkin teatterityöehtosopimusneuvottelut. Teatteritekninen Liitto sai omansa valmiiksi ja allekirjoitettua toukokuussa, ohjaajat syyskuussa, lavastajat marraskuussa ja tanssijat vasta joulukuussa jouduttuaan vauhdittamaan sitä jo lakkouhallalla. Toimihenkilöliiton ensimmäinen työehtosopimus antoi vielä odottaa itseään, kun liitto ei hyväksynyt työnantajapuolen yksipuolista saneluratkaisua ja neuvottelut katkesivat loppuvuodeksi. Solmituista teatterityöehtosopimuksista jäi lisäksi puuttumaan useita erillissopimuksia, joiden neuvottelut siirtyivät yli vuodenvaihteen. Koko vuoden jatkui myös tes-valtuuskunnan ja ay-sihteerin työ teatterialan yhteisen työehtosopimuksen runkosopimusluonnoksen parissa ja sen merkeissä järjestettiin huhtikuussa seminaari. Muista sopimuksista Teatteriohjaajaliitto irtisanoi vierailijan ohjaajan sopimuksensa ja Lavastustaiteilijain Liitto Yle:n ja MTV:n sopimuksensa.

Ay-toiminnan vilkastumista osoittaa myös vuoden lopulla käynnistetty alueseminaariprojekti, johon liittyivät Kajaanin ja Mikkelin seminaarit. Niiden yksi tarkoitus oli lujittaa STY:n paikallistason organisaatiota ja valmistella STY:läisten ammattiosastojen eli henkilökuntayhdistysten perustamista. Sellaiset perustettiinkin vuoden aikana Kuopion kaupunginteatteriin, Kajaanin kaupunginteatteriin ja Mikkelin Teatteriin. Kumpaankin seminaariin osallistui STY:n asiamiehiä, liittojen luottamusmiehiä, henkilökuntayhdistysten jäseniä ja liittojen jäseniä alueen teattereista. Seminaarien aiheita olivat luottamusmiestoiminta, työlainsäädäntö, STY:n toiminta ja organisaatio, työehtosopimukset ja Teatterialan Työttömyyskassan toiminta. Luentoaineistoksi olivat STY:n ay-sihteerit laatineet materiaalin "työsuhteen ehtojen sääntelymekanismi".

Taloutta ei toiminnallinen vilkkaus suinkaan helpottanut. Yksi laina saatiin maksetuksi pois, mutta koska loppuvuodesta oli pakko käyttää kahta ay-sihteeria, oli toinen laina otettava tilalle. Eikä valtionapu edelleenkään päättä huimannut, tosin siihen saatiin pieni tasokorotus. Mutta organisaation kehitystä taloushuolet eivät voineet pysäyttää vaikka sitä haittasivatkin. STY:n toimikuntien määrä kasvoi yhdellä kun tes-valtuuskunnan, koulutustoimikunnan ja STYöläisen toimituskunnan lisäksi päätettiin perustaa organisaatiotoimikunta. Sen tehtävänä oli käsitellä STY:n omaa organisaatiota ja toimihenkilökysymyksiä kuten työnkuvia ja vakansseja STY:n budjetin pohjalta. Taloudellisten resurssien puute esti toimikuntaa kuitenkin toteuttamasta haluamiaan muutoksia ja uudistuksia. Se saattoi olla ensimmäinen kerta, muttei varmasti viimeinen.

Ikuisuuskyseminen keskusjärjestöstä antoi odottaa ratkaisuaan. STY, Muusikkojen Liitto ja Näyttelijäliitto kokoontuivat neuvottelemaan yhteisen SAK:laisen liiton perustamisesta STY:n laatiman sääntöluonnoksen ja Muusikkojen Liiton laatiman muistion pohjalta. Esillä oli kaksi järjestäytymismallia, joista toisessa kaikki kolme järjestöä olisi yhdistetty yhdeksi SAK:n jäsenliitoksi ja toisessa järjestäytyminen olisi hoidettu SAK:n ja kolmen liiton väliin rakennetun organisaation kautta. Neuvotteluissa osapuolten kannat perustettavan järjestön muodosta ja säännöistä poikkesivat kuitenkin niin paljon toisistaan, että jatkoselvitykset katsottiin tarpeellisiksi. STY toimitti osaltaan omat kannanottonsa selvityksiin, mutta uutta kokoontumista ei toimivuoden aikana enää saatu järjestetyksi ja koko hanke näytti pikkuhiljaa hautautuvan. Muuten yhteistyökysymyksissä toimittiin tehtyjen yhteistyösopimusten pohjalta. Uusi yhteistyösopimus solmittiin Finlands Svenska Skådespelarförbundin kanssa. Muuta yhteistyötä oli lisäksi mm. Yle:n teknisten ja Freelance-ohjelmatyöntekijöiden kanssa.

Taiteilijajärjestöjen yhteistyö oli tiivistä myös Taiteen puolesta -kampanjan puitteissa. Kampanjan työryhmässä oli teatterialaa edustanut jo edellisestä syksystä STY:n puheenjohtaja Raija-Sinikka Rantala ja hänen paikkansa peri ohjaaja Heikki Mäkelä tultuaan valituksi STY:n puheenjohtajaksi seuraavaksi kaksivuotiskaudeksi.

Toimivuoden aikana STY otti taas kantaa lukuisiin kysymyksiin. Se jätti mm. valtioneuvostolle julkilausumat valtion näyttämötaidoimikunnan nimitysmenettelystä ja Pasila-projektin, jolla oli tarkoitus saada toimitilat mm. teatterikorkeakoululle, lykkäyskysymyksestä sekä opetusministerille alueteatterikysymyksestä. Kulturrådetille lähetettiin kannanotto suomenkielisen ammattiteatterin perustamisesta Ruotsiin ja Espoon kulttuurilautakunnalle lausunto Tapiolaan suunnitellun kulttuurikeskuksen tilaratkaisuista. Eikä työnantajaliittojakaan unohdettu. Yhdessä Näyttelijäliiton kanssa jätettiin työnantajaliittojen hallintoelimille kirjelmä, jossa kiinnitettiin huomiota työehtosopimusneuvottelujen vaikeuksiin, jotka aiheutuivat työnantajapuolen edustajien puutteellisesta valmistautumisesta ja neuvottelujen pitkittämisestä.

STY:n ja liittojen kansainvälinen esite valmistui ja se toimitettiin mm. kansainvälisiin ITI-keskuksiin. ITI:n kongressissa Tukholmassa STY:llä oli tarkkailijansa samoin kuin ITI-PTU:n Suomen keskuksen kokouksissa. Svenska Teaterförbundetin kanssa oltiin kirjeenvaihdossa ja loppuvuodesta oltiin yhteydessä Neuvostoliiton teatterityöntekijöiden yhdistykseen. STY tapasi myös SET:n vieraina olleet Neuvostoliiton Kinoliiton edustajat ja STY:n edustaja osallistui Työväen Näyttämöiden Liiton järjestämään suomalais-neuvostoliittolaiseen teatterisymposiumiin. Näin oli STY avaamassa ikkunoitaan myös kansainvälisesti, niin länteen kuin itään.

1978

STY:n viidettä toimivuotta leimasi kunnallisten teattereiden tilanne. Lokakuuhun saakka ay-sihteerinä toiminut Juha Jakonen kirjoittaa STYöläisessä 3/78:

Teattereita kunnallistetaan jatkuvasti. Muutaman vuoden sisällä lähes kaikki keskisuuret teatterit tulevat olemaan kuntien hallinnassa. Kunnallisia ovat jo tällä hetkellä Turku, Lahti, Kemi, Lappeenranta, Oulu, Rovaniemi ja Kuopio. Tänä vuonna kunnallistetaan Joensuu ja Kajaani.

Kunnallistamissuunnitelmat ovat vireillä myös Raumalla, Porissa ja Vaasassa. Teattereiden kunnallistaminen uhkaa viedä teatterityöntekijöiden keskeiset ryhmät, tekniset ja toimihenkilöt teatterityöehtosopimusten sovellutuspiirin ulkopuolelle. Teatterityön-tekijöiden jakaantuminen kahteen leiriin ei ole vain lähitulevaisuuden ongelma, vaan jo olemassa oleva tilanne. Turussa, Lahdessa, Kemissä, Rovaniemellä ja Lappeenrannassa teknisten ja toimihenkilöiden valtaosa ei kuulu teatterialan liittoihin. Kunnallistamisen jatkuessa on vaarana, että teatteriala menettää yhteydet teknisiin ja toimihenkilöihin yhä useammilla paikkakunnilla. Tämä kehityslinja uhkaa mitätöidä yksityisellä sektorilla tapahtuvan rivien tiivistämisen ja suoranaisesti vähentää teatterityöntekijöiden kokonaisvoimaa ja mahdollisuuksia vaikuttaa työehtoihinsa.

Toimintastrategiaksi valittiin paikallisten työehtosopimusten solmiminen. Näin siksi, että kunnallinen sopimusvaltuuskunta (nykyisin kunnallinen työmarkkinalaitos) ei tässä vaiheessa ollut valmis ratkaisemaan sopimus-oikeuden myöntämistä STY:läisille liitoille. STY toivoi, että KSV kuitenkin saattaisi väliaikaisratkaisuna myöntää kunnille oikeuden solmia omia sopimuksiaan. Ensin Jakonen ja lokakuun alusta hänen tilalleen nyt vakinaiseksi ay-sihteeriksi palannut Raimo Söder kävivätkin paikallisneuvotteluja mm. Kuopion Kajaanin, Oulun ja Kemin kaupunkien kanssa. STY myös keskusteli KSV:n kanssa marraskuussa ja tämän keskustelun pohjalta arvioitiin KSV:n saattavan olla jatkossa valmiimpi hyväksymään erillissopimusten teon. Kunnallisten teattereiden problematiikasta ja kunnallisesta sopimusoikeudesta tuli sitten vuosien myötä myös yksi STY:n ikuisuusprojekteista, ainakin kun ajatellaan seuraavia pariakymmentä vuotta.

Toinen keskeinen hanke oli yhteisen teatterityöehtosopimuksen saattaminen neuvotteluvaiheeseen. STY:n jo pitkään ja perusteellisesti valmistelema runkosopimus saatiin valmiiksi. Kun teatterityöehtosopimukset sitten marraskuussa sanottiin irti, oli STY:llä luovuttaa työnantajapuolelle yhteinen luonnos uudeksi sopimukseksi.

Muista sopimuksista saatiin ohjaajien vierailusopimus allekirjoitetuksi, samoin ohjaajien ja Yle:n pitkään neuvoteltu sopimus, lavastajat solmivat MTV:n kanssa kaksivuotisen sopimuksen ja irtisanoivat sopimuksensa Yle:n kanssa. Lisäksi neuvoteltiin skenografien ja koreografien vierailusopimuksista.

Juhlavuoden ay-painotteisuutta vahvistivat myös tammikuussa Tampereella järjestetty STY:n alueseminaarisarjan päättänyt seminaari sekä syksyllä Helsingissä järjestetty STY:n jäsenliittojen seminaari, jossa keskusteltiin työehtosopimusten puutteista ja tulevan yhteisen sopimuksen periaatteista sekä kunnallistamisongelmista.

Työn oheen mahtui sentään pieni hetki juhlaa. Ote STY:n hallituksen 6/78 pöytäkirjasta:

8. STYöläinen 7/78

Päätettiin, että seuraava STYöläinen ilmestyy tavallista laajempaan ja ulkoasultaan tasokkaampaan marraskuun puolivälissä STY:n 5-vuotisen toiminnan kunniaksi. Seuraava numero ilmestyy tammikuun alussa. Päätettiin samassa yhteydessä, että 10.11. STY:ssä järjestetään yhdistetty pikkujoulu ja 5-vuotisjuhla epävirallisessa hengessä. Mukaan kutsutaan veljesjärjestöjen ja yhteistyökumppaneiden edustajat. Tämän 'avoimien ovien iltapäivän' tarjoilukustannuksiin myönnettiin korkeintaan 400 mk.

1979

Jo edellisenä toimivuonna oli pohdittu kiivaasti STY:n toimiston tehtävien organisointia ja henkilökuntakysymystä. Myös osa jäsenliitoista oli halukas siirtämään toimisto- ja sihteeritehtäviään STY:n hoidettavaksi. Tämä johti siihen, että STY heti tammikuussa palkkasi puolipäiväisen toimistoapulaisen. Näin STY:n henkilökunnan muodostivat toimistoapulaisen lisäksi kokopäiväinen pääsihteeri, ay-sihteerit, jonka toimi oli 75% koko-päivätoimesta sekä taloudenhoitaja, jonka toimi oli 70% kokopäivätoimesta. Tällä pyörätettiin järjestöä, joka koostui kuudesta jäsenliitosta ja niiden 1360 jäsenestä.

Vuoden päätavoite oli runkosopimusprojektin jatkona neuvotella ensimmäinen STY:läisten liittojen yhteinen työehtosopimus, joka kattaisi ohjaajien, dramaturgien, skenografien, koreografien, teknisten ja toimihenkilöiden työehdot. Neuvottelut alkoivat tammikuussa ja keskittyivät ensisijaisesti palkkaratkaisuun. Teatterialan nostamiseksi palkkakuopasta pyrittiin kaksivuotiseen sopimukseen, jolla voitaisiin toteuttaa hieman muualla työmarkkinoilla toteutunutta tupo-ratkaisua suuremmat korotukset. Ensimmäinen neuvottelutulos saatiin 25.4. STYöläinen 4/79:

No. Teatterialan työehtosopimus on tänään 10.5. edennyt siihen vaiheeseen, että neuvottelutuloksesta neuvotellaan. 25.4. päästiin yksimielisyyteen siitä, että neuvottelutulos on saatu aikaan, ja työehtosopimus hyväksytty pääpiirteittäin puolin ja toisin. Työnantajapuoli kokosi sen jälkeen tulokset paperille ja tarkistusluvussa havaittiin kuusitoista virhettä. Nämä saatiin kuitenkin korjatuiksi, mutta toimihenkilöitä koskeva "saavutettu etu"-pykälä jäikin yllättäen kannoksi kaskeen: työnantajapuolen edustajat ilmoittivat, etteivät ole tarkoittaneet sitä mikä 25.4. kirjattiin. Jälleen siis neuvotellaan.; vastakkain ovat työntekijäpuolen koko neuvotteluryhmä, joka pitää kiinni siitä, mistä on jo sovittu, ja

työnantajapuolen kaksi pääneuvottelijaa, jotka haluavat tarkoittaa jotain muuta kuin mistä sovittiin.

Lopulta riita ratkesi työntekijäpuolen kantaa tukevan tulkintapöytäkirjan avulla. Sopimuksen allekirjoittaminen siirtyi syksyyn, mutta sen määräyksiä alettiin soveltaa teattereissa palkkojen yleiskorotusten osalta taannehtivasti jo helmikuun alusta ja työaikamuutosten osalta elokuun alusta. Syksy toi sitten vielä yhden kiistan. Osapuolilla ilmeni erilainen käsitys siitä, mitä oli sovittu taiteellisen henkilökunnan palkkasopimuksesta. Taas allekirjoittamista lykättiin, kunnes 30.11. päästiin uuteen yhteisymmärrykseen ja sopimus syntyi. Vielä oli neuvoteltava sopimukseen liittyvät palkkahinnoittelumuutokset 1.10.1979 alkaen. Näistä syntyi neuvottelutulos 17.12. Sopimuksesta tuli kaksivuotinen. Se toi normaalien yleiskorotusten lisäksi taiteellista työtä tekeville vähimmäispalkkaan korotuksia ja teknisille ja toimihenkilöille ylimääräisen järjestelyvaran. Tekniset saivat myös ylimääräisen lisän avulla samat kuoppakorotukset kuin kuntasektori. Työehdoissa ainoat muutokset koskivat teknisten näytöntyöntekijöiden ja lipunmyyjien työaikoja.

STY:lle sopimuksen merkitys oli suuri. Se kattoi ensimmäistä kertaa lähes kaikki STY:n jäsenliitot ja Teatterialan Toimihenkilöliitto pääsi sen myötä työehtosopimuksen piiriin. Tämän jälkeen teatterialalla oli kaksi pääsopimusta, STY:n teatterialan työehtosopimus ja Näyttelijäliiton teatterityöehtosopimus. Riemua sopimuksen syntymisestä himmensi kuitenkin se, että kunnallinen sopimusvaltuuskunta ei tullut sen allekirjoittajaksi. Näin sopimus satoi kunnallisissa teattereissa työsopimuslain tarkoittamana yleisenä valtakunnallisena sopimuksena vain ohjaajia, dramaturgeja, skenografeja ja koreografeja. Niinpä teknisten ja toimihenkilöiden sopimusongelmia kunnallisissa teattereissa jouduttiin edelleen ratkomaan paikallisina sopimuksin. Paikallisneuvotteluja käytiinkin toimivuonna Joensuussa, Kajaanissa, Kemissä, Kuopiossa, Oulussa ja Savonlinnassa.

Tiiviistä tes-kierroksesta huolimatta ehdittiin silti puuhata myös muuta. Helmikuussa järjestettiin Siikarannassa STY:n työvaliokunnalle ja liittojen puheenjohtajille seminaari, joka käsitteli STY:n ja sen jäsenliittojen ongelmia ja tavoitteita ja loi pohjaa tulevalle STY:n tavoiteohjelmalle. Luottamusmies- ja työehtosopimuskoulutusta annettiin STYöläistä täydentämään perustetun luottamusmiespostin avulla. Sen tarkoitus oli myös toimia perusteellisemmän ay-tiedotuksen kanavana ja toisaalta mahdollistaa kiireellisistä asioista tiedottaminen. Koska luottamusmiesjärjestelmä ei kattanut kaikkia teattereita, päätettiin postia käyttää myös yhdyspostina luottamusmiesjärjestelmän ulottumattomissa oleville. Alueseminaarisarja uusittiin. Tällä kierroksella seminaarit järjestettiin Tampereella, Kouvolassa ja Helsingissä, ja niihin osallistui STY:läisiä 17 teatterista. Lisäksi järjestettiin työehtosopimukseen liittyviä tapaamisia kunnallisten teattereitten edustajille sekä ruotsinkielisillä teatteripäivillä Vaasassa.

Taiteen puolesta -kampanja jatkui ja teatterialaa sen järjestelyryhmässä edusti edelleen Heikki Mäkelä, joka toimivuonna valittiin uudeksi kaksivuotiskaudeksi STY:n puheenjohtajaksi. Opetusministeriölle annettiin lausunto taiteen keskustuomikunnan muistiosta "taiteilija toimeentuloturvan kehittäminen", Näyttelijäliiton kanssa otettiin torjuva kanta kunnallisten teattereiden johtosääntömalliin ja tiedotettiin siitä kaupunkiliitolle. Marraskuussa lähetettiin vielä Työväen Näyttämöiden Liiton liittotoimikunnalle ja Teatteriliiton johtokunnan jäsenille kirje tes-neuvottelujen tulehtuneesta tilanteesta.

Vuosi voidaan sulkea Heikki Mäkelän sanoin (STYöläinen 4/79):

Jos neuvottelujen viimeinen vaihe, vaativa konekirjoitustyö kuitenkin onnistutaan puskemaan läpi, voidaan tulosta kaikinensa sentään pitää tyydyttävänä... Tähän sopimukseen on päästy neuvotteluista huolimatta, ei niiden ansiosta.

Jos väännettiin vanhan vuosikymmenen lopulla kättä teatterityöehtosopimuksesta, ei näyttänyt uuden alku päästävän sen helpommalla. STY:n siirtymistä kahdeksankymmenluvulle leimasi edelleen voimakas tes-toiminta, joka johti mm. siihen, että ay-sihteerin toimi kokopäiväistettiin. Teatteripuolella erityisesti kunnallisten teattereiden tilanne oli aktuelli. Kunnallinen sopimusvaltuuskunta ei edellisenä vuonna tullut valtakunnallisen teatterityöehtosopimuksen allekirjoittajaksi, mutta niissä kunnallisissa teattereissa, joissa oli STY/STTeL:n jäseniä, oli olemassa paikalliset sopimukset joko Teatterialan työehtosopimuksen tai vähintään sen työaikamääräysten noudattamisesta. Toimivuonna kunnallisista teattereista Joensuun, Kajaanin ja Kemin kaupunginteatterit siirtyivät kunnallisen työehtosopimuksen soveltamisesta teatterialan työehtosopimuksen soveltamiseen.

Kokopäiväistetty ay-sihteerin ehti lisääntyneen työajan puitteissa kiertää maata ahkerasti. Uuden sopimuksen käsittelyn lisäksi pantiin erityistä painoa paikallisten sopimusongelmien ratkaisemiseen. Teatterikäyntejä ay-sihteerin teki Kuopion, Oulun, Kemin ja Kajaanin kaupunginteattereihin sekä Porin Teatteriin, Svenska Teaterniin ja Wasa Teatteriin. Lisäksi hän oli neuvottelemassa Savonlinnan kaupunginteatterin työntekijöiden työehdoista.

Loppukeväästä päättyi Yleisradion ja MTV:n kanssa solmittu freelance-sopimus, jonka piirissä ovat ohjaajat, näyttelijät, tanssitaiteilijat, laulajat ja lausujat. Tilapäisratkaisuna sovittiin palkkojen tarkistamisesta 10 %:lla syyskuun loppuun asti. Jatkoaika ei auttanut neuvottelutulokseen pääsemisessä ja niin ajaututtiin syksyllä työtaisteluun, joka alkoi 21.10. STY:n liitoista mukana olivat Teatteriohjaajien liitto ja Tanssitaiteilijain Liitto. Työtaistelua käytiin tiiviissä yhteistyössä Näyttelijäliiton kanssa. Sen pääasiallinen tavoite oli korjata palkkojen jälkeenjääneisyttä, joka oli seurausta siitä, että niitä edellisten 15 vuoden aikana oli korjattu vain yleis-korotuksilla. Eräin esimerkein todistettiin palkkakehityksen vuodesta 1965 jääneen jälkeen jopa 100 % yleisen palkkaindeksin mukaan laskettuna. Kaikkia osapuolia tyydyttävä neuvottelutulos syntyi vihdoon 19.12. ja niin lakon kestoksi jäi hieman vajaat kaksi kuukautta. Sopimuksella saatiin korjattua palkkojen jälkeenjääneisyttä, mutta suurehkoilla korotuksilla oli myös hintansa: sopimuksesta tuli yli kolmivuotinen.

Elämä ei ole vain tes-toimintaa, se on myös järjestöllistä kehittämistä, mikä leimasi STY:n toimintaa koko alkaneen vuosikymmenen ja vielä tänäänkin. STY:n pääsihteerin Soila Lehtonen vieraili helmikuussa Lontoossa tutustumassa brittiläiseen veljesjärjestöön. Liekö tämä matka aiheuttanut erityistä pohdintaa STY:n tilasta. Pääsihteerin kirjoittaa STYöläisen pääkirjoituksessa (5/80):

Itsekritiikkiin pitäisi mielestäni aina kyetä. KOEMMEKO me olemme samassa teatterilaivassa? Myönnämmekö aina ja joka paikassa, että vain avoimella yhteistyöllä saavutamme tuloksia joista hyötyvät sekä me teatterintekijät että yleisö, ja että oikea työmoraali tuottaa sekä taidetta että parempia työehtoja.

Järjestöllinen itsekritiikki on tänään mielestäni muun muassa sitä, että pohditaan syvällisesti, kuinka kauan on mielekäästä toimia kuutena eri liittona.

Seitsemän vuotta sitten mm. STOhL totesi, että STY:n 'lopullisena päämääränä tulee olla teollisuusliittoperiaatteella toimiva järjestö', ja että nykyistä ammattikuntaista yhteistyöjärjestöä tulee pitää vain välivaiheena.

“Se alkaa taas“ on myönteinen toteamus, kun ajatellaan niitä tuloksia, joita olemme saavuttaneet: meillä on yhteinen ammattiliitto, yhteinen työehtosopimus ja entistä enemmän yhteishenkeä.

Kuten sananlasku osuvasti toteaa, hiiren on myöhäistä haukotella kun on kissan sisuksissa. Meidän pitäisi nyt mietiskellä millaiset sisukset meille

mahdollisesti ovat vaarana tässä järjestö- ja työehtosopimusrumbassa, jota suomalainen yhteiskunta näyttää tanssaavan.

Jo tammikuussa oli STY järjestänyt ns. Siikaranta II-seminaarin, jossa keskusteltiin jäsenliittojen edustajien ja STY:n hallituksen sekä työvaliokunnan kesken keinoista, joilla STY voisi terästä toimintaansa ja organisaatiotaan. Seminaari päättyi toteamaan, että teatterikohtaisen yhteistyön kehittämisen lisäksi on tarpeen tarkistaa STY:n sisäisiä, liittojen välisiä sekä STY:n ja muiden järjestöjen yhteistyömuotoja. Ja syksyllä jatkettiin. Lokakuussa STY järjesti keskustelutilaisuuden “7 vuotta STY:n tähden“, jossa alustajina toimivat Ritva Arvelo, Ralf Långbacka, Raija-Sinikka Rantala, Onni Riipinen ja Marita Ropponen. Keskustelun aiheena olivat STY:n seitsenvuotisen toiminnan tulokset sekä tavoitteiden asettelu tulevalle toiminnalle. Siikarannan seminaarin ja myös STY:n pääsihteerin virittämä keskustelu STY:n yhdentymisestä yhdeksi liitoksi nousi kuitenkin voimallisemmin esille vasta seuraavana vuonna ja sittemmin useasti tulevinakin vuosina.

Teatteri- ja kulttuuripoliittinen aktiivisuus jatkui myös. Taiteen puolesta - kampanjassa teatterialaa edusti edelleen STY:n puheenjohtaja Heikki Mäkelä, kaupunginteattereiden neuvottelupäiville toimitettiin lausunto teattereiden johtosääntömallista, Helsingin kaupungille annettiin lausunto taideapurahojen jaosta ja Helsingin teatterisäätiön hallitukselle esitettiin paheksunta Peer Gyntin hylkäämisestä ohjelmistosta.

Ja STYöläinen kehittyi. Lehti ilmestyi vuoden aikana peräti 7 kertaa ja keskimääräinen painos oli 1400 kpl. Vuoden viimeiset kolme numeroa tehtiin konntorioffset-menetelmällä, mikä antoi lehden ulkoasulle uutta ilmettä. Tähän asti lehti oli tehty hankalalla sähkövahastekniikalla, mistä nyt päästiin eroon.

1981

Kuten edellä olevasta saattaa arvata, nousi järjestöllinen kehittäminen vuoden puheenaiheeksi. Heti alkuvuodesta tekivät STY:n ay-sihteerit ja Teatteritekniikan Liiton edustajat 13 teatterin kierroksen, jolla paitsi tutustuttiin kunkin teatterin erityisongelmiin pyrittiin kiirehtimään STY:läisten paikallisyhdistysten perustamista. Paikallisyhdistystoiminta oli tähän saakka ollut lähinnä Teatteritekniikan Liiton toimintaa, mikä oli monin paikoin johtanut siihen, että ohjaajat, dramaturgit ja skenografit olivat vailla luottamusmiespalveluja. Joissain teattereissa toimihenkilöillä oli omat yhdistyksensä tai luottamusmiehensä, mutta pääsääntöisesti tilanne heidän kohdallaan oli yhtä huono.

STY:n edustajisto puolestaan hyväksyi kevätkokouksessaan pitkään valmistellun STY:n tavoiteohjelman, joka jakaantui kolmeen pääluokkaan: STY:n tarkoitus ja tehtävät, STY teatterityöntekijöiden etujärjestönä sekä STY:n suhde valtioon ja taidejärjestöihin eli toiminnan painopisteiksi määriteltiin järjestöllinen, edunvalvonnallinen ja taide- ja kulttuuripoliittinen toiminta.

Teatteritekniikan Liitto teki kevätiliittokokouksessaan aloitteen STY:n järjestörakenteen muuttamiseksi siten kuin jo STY:n perustamisen yhteydessä mm. Teatteriohjaajien Liiton taholta esitettiin. Eli että STY:stä tehtäisiin henkilöjäsenpohjainen liitto ja nykyiset jäsenliitot purettaisiin. Ylimmäksi päättäväksi elimeksi jäisi STY:n edustajisto, jonka jäsenet valittaisiin työpaikkakohtaisesti. Freelancereille muodostettaisiin oma yhdistys ja/tai kiintiö. Valintamenettelyä täydennettäisiin vähemmistösuojasäännöllä niin, ettei jäsenmäärältään suurin teatteritekniikka voisi saada selvää ylivaltaa. Edustajisto valitsisi hallituksen tuolloisten liittorajojen mukaan tehdyillä kiintiöillä. Ammattikunta-kohtaiset ongelmat kuten koulutuskysymykset ja tärkeimmät työehtosopimus-kysymykset ratkaistaisiin jaostotyöskentelyssä. Aloitteen keskeisinä lähtökohtina olivat paikallistoiminnan kehittäminen, asioitten käsittelyn yksinkertaistaminen ja toiminnan tehostaminen. Toisaalta freelancereitten asema ja Tanssitaiteilijain Liiton erityisasema oli aloitteessa puutteellisesti ratkaistu.

Teatteriteknisen Liiton aloitteen lisäksi STY:n ay-sihteerin Raimo Söder kirjoitti STYöläiseen laajan ja analyttisen artikkelin 'Järjestörakenteen kehittämistä', jossa hän erityisesti käsitteli STY:n järjestörakenteen ongelmia ja asettui ainakin rivien välissä tukemaan teknisiä. Aloitteen käsittely siirtyi STY:n muihin jäsenliittoihin, mutta ei lopulta johtanut suurempiin organisatorisiin uudistuksiin.

Kun STY:n edustajiston kevätkokous oli kulunut pääasiassa tavoiteohjelman käsittelyyn siirtyi puheenjohtajan ja uuden hallituksen valinta syksyn jatkokokoukseen, jossa Heikki Mäkelä valittiin edelleen STY:n puheenjohtajaksi seuraavaksi kaksivuotiskaudeksi. Syksyllä myös Maneesikadun toimitila siirtyi kokonaan STY:n käyttöön eli saatiin hieman lisää tilaa ja toimistoapulaisen ja STTeL:n sihteerin yhdistetty toimi päätettiin kokopäiväistä seuraavan vuoden alusta. Näin järjestöllisiä resursseja vähän kerrallaan pyrittiin kasvattamaan. STY:n kuuden liiton jäsenmäärä toimivuoden lopussa lähestyi jo puoltatoistatuhatta (1491).

Työehtosopimustoiminta jatkui vilkkaana. Lakolla kaksi vuotta aiemmin synnytetty Teatterialan työehtosopimus oli katkolla. Valtakunnallisesti pyrittiin työmarkkinakentän kokonaisratkaisuun, josta tulopoliittinen selvitysmies Matti Pekkanen teki esityksen. Tämä esitys perustui kaksivuotiseen sopimukseen, jossa olisivat tietyt yleiskorotusesitykset sekä indeksiehto. Teatterialan työnantajapuoli halusi kytkeä myös teatterites:n tähän ratkaisuun, mikä olisi merkinnyt tekstipuolen lähes ennalleen jättämistä ja tyytymistä yleisen linjan mukaisiin korotuksiin. Tämä ei STY:ä tyydyttänyt, mutta omat neuvottelut joutuivat työnantajan vaatimuksesta odottamaan Pekkasen esityksen kohtaloa ja kuntapuolen sopimusta.

Tulopoliittinen kokonaisratkaisu syntyi ja STY ja työnantajaliitot pääsivät aloittamaan neuvottelut maaliskuussa. Neuvottelutilanne oli alusta lähtien varsin vaikea johtuen valtakunnallisen työmarkkinaratkaisun tiukasta valvonnasta, joka toi teatterialan neuvotteluihinkin mukaan valtiovarainministeriön edustajan valvomaan, ettei Pekkasratkaisua ylitetä. STY:lle tarjotun ratkaisun ylittäminen näyttikin mahdolliselta vain joko työtaistelulla tai pidemmällä työrauhalla. STY valitsi lopulta jälkimmäisen vaihtoehdon ja sopimus syntyi 26.3. Se rakentui kaksivuotiselle Pekkasratkaisulle ja samalla sovittiin yhden vuoden jatkoajasta. Päätökseen STY:n puolella vaikutti myös se, että lopputulokseltaan ratkaisun käytännössä arvioitiin nousevan selvästi yli Pekkassopimuksen raamien.

Teatterialan työehtosopimuksen yhteydessä neuvoteltiin vierailevan ohjaajan sopimuksesta, jossa korjattiin vierailuohjaukskertoimia. Neuvottelutulos saatiin myös teatteritanssijan työehtosopimuksesta ja vierailevan tanssijan minimitariffeista.

70-luvun perinteen mukaisesti STY jatkoi lausuntojen ja kannanottojen antamista erityisesti teatterialaan liittyvistä kysymyksistä, osallistui kansainvälisten kulttuurivaihtosopimusten valmisteluun ja jatkoi puheenjohtajansa välityksellä Taiteen puolesta -kampanjassa ja sen työryhmässä ja liittyi mukaan syksyllä alkaneeseen taiteilijoiden Rauhanjuna-kampanjaan.

1982

STY:n toiminnan ensimmäisen 10-vuotiskauden kääntyessä lopulle nousi taas kerran keskusjärjestökysymys. STY oli jo vuonna 1975 tehnyt päätöksen liittymisestä SAK:oon itsenäisenä liittona. SAK ei tätä hyväksynyt, koska se piti STY:ä liian pienenä. Vaihtoehtona SAK tarjosi STY:lle mahdollisuutta jäsenyyteen ns. kokoomaliiton eli Tekerin kautta. Tämä puolestaan ei olisi vastannut STY:n tavoitteita. 70-luvun jälkipuoliskolla STY neuvotteli Muusikkojen Liiton ja Näyttelijäliiton kanssa yhteistyömahdollisuuksista myös SAK-jäsenyyden suhteen, mutta neuvottelut eivät johtaneet tuloksiin.

Kevään edustajiston kokouksessa käytiin keskustelu kulttuurialan ammattiliittojen mahdollisesta yhteistyöstä SAK:n piirissä. Painavana pontimena oli kunnallisten teattereiden sopimustilanne. Maan kymmenen täyskunnallisen teatterin työntekijöiden asioiden hoitaminen oli merkittävä osa teattereiden

työehtosopimustoimintaa. STY:n ongelma oli, että se ei ilman keskusjärjestön apua voinut saada neuvottelu-oikeutta kunnallisen sopimusvaltuuskunnan kanssa. Kun STY toisaalta ei voinut liittyä SAK:n tai KTV:n jäseneksi, päädyttiin yhteistyöorganisaatiomalliin, joka antaisi mahdollisuudet sekä kulttuurialan ammattiliittojen yhteistoimintaan että ratkaisisi suhteet keskusjärjestöön ja kysymyksen neuvottelu-oikeudesta kuntien edustajan kanssa.

Näin tehtiin SAK:n järjestöjaostossa pitkälti STY:n aloitteen pohjalta ehdotus Kulttuurialan ammattiliittojen neuvottelukunnan perustamisesta. SAK:n laatima malliehdotus hyväksyttiin STY:n edustajiston jatkovuositkokouksessa ja niin STY yhdessä Suomen Muusikkojen Liiton, Suomen Näyttelijäliiton, Muusikkojen Yhteisjärjestön, Teknisten ja Erikoisammattien Liitto Tekerin (joka edusti elokuvatyöntekijöitä), Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain liitto KTV:n, Virkamiesten ja Työntekijäin Yhteisjärjestö VTY:n sekä Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK:n kanssa 12.11.1982 STY:n perustamisen 9. vuosipäivänä perusti Kulttuurialan ammattiliittojen neuvottelukunnan.

Neuvottelukunnan tehtäviksi määriteltiin yhteistyökysymykset edunvalvonnan, kulttuuri- ja taidepolitiikan, järjestöpolitiikan sekä kansainvälisen yhteistoiminnan alueella. Kunnallisia teattereita koskevan sopimustilanteen osalta STY:lle mahdollistui yhteistyö KTV:n kanssa erillisessä työryhmässä. STY sai lisäksi neuvottelukunnan jäsenenä informaation työmarkkinatoimintaan liittyvistä yleisistä asioista, oikeuden käyttää SAK:n työehto- ja oikeudellisen osaston palveluja, saada tilastopalvelua ja neuvotteluapua. Jäsen- ja henkilökoulutuksessa STY rinnastettiin SAK:n jäsenliittoihin ja STY pääsi Suomen Ammattiliittojen Lomajärjestön jäseneksi. Näin vuosien projekti oli saatu päätökseen. STY:stä ei tullut SAK:n itsenäistä jäsenliittoa, kuten alussa haaveiltiin, mutta Neuvottelukunnan jäsenenäkin STY sai entistä paremmat mahdollisuudet huolehtia kasvavan jäsenistönsä edunvalvonnasta ja tuoda oman panoksensa kulttuuri- ja taidepolitiikkaan.

Vuosi oli merkityksellinen myös tekijänoikeuksien kannalta. Voi laskea, että vuodesta 1982 alkaa STY:n sittemmin yhä merkityksellisemmäksi ja myös työtä teettävämmäksi kasvanut tekijänoikeudellinen edunvalvontatyö. Ensimmäisenä kollektiivisena videoalalla toteutettuna sopimuksena tehtiin tekijänoikeuksia valvovan Kopioston piirissä sopimus Merimiespalvelutoimiston kanssa videonauhoitteiden käytöstä laivoissa. STY:stä sopimuksen allekirjoittivat Tanssitaiteilijain Liitto sekä Teatteriohjaajien Liitto. Videoiden laajenevan käytön aiheuttamat tekijänoikeudelliset ongelmat lisäsivät yhteistyötä myös STY:n ja Näyttelijäliiton välillä.

Kaikkineen videoiden tuloon suhtauduttiin alussa ennakkoluuloisesti ja niiden pelättiin mullistavan koko perinteisen tuotannon ja vievän työn

Muussa sopimustoiminnassa oli hiljaisempaa. Kaikki työehtosopimukset olivat voimassa koko vuoden. Uutena sopimuksena astui voimaan skenografien vierailusopimus. Myös tuntipalkkaisten teatterityöehtosopimuksesta neuvoteltiin, mutta toistaiseksi tuloksetta. Edunvalvontaa parantaakseen STY otti syksyllä jäsenliittojen varsinaisia jäseniä koskevan työsuhteideoikeusturvavakuutuksen.

Koulutustoiminnassa nousi työsuojelukoulutus etualalle. Kiljavalla järjestettiin työsuojelun jatkokurssi ja lisäksi STY järjesti viiden alueseminaarin sarjan (Kajaani, Seinäjoki, Mikkeli, Pori, Helsinki), jolla työsuojeluasioiden lisäksi käsiteltiin teatteria työympäristönä ja järjestötoimintaa. Luottamusmieskoulutuksessa keskityttiin sopimusmuutoksiin sekä palvelulisäauidistukseen.

Kantaa STY toimivuonna otti mm. teattereiden valtionavustusjärjestelmän kehittämiseen, Helsingin kaupungin taideapurahojen jakoon, Teatterialan Toimihenkilöliiton kanssa teattereiden ulkopuolisten tietokonejärjestelmien käyttökeltomuuteen teattereiden lipunmyynnissä, pohjoismaiseen kulttuuriyhteistyöhön, Helsingin kaupunginteatterin ohjaajakysymykseen, Teatterialan Toimihenkilöliiton hyväksymiseen valtion toiminta-avun piiriin, Elokuva-arkiston katselumaksujen poistamiseen ja tanssitaide- ja näyttämötaidetoimikuntien kokoonpanoon. STY oli myös mukana keväällä toteutetussa taiteilijoiden Rauhanjuna-kampanjassa sekä edelleen Taiteen puolesta kampanjassa.

1983

STY vietti 10-vuotisen toimintansa juhluvuotta työn merkeissä kuten järjestön perinteisiin jo tuolloin kuului. Tuota työtä oli luottamustoimisten lisäksi toimistossa tekemässä hieman uusittu miehitys. Pääsihteerin rinnalle oli ay-sihteeristä tehty toiminnanjohtaja, toimistosihtööri oli kokopäiväistetty ja osa-aikaisina toimivat taloudenhoitaja ja toimistoapulainen.

Edustajiston vuosikokouksessa Jyväskylän teatteripäivillä vaihtui STY:n puheenjohtaja. Kolme kaksivuotiskautta STY:ä luotsannut Heikki Mäkelä jätti tehtävänsä seuraavin sanoin (ote puheenvuorosta edustajiston kokouksessa):

Kaikki on suhteellista, varsinkin aika ja ikä. Samoilla teatteripäivillä, joilla STY:n edustajisto kokoontui yhdeksänten vuosikokoukseensa, Suomen Näyttelijäliitto piti 70-vuotisjuhlaistuntonsa ja STY:n jäsenliitoista vanhin, Suomen Lavastustaiteilijain Liitto, istui iltaa 40-vuotisen toimintansa kunniaksi. Ottaessani STY:n puheenjohtajuuden vastaan vuonna 1977 muistan sopertaneeni kiireessä ja uuden vastuun tuntuessa harteillani siihen tapaan, että neljävuotias (STY) osaa jo kävellä, juostakin, mutta askelten suunta ei ole aina tarkoin selvillä; nyt STY on käsittääkseni löytänyt itselleen sopivan etenemisvauhdin ja rohkenen uskoa, että suuntakin on seljennyt.

Kun STY kohentuneiden voimavarojen myötä on voinut parantaa toimintaansa nimen omaan ammatillisia etuja valvovana järjestönä, on syytä pitää mielessä se, ettei toiminnan perimmäinen tavoite, teatteritaiteen edistäminen, pääse missään vaiheessa hämärtymään. Ei ole helppoa toimia taiteenalan ammattijärjestönä, jonka edunvalvontaan kuuluu muitakin lohkoja kuin perinteisen ammattiyhdistysliikkeen. En tarkoita, että palkka-, työaika-, vuosiloma- ja toimenkuvakysymykset olisivat toisarvoisia, mutta haluan korostaa niiden osa-alueiden merkitystä, joiden hoitaminen on erityisesti taiteen tekemisen kannalta olennaista: esimerkiksi tekijänoikeudelliset edut ja työpaikkademokratian kehittäminen.

Teatteritaide on kollektiivinen taidemuoto, jossa eri työntekijä- ja taiteilijaryhmien edut näyttävät yllättävän usein olevan keskenään ristiriitaiset; ehkä minussa on jäljellä sopimattoman suuri annos menneiden vuosikymmenien idealismia, kun korostan sanaa näyttävät. Jos kykenemme selvittämään itsellemme ja toisillemme perimmäisen tavoitteen, parhaiten mahdollisten olosuhteiden luomisen parhaan mahdollisen teatteritaiteen tekemiseen, uskon, että ristiriidat eivät ole niin ratkaisemattomia kuin miltä ne näyttävät. Meidän tulee palata jatkuvasti työmme perusteisiin ja käydä jatkuvaa keskustelua taiteestamme, sen tavoitteista ja edellytyksistä.

Seuraavaksi kaksivuotiskaudeksi STY:n puheenjohtajaksi valittiin pukusuunnittelija ja näyttelijä Liisi Tandefelt.

Juhlavuonna oli teatterialan työehtosopimus edelleen voimassa, mutta siihen tuli ylimääräinen järjestelyvaraerä, joka oli korvausta pitkästä sopimuskaudesta. Yleiskorotukset sopimukseen tehtiin kunnallisen työehtosopimusratkaisun mukaisina. Teatterialan työehtosopimukseen saatiin lopulta myös tuntipalkkaisia työntekijöitä koskeva sopimus. Lisäksi STY ja KTV neuvottelivat Kulttuurialan ammattiliittojen neuvottelukunnan perustamistavoitteiden mukaisesti Kunnallisen sopimusvaltuuskunnan kanssa kunnallisten teattereiden teknisiä työntekijöitä koskevan työaikaliitteen, joka liitettiin kunnalliseen työehtosopimukseen.

Jos olikin tes-rintamalla hieman hiljaista niin muilla edunvalvonnan sektoreilla oli sitäkin vilkkaampaa. Jäsenten työsuhteisiin liittyviä kanteita oli eri oikeusistuimissa vireillä kymmenkunta, mikä oli osoitus työsuhteioikeusturvavakuutuksen toimivuudesta. Samoin eläkekysymykset nousivat pintaan niin yksityisten teattereiden työn-tekijöiden osalta Näyttämöväen vanhuudenturvasäätiössä kuin freelancereiden osalta Kulttuurialan ammatti-liittojen neuvottelukunnassa.

Tekijänoikeudellista edunvalvontatyötä hoidettiin Kopiostossa, jonka tallennejaoston työskentelyyn STY:n toiminnanjohtaja jäsenliittojen edustajana osallistui kevästä lähtien. Erityisesti Kopiostossa oli esillä radio- ja tv-ohjelmien nauhoitus opetustoiminnan käyttöön sekä neuvottelut tyhjäkasettimaksusta, joka toisi tekijöille korvauksia mahdollisuudesta nauhoittaa heidän töitään yksityiskäyttöön.

Koulutustoiminta oli myös vilkasta. Luottamusmiehille järjestettiin kesällä seminaari Lepolammella ja koulutustilaisuus Helsingissä. Lisäksi järjestettiin erikseen kunnallisten teattereiden luottamusmiehille Helsingissä tilaisuus, jossa oli läsnä myös KTV:n edustaja. Uusi piirre koulutustoiminnassa oli se, että se ulotettiin nyt myös henkilöstöön. Toiminnanjohtaja osallistui keskusjärjestöjen toimitsijakurssille ja toimistos sihteeri SAK:n sihteerikoulutukseen. Teatterikorkeakoulun ja Taideteollisen korkeakoulun koulutuskeskusten kanssa STY toimi yhteistyössä tekemällä koulutusaloitteita ja tiedottamalla jäsenistölle täydennyskoulutuksesta. Tämä yhteistyömuoto on sittemmin jatkunut tuloksekkaasti aina näihin päiviin.

Esille nousi toimikaudella teattereiden valtionosuustyöryhmän muistio, josta STY antoi lausunnon. Siinä STY korosti valtionosuusjärjestelmän kehittämistä siten, että teattereita ei saatettaisi toimiehtosopimusjärjestelmän piiriin, jolloin STY menettäisi sopimusoikeutensa. Erityisesti tässä kysymyksessä toimittiin yhteistyössä Näyttelijäliiton ja Teatterijärjestöjen Keskusliiton kanssa. Kantaa STY otti myös mm. Pasila-projektin jatkamisen puolesta ja Imatran teatterin kulttuurilautakunnan alaisuuteen saattamista vastaan.

Juhlavuoden lopussa STY:läisiä oli 1676.

1984

Uusi kymmenluku STY:n historiassa käynnistyi kuten ammattijärjestölle sopii työehtosopimusneuvotteluilla. Teatterites oli ollut voimassa kolme vuotta ja paineet sopimuksen kehittämiseen erityisesti tekstimuutosten osalta olivat kovat, olihan jo edellinen sopimus perustunut lähinnä palkkataulukoiden tarkistuksiin. Valtakunnassa puhalsivat kuitenkin toiset tuulet. Lähdettiin hakemaan keskitettyä ratkaisua, jolla voitaisiin turvata reaaliansioiden nousu. Keskitetty ratkaisu syntyikin lopulta välitysmies Matti Pekkasen esityksen pohjalta. Tämän jälkeen pääsi STY aloittamaan neuvottelut, joiden pohjaksi tuli kuntapuolen Pekkaskatkaisu. STY:n sopimus solmittiin maaliskuussa ja se sisälsi yleiskorotusten lisäksi matalapalkkaratkaisun alimmissa palkkaryhmissä sekä järjestelyvaraeriä. Kaksivuotiseen sopimukseen ei juurikaan saatu tekstimuutoksia, mutta liite "esityksen valmistaminen" saatiin sentään uudistettua. Tämä liite pyrki ohjaamaan teatterin tekemistä siten, että kaikilla työntekijäryhmillä olisi paremmat mahdollisuudet vaikuttaa omalla suunnittelu- ja työpanoksellaan teatterin työprosessin onnistumiseen. Sopimus herätti STY:n piirissä tyytymättömyyttä, mutta tätä uskottiin pystyttävän korjaamaan järjestelyvaroilla. Pahimmat epäkohdat kohdistuivat teatteritekniikan pääasiassa naisvaltaisiin ammatteihin. Solidaarisen palkkapolitiikan puolesta järjestelyvararatkaisuissa vetosi erityisesti STY:n puheenjohtaja Liisi Tandefelt, joka kirjoitti STYöläisessä (4/84) mm:

...osa teatteritekniikan pääasiassa naisvaltaisista ammattikunnista tekee työtään pahassa palkkuopassa. Teatteritekniikoiden palkkaluokitusta katsellessa huomaa piankin, että sitä ovat aikoinaan olleet tekemässä pääasiallisesti miehet, ja lisäksi on selvää, että se on vuosien kuluessa päässyt

vanhentumaan, muutamien ammattien noustua aivan uuteen merkitykseen koko teatterin tekemisen kehittyessä.

Näin on laita ennen kaikkea erityistä ammattitaitoa vaativien ompelijan, naamioitsijan ja kampaajan ammattien suhteen. Niiden työnkuva on viime vuosien aikana nopeasti muuttunut ja työ tullut taiteellisesti ja teknisesti entistä vaativammaksi ja samalla muun taiteellisen henkilökunnan työlle entistä merkitsevämmäksi; sillä pukusuunnittelijan hyväkään luonnos ei huonosti toteutettuna paljoo paina, ja loistavinkin näyttelijä tarvitsee jo nykyään tuekseen ammattitaitoista naamioitsijaa ja kampaajaa.

Me emme enää teatteriesityksiä valmistaessamme pysty enenkään isoissa taloissa hyviin taiteellisiin suorituksiin ilman näiden työtoverien ammatillista apua. Emmekä voi loputtomiin odottaa heiltä solidaarisuutta pelkästään teatterirakkaudesta. Lisäksi on selvää, että pukija-pukuhuoltajat, kuiskaajat ja näyttämömiehet joutuvat tekemään työnsä palkoilla, jotka ehdottomasti ovat korotuksen tarpeessa.

Yle:n ja MTV:n freelancesopimuksen, joka STY:stä koski ohjaajia ja tanssijoita, päättyessä toimivuonna työnantajapuoli esitti eräiltä osin jopa tariffien alentamista. Tämä vaikeutti ymmärrettävästi neuvotteluja. Vasta syksyllä, kun neuvotteluja oli vauhditettu työtaisteluvaroituksella, syntyi sovinto valtakunnansovittelijan luona. Kaksivuotisen sopimuksen pohjaksi tulivat tasokorotukset. Yle:n ja MTV:n kanssa neuvoteltiin myös lavastajien ja pukusuunnittelijoiden freelancesopimuksesta. Tähän ei kuitenkaan löytynyt valmiutta työn-antajapuolella. Kokonaan uutena sopimuksena saatiin toimikaudella neuvoteltua tanssi-pedagogien työehtosopimus, jossa työnantajapuolta edusti LTK:n Erityisalojen työn-antajaliitto ja työntekijäpuolta Tanssitaiteilijain Liitto sekä Suomen Tanssipedagogien Yh-distys.

Tekijänoikeuspuolella vuosi oli myös sangen vilkas. Erityisen merkittävä oli kesäkuussa tapahtunut tekijänoikeuslain muutos, jolla säädettiin kasettimaksusta ja sen tuotosta jaettavista tekijänoikeuskorvauksista, opetustoiminnan kuvanauhoitusten sallimisesta kollektiivi-sopimuksin sekä tiukennettiin rangaistus- ja korvausjärjestelmää. STY:n kannalta suurin vaikutus oli kasettimaksulla, joka tuli kerättäväksi maahantuontivaiheessa jokaisesta tyhjältä ääni- ja kuvakasetista, ja josta kertyneet varat tulivat jaettaviksi suorina tekijänoikeuskorvauksina tekijöille sekä osaksi tekijöiden yhteisiin tarkoituksiin. Tilitysjärjestelmän luominen aloitettiin välittömästi Kapiostossa, jonne tekijänoikeudellinen edunvalvontatyö oli keskitetty ja johon STY:n liitoista kuuluivat Teatteriohjaajien Liitto, Lavastustaiteilijain Liitto, Tanssitaiteilijain Liitto sekä Teatteriohjaajien Liitto.

Kulttuurialan ammattiliittojen neuvottelukunnassa oli sen perustamisesta saakka pyritty freelancereiden eläketurvan järjestämiseen. Neuvottelukunnan aloitteesta käynnistynyt lainsäädäntötyö johti toimivuonna valmiiseen lakiesitykseen eräiden esiintyvien taiteilijoiden eläkkeistä sekä asetusluonnokseen esiintyvien taiteilijoiden eläkekassan johtosäännöksi. Lain piiriin tulevia taiteilijoita STY:ssä olivat ohjaajat, dramaturgit, skenografit ja koreografit.

Jäsenliittojensa kautta STY osallistui eläkekysymysten käsittelyyn myös Näyttämöväen Vanhuudenturvasäätiössä, jossa oli esillä koko vuoden teattereitten eläkejärjestelmän kehittäminen. Teatterijärjestöjen Keskusliitossa puolestaan käsiteltiin mm. teattereitten valtioneosuusjärjestelmää sekä lastenteatterihankkeen edistämistä.

Ay-koulutusta vuoden aikana annettiin luottamusmiehillä, joilla vuorossa oli luottamusmiestoiminnan peruskurssi. Kurssi järjestettiin yhdessä Kiljavan ay-opiston kanssa ja siihen sisältyi tes-koulutus, jota annettiin myös koko jäsenistölle tarkoitettussa seminaarissa Mäntyharjulla. Tämän seminaarin toisena aiheena oli työläinsäädäntö.

Teatteri- ja kulttuuripoliittiseen keskusteluun STY osallistui lausumalla julki mielipiteensä mm. lastenteatterityöryhmän muistiosta, teatterikorkeakoulun sijoituksesta, oppisopimuskoulutuksen mahdollisuuksista teatterialalla, taiteilijoiden verotusongelmista ja Lappeenrannan teatterinjohtajan kiinnitysmenettelystä.

1985

Keskeiset työehtosopimukset olivat voimassa koko toimikauden, joten STY:ssä ja liitoissa oli aikaa keskittyä tuleviin neuvotteluihin. Historiallista oli, että vuoden aikana tehtiin ryhmätyötä yhdessä Näyttelijäliiton ja työnantajaliittojen edustajien kanssa tulevan tes-ratkaisun pohjustamiseksi ja työntekijäpuolen tavoitteiden selvittämiseksi teatteriliittojen luottamushenkilöille.

Paikallistoiminnalle pantiin erityistä painoa. Siitä osoituksena oli kaikki Suomen teatterit kattanut kierros, jonka STY:n toiminnanjohtaja teki Teatteriteknisen Liiton puheenjohtajan kanssa keväällä. Urakan tarkoituksena oli tehdä perusteellinen kartoitus teattereiden ay-ongelmista ja pyrkiä etsimään niihin ratkaisuja. Samalla tarjoutui tilaisuus tutkailla kentän tuntoja seuraavaa tes-kierrosta ajatellen. Uusia STY:läisiä paikallisyhdistyksiä syntyi Turun ja Lappeenrannan kaupunginteattereihin. Paikallinen työtaistelu oli myös lähellä Joensuun kaupunginteatterissa, jossa keväällä jouduttiin jättämään työtaistelu-uhka palkkoja ja rasiselisiä koskevien neuvottelujen vauhdittamiseksi. Neuvottelutulos saatiin aikaan ennen varsinaisia työtaistelutoimenpiteitä.

STY:n aloitteesta valmistettu teatterialan työsuojeluopas saatiin pitkän valmistelun jälkeen julkaistuksi. Opas oli toimitettu STY:n, Näyttelijäliiton, teatteriliittojen ja Työturvallisuuskeskuksen yhteistyönä. Samalla aloitettiin julkaisijatahojen yhteinen työsuojelukoulutus järjestämällä teattereiden työsuojeluvaltuutetuille, työsuojelupäälliköille ja työsuojelutoimikuntien jäsenille koulutuspäivä.

Työsuojelukoulutuksen lisäksi STY järjesti loppukesästä Lepolammella luottamusmieskurssin. Ay-koulutusta annettiin myös kevään teatterikierroksella. Näiden tuloksena kirjattiin luottamusmiesten toiveena STY:n suuntaan erityisesti palkkatilastoinnin kehittäminen, josta alettiin neuvotella työnantajaliittojen kanssa.

STY:n organisaatio koki taas uudistuksia, jotka loivat perustaa aina näihin päiviin saakka. Keväällä järjestettiin toimiston kaksipäiväinen koulutustapahtuma ja syksyllä toimiston ja jäsenliittojen hallitusten jäsenille niin ikään kaksipäiväinen tapahtuma, joilla pyrittiin tehostamaan STY:n organisaation toimivuutta. Syksyllä siirryttiin nykyiseen kahden järjestösihteerin malliin, jossa pääsihteerin ja toimistosihteerin korvattiin järjestösihteeillä. Myös puheenjohtaja vaihtui. Liisi Tandefeltin kausi päättyi ja uudeksi puheenjohtajaksi valittiin ohjaaja Ossi Räikkä.

Kasvava toiminnan muoto oli toimiminen yhteistyöjärjestöissä, joissa tapahtuikin vuoden aikana paljon. Kulttuurialan ammattiliittojen neuvottelukunnan toiminta freelancereiden eläkelain aikaansaamiseksi palkittiin. Laki saatiin valmiiksi ja se astui voimaan 01.01.1986. STY:lle tuli vuorollaan neuvottelukunnan puheenjohtajuus ja STY sai edustajansa Esiintyvien Taiteilijoiden Eläkekassan valtuuskuntaan ja varaedustajan hallitukseen. Kopioitossa työskenneltiin kiivaasti kasettimaksujen tilitysjärjestelmän aikaansaamiseksi ja Näyttämöväen Vanhuudenturvasäätiössä toteutui avustusohjesäännön uudistus, jolla yleiseksi eläkeiäksi teatterialalla tuli 63 vuotta aiemman 65 vuoden asemesta. Uudistus astui voimaan 01.01.1986.

Työttömyysturva uudistui myös. Vuoden alusta kassat siirtyivät maksamaan ansioon suhteutettua työttömyyspäivärahaa, mikä saattoi nostaa työttömyysturvan jopa kaksinkertaiseksi aiempaan verrattuna. Uudistus myös korosti työttömyyskassojen asemaa, mutta rasitti samalla niiden taloutta ja monimutkaisti työttömyysturvaan liittyvää päätöksentekoa ja kassojen hallintoa. Jäsenmaksuja jouduttiin korottamaan myös STY:n hoitamassa Teatterialan Työttömyyskassassa. Koska liitot maksoivat kassaan kuuluvien jäsentensä jäsenmaksut, joutuivat liitot nostamaan omia jäsenmaksujaan. Teatterialan työttömyyskassan jäsenmäärä oli toimivuoden lopussa 1017.

Mutta tapahtui STY:ssä vielä muutakin kauaskantoista. Toimikauden ensimmäinen STYöläinen yllätti jäsenistön. Ote pääkirjoituksesta (1/85):

Selaillet parhaillaan ulkoasultaan uudistunutta STYöläistä. Teatterialalla useamman vuoden työskennelleet muistanevat STYöläisen kehitysvaiheet monistemaisesta jäsentiedotteesta nykyiseen ulkoasuun.

Teatterialan työntekijäkenttä on pieni ja alan järjestöissä joudutaan usein miettimään tarkkaan mihin suuntaan toimintaa pyritään laajentamaan. Tärkeää on, että keskusteluyhteys jäsenkentän ja sen valitsemien luottamushenkilöiden sekä liittojen työntekijöiden välillä säilyy. Yhtenä välikappaleena tuon yhteyden säilyttämisessä voidaan pitää oman alan ammattijulkaisua; toisaalta sen kautta välittyy tietoa päätöksenteosta ja ajankohtaisista ammatillisista kysymyksistä kentälle päin, toisaalta jäsenistöllä on mainio mahdollisuus sen välityksellä tukistaa tai taputtaa tilanteesta riippuen tai sitten herättää yleensä keskustelua jostakin. Tämä on tavoite, johon on hyvä pyrkiä.

Teatterialan ammatillisia kysymyksiä käsittelevä julkaisu on asia, johon STY:ssä on Tänä kuluvana vuonna haluttu satsata. Luettavamman ulkoosun lisäksi tullaan jatkossa kiinnittämään entistä enemmän huomiota sisällön monipuolistamiseen.

Lähes vastaavanlaisessa painetussa ulkoosussaan STYöläinen on ilmestynyt pientä katkoa lukuun ottamatta tuosta saakka eikä liene sisällöllisissäkään tavoitteissa tapahtunut suurempia muutoksia. Ja jos onkin sisältö monipuolistunut niin vastaavasti palaute kentältä lehteen päin on jopa noistakin ajoista kuihtunut. Siinä haastetta edelleen.

STY:n jäsenliittojen yhteinen jäsenmäärä kipusi toimikaudella jo lähes 1 900 (1879), joiden antamalla painoarvolla STY lausui vuoden aikana mielipiteensä mm. Valtiovarainministeriön taiteilijain verotustyöryhmän muistiosta, Vaasan kaupunginteatterin rakennushankkeen lykkäämisestä, uuden lastenteatterin hallintomallista ja Näyttelijäliiton kanssa Näyttämöväen Vanhuudenturvasäätiön avustusohjesäännön muuttamisesta.

1986

STY:n järjestöllinen voima, organisaatio ja jopa yhtenäisyys oli tänä tes-kierroksen vuonna kovemmallalla koetuksella kuin ehkä koskaan historiansa aikana. Paineet teatterialan työehtosopimuksen tuntuvaan kehittämiseen niin palkkahinnoittelun kuin tekstisisältöjen osalta olivat niin suuret, että jo ennalta voitiin varautua tiukkoihin neuvotteluihin ja jopa työtaisteluun. Valmistautuminen sujui STY:ssä hyvässä hengessä ja keskeisistä tavoitteista, joista päällimmäisenä matalapalkkaratkaisu, olivat liitot yksimielisiä. Samaa ei voi sanoa työnantajaliitoista. Ne tulivat neuvotteluihin ilmeisen valmistautumattomina ja hämmästyneinä STY:n "tiukoista vaatimuksista". STY oli jättänyt tes-esityksensä työnantajapuolelle jo 30.11.1985. Neuvottelut eivät kuitenkaan edenneet, kun työnantajapuoli oli haluton neuvottelemaan ennen kuntapuolen ratkaisun syntymistä. Edessä oli ajautuminen työtaisteluun. STYöläisen pääkirjoituksesta (1/86):

Miksi Lakko?

Olemme käyneet neuvotteluja helmikuun saamatta työnantajalta minkäänlaista kommenttia tai esitystä omiin vaatuksiimme ja muutosesityksiimme. Ensimmäisen tarjouksensa työnantajapuoli on luvannut antaa 17.3. Jälkeen. Tällä hetkellä olemme sopimuksettomassa tilassa edellisen sopimuksen umpeuduttua 28.2.

Jo useamman neuvottelukierroksen ajan olemme neuvotelleet lähes tuloksetta eräiden keskeisten työehtosopimuksen puutteiden korjaamisesta. Odotettavissa on, että näihin puutteisiin ei ilman työtaistelua tälläkään kierroksella tulisi korjausta, vaan joutuisimme tyytymään yleisen linjan mukaisiin korotuksiin. Työtaistelutoimin pyrimme siis paitsi vauhdittamaan neuvotteluja myös suuntaamaan mahdollisen ratkaisun keskeisimpiin tavoitteisiimme.

Päätös työtaisteluvaroituksen jättämisestä jouduttiin tekemään melkoisessa kiireessä ja paineessa eikä sen tekemistä helpottanut se, ettei Teatteriohjaajien Liiton edustajaan saatu yhteyttä. Päätös kuitenkin syntyi ja ohjaajatkin sen jälkikäteen hyväksyivät, vaikkakin päätöksentekomenettelyä paheksuen. Se koostui useammasta elementistä ja "päänavaajina" toimivat Helsingin Kaupunginteatterin tekniset näytäntötyöntekijät, joiden osalta lakko oli 19.-22.3. Teatterin tekniset päivätyöntekijät lakkoilivat 20.-21.3. Kaikissa teatterialan tes:n piirissä olevissa teattereissa näytäntötekniikka ja lipunmyyntityötä tekevät pitivät työnseisauksen 22.3. Ja 22.3. astui voimaan ylityökielto, joka koski koko STY:läistä työntekijäkuntaa. Lisäksi Suomen Kansallisteatterin ja Porin Teatterin tekniset työntekijät olivat lakossa 8.-10.4.

Suomen Teatteriteknisen Liiton 30-vuotishistoriikissa STY:n toiminnanjohtaja Raimo Söder muistelee:

Päätös työtaistelun aikaistamisesta jouduttiin tekemään kiireellä. Ohjaajaliiton edustajan puhelin oli valitettavasti sillä hetkellä suljettuna. Seuraavassa kokouksessa 11.3. Ei kenelläkään kuitenkaan ollut mitään jo valtakunnansovittelijalle lähtenyt ilmoitusta vastaan. Yksi ensi-iltaan tulevista näytelmistä (Helsingin Kaupunginteatterissa, toim. huom.) oli Kaisa Korhosen ohjaama eikä teatterin tekniikka malttanut olla käyttämättä tilannetta hyväkseen. Käytävillä soitettiin Kaisa Korhosen vanhoja taistelulauluja ja ensi-iltaan virittäytynyt ohjaaja koki lakon kääntyneen jopa henkilökohtaiseksi ajohahdiksi. Ohjaajaliiton puheenjohtajanakin toiminut Kaisa Korhonen kääntyi oman liittonsa puoleen ja se puolestaan lähestyi julkilausumin STY:ä ja sen toiminnanjohtajaa. Erittäin kiihkeissä tunnelmissa jouduttiin kesken lakkotaistelun käymään sisäistä välien selvittelyä ja kokoamaan rivit uudelleen.

Työtaistelu alkoi ja STY sai järjestää historiansa tähän asti ainoat lakkotanssit Vanhalla Yo-talolla. Työnantajalla ei vielääkään tuntunut olevan kiirettä päästä ratkaisuun, mitä ihmeteltiin valtakunnansovittelijalla asti. Lopulta kuitenkin pää aukesi. STY päätti ylityökiellon 22.4. saatuaan työnantajan ensimmäisen kirjallisen kommentin, josta tosin vielä puuttui palkkaesitys, joka saatiin 23.4. Tähän mennessä oli siis ehditty lakkoilla, käydä muutaman kerran valtakunnansovittelijalla, esiinnytty tv:n ja radion uutisissa ja lehtien työmarkkinasivuilla puhumattakaan Parraksen kommentteista Aamulehdessä. Mielialat eivät kuitenkaan vielä olleet masentuneet, mitä kuvastanee tuntemattomana pysytelleen runoilijan purkaus STYöläisen kevätnumerossa (2/86):

Ei muserra viel' murhe musta
vaikk' tiedoss ei oo lohdutusta

yön yli kylmään kevääseen
käy tie sen synkeen tavoitteen

vaan vielä syksy toivon tuo
ja vuosiksi eteen sovun suo

Menköön sitt' vaikk' lopun jouluun.

Varsinaiset neuvottelut pääsivät käyntiin Vapun jälkeen ja jatkuivat tiukkoina ja tiiviinä. Neuvottelujen lisäksi STY:n testiryhmä ja neuvottelijat kokoontuivat lähes päivittäin, mikä monelle merkitsi miltei muuttoa Helsinkiin. Neuvottelutulos saatiin vihdoinkin 29.5. ja hyväksyttiin 30.5. Tulos ei ollut tavoitteiden mukainen, mutta se kuitenkin ylitti valtakunnan yleisen linjan. Matalapalkkaisimmille tehtiin 1-2 palkkaluokan korotuksia, tuntipalkkaiset työntekijät saivat lomarahaa, yötyölisän sekä arkipyhäkorvauksen ja toimistotyöntekijät ja päivätyössä oleva tekniikka lomanpidennyksen.

Sota ei kuitenkaan ollut vielä ohi, vaan taistelut siirtyivät kotirintamalle. Työnantajapuoli oli hyväksynyt neuvottelutuloksen sillä edellytyksellä, että sopimus allekirjoitetaan ennen kesää. Teatteriteknisen Liiton liittokokous oli kuitenkin tehnyt aikanaan päätöksen, että neuvottelutulos tulee asettaa jäsenäänestykseen ja tähän ei ollut aikaa. STY:n hallituksen enemmistö katsoi, että neuvottelutulos voidaan hyväksyä ilman Teatteriteknisen Liiton jäsenäänestystä, koska jo aiemmassa neuvotteluvaiheessa pidetyssä äänestyksessä silloisen ja lopputulosta huonomman esityksen takana oli ollut enemmistö äänestykseen osallistuneista. Teatteritekninen Liitto noudatti kuitenkin liittokokouksensa päätöstä ja niin neuvottelutulos hyväksyttiin äänin 6-1 Teatteriteknisen Liiton äänestäessä vastaan. Muut allekirjoittivat sopimuksen ja teatteritekniikka piti kesän aikana jäsenäänestyksen, jonka jälkeen myös se saattoi hyväksyä sopimuksen. Oli kuitenkin selvää, ettei tilanne ainakaan kasvattanut STY:n yhtenäisyyttä ja voi sanoa, että tes-kierroksen arpien paraneminen tuli viemään vielä pitkään. STYöläisen (3/86) pääkirjoitus prosessista:

Myös STY:n sisäinen päätöksenteko antaa aihetta jatkokeskusteluun. Kun työehtosopimusneuvottelujen tulos oli vaatimattomampi kuin STY:ssä toivottiin, nousevat luonnollisesti keskusteluun sisäiset painopisteet. Nyt jouduimme STY:n hallituksessa eri liittojen kesken sovittamaan eturistiriitoja. Kaikki työntekijäryhmät kokivat luonnollisesti omat vaatimuksensa oikeiksi ja niistä luopuminen oli katkeraa. Kun sellaisessa tilanteessa joudutaan asioita käsittelemään vuoroin oman liiton hallituksessa ja vuoroin STY:n hallituksessa, syntyy helposti väärinkäsityksiä ja ristiriitojen kärjistyksiä. Syksyn mittaan keskustelemmekin STY:n hallituksen päätösvallan suhteesta liittojen hallitusten päätösvaltaan. Vahvemmat liitot ovat vakuuttuneita siitä, että mahdollisimman itsenäisesti neuvotellen lopputulos olisi heidän kannaltaan parempi, pienemmät liitot eivät ole tästä aivan yhtä vakuuttuneita.

Teatterialan työehtosopimuksen vanavedessä syntyi myös teatteritanssijoiden työehtosopimus, joka voitiin hyväksyä kesän kynnyksellä Helsingin Kaupunginteatterin luvattua tanssijoille sopimuksen ylittäviä henkilökohtaisia korotuksia. Yle:n ja MTV:n freelancesopimukseen tehtiin yleiskorotukset ja sopimusta jatkettiin yhdellä vuodella.

Tes-tilanteesta johtuen tiedotustoiminta oli sangen vilkasta. STYöläinen jatkoi magazine-tyyppisenä ja painos oli jo 2200. Luottamusmiespostin osalta tehtiin kaiketi STY:n historian ennätys: posti toimitettiin 21 kertaa. Lisäksi tehtiin kaksi teatteriyleisölle jaettua järjestön tes-tavoitteista kertova esitettä sekä neljä lehdistötiedotetta, joiden lisäksi lehdistöä ja tiedotusvälineitä palveltiin muutoinkin tarpeen mukaan.

Luottamusmieskurssi järjestettiin elokuun lopulla Lepolammella ja yksipäiväiset luottamusmiestapaamiset keväällä Helsingissä ja Tampereella ja syksyllä Tampereella. Myös kunnallisten teattereiden luottamusmiestapaaminen järjestettiin. Teatterikäyntejä ehdittiin tes-vuodesta huolimatta tehdä kymmeneen teatteriin ja STY:läiset yhdistykset perustettiin Hämeenlinnan Kaupunginteatteriin ja Teatteri 2000:een. Svenka Teaternin STY:n jäsenliittoihin kuuluvat taiteelliset työntekijät perustivat oman yhdistyksen.

STY:n hallituksen jäsenille ja liittojen luottamushenkilöille sekä STY:n työntekijöille pidettiin STY:n kehittämisseminaari ja toimistolle organisaatiota ja työtapoja käsittelevä koulutuspäivä. Teattereitten työsuojelukoulutus käynnistettiin järjestämällä Keuruselällä yhdessä Työturvallisuuskeskuksen, työnantaja liittojen ja Näyttelijäliiton kanssa 3-päiväinen työsuojelukurssi.

Kulttuurialan ammattiliittojen neuvottelukunnassa keskityttiin toimivuonna erilaisiin viestintäpoliittisiin kysymyksiin, joista esillä olivat mm. kolmoskanavahanke, paikallisradiotoiminta ja tv-ohjelmien edelleen lähettäminen.

Kopiostossa puolestaan paneuduttiin edelleen monimutkaiseksi osoittautuneen tilitysjärjestelmän valmistamiseen. Kasettikorvaukset tekijöille saatiin kuitenkin maksettua vuosilta 1984 ja 1985. Toimivuonna tehtiin myös sopimus Suur-Tukholman alueella asuville suomalaisille tapahtuvasta tv-ohjelmien jakelusta eli ns. Nacka-sopimus.

Vaikean tes-kierroksen innoittamana syntyi syksyllä ajatus työnantaja- ja työntekijäjärjestöjen yhteistyön kehittämisestä. Työväen Näyttämöiden Liitto, Näyttelijäliitto ja STY järjestivätkin yhteisen laivaseminaarin, jolla kartoitettiin yhteistyömahdollisuuksia ja etsittiin uutta yhteishenkeä. Seminaarin konkreettisenä tuloksena päätettiin julkaista teatterikentän yhteisen äänenkannattajan TEATTERIVÄKI-lehden koenumero.

1987

Vaikean tes-kierroksen jälkeen oli ymmärrettävää, että seuraava toimivuosi keskittyi järjestölliseen kehittämiseen. Aiheesta järjestettiin keväällä seminaari, jossa STY:n hallituksen ja toimiston lisäksi oli jäsenliittojen edustajia sekä edustajat Suomen Elokuvatyöntekijöistä SET:stä, SAK:sta ja Tekeristä. Myöhemmin samana vuonna SET teki päätöksen irtautua Tekeristä ja hakea STY:n jäsenyyttä, jota SET oli hakenut jo 70-luvulla, muttei silloin tullut hyväksytyksi. Samalla SET päätti muuttaa nimensä Suomen elokuva- ja videotyöntekijäin liitoksi, jonka lyhenteenä edelleen säilyi SET. SET:llä ja STY:llä oli koko STY:n olemassaolon ajan ollut keskusteluyhteys ja nyt oli aika kypsä uudelle päätökselle. Syksyn edustajistonkokous hyväksyi SET:n STY:n seitsemänneksi jäsenliitoksi 01.01.1988 alkaen.

Mutta ei iloa ilman surua. Suomen Kansallisteatterin tekniset työntekijät uskoivat kykenevänsä itse neuvottelemaan itselleen paremmat työehdot ja päättivät erota Teatteriteknisestä Liitosta. Eron taustalla voi nähdä heijastumia edellisen vuoden tes-kierroksesta.

Uuden järjestöllisen yhteistyön ilmentymänä alettiin julkaista yhdessä Näyttelijäliiton ja Työväen Näyttämöiden Liiton kanssa TEATTERIVÄKI-lehteä, joka vuoden aikana ilmestyi kolmesti 7000 kpl:n painoksena. Lehden sisältö koostui ajankohtaisista teatteri- ja työmarkkinapoliittisista artikkeleista ja haastatteluista. Sen kautta jaettiin myös ay-tietoutta ja siihen sisältyi STY:n oma tiedotusosasto, jossa oli myös liittokohtaista informaatiota. Toimikauden lopulla TEATTERIVÄKI-lehdestä vastaamaan perustettiin Teatteriväen Tuki ry. TEATTERIVÄKI-lehden perustaminen merkitsi samalla sitä, että STYöläinen STY:n järjestölehtenä lopetettiin "ainakin toistaiseksi". STYöläisestä julkaistiin vain yksi numero, jonka pääkirjoituksesta seuraava ote:

TEATTERIVÄKI-nimisestä TNL:n, SNL:n ja STY:n yhteisjulkaisusta on kiihkeästikin polemisoitu kevään kuluessa esikoisnumeron ilmestymisestä lähtien. Kaikesta pulinasta huolimatta TEATTERIVÄEN päällimmäinen tarkoitus oli ja on yhdistää em. järjestöjen julkaisuresurssit ja tuoda alalle oma äänenkannattaja, yksi ja yhteinen järjestölehti, joka tavoittaa entistä useamman ja -toivottavasti - entistä useammin yhteisten asioiden tiimoilta.

Noita yhteisiä asioita meillä riittää loppumattomiin, elähän koko ala melkoista kehitysvaihetta. Uusi tes-kierros on tulossa ja sen myötä uudet paineet koko alan kehittämiseksi konkretisoituvat. Niin näyttelijöiden kuin STY:n sopimusten malli on paljolti löytynyt muualta kuin teatterialan työstä.

Alalla on kuitenkin omat eristyspiirteensä, joita 'vierain kaavoin' ei välttämättä riittävästi huomioida. Siksi uusien mallien etsiminen yhdessä myös lehtiyhteistyön kautta on tarpeen.

TEATTERIVÄKI on julkaisijajärjestöjen ja niiden jäsenten - teatteriväen - yhteinen ja avoin foorumi, niin kuin STYöläinen on ollut. Jos ja kun tämä lähtökohta on toteutunut myös käytännössä, elää STYöläinen TEATTERIVÄESSÄ.

Mutta uuden yhteistyön rakentaminen ei jäänyt vain lehden varaan. STY:n toimitilat olivat käyneet ahtaiksi ja niin STY päätti lähteä mukaan, kun Työväen Näyttämöiden Liiton aloitteesta ryhdyttiin muiden teatterialan järjestöjen kanssa etsimään yhteisiä toimitiloja. Sopiva talokin löytyi, mutta tällä kertaa vielä kauppa meni ohi suun johtuen järjestöjen hitaasta päätöksentekomekanismista. Ajatus jäi kuitenkin itämään.

Kaikilta osin tätä uutta yhteistyötä ei katsottu suopeasti. Monen STY:läisen mielestä oli virhe luopua omasta ja tutusta lehdestä, jonka sisällöstä saatiin itse päättää. Ja vielä suurempana uhkana nähtiin tiivistyvä yhteistyö työnantajaliiton, jota Työväen Näyttämöiden Liitto myös oli, kanssa. Ilmi selvästi taustalla paistoi työehtosopimustoiminnan rankka historia ja työnantajaliittojen käyttäytyminen noissa yhteyksissä. Yhteistyö ei myöskään pureskelematta istunut perinteiseen ay-toimintaan, jota STY:ssä etenkin Teatteritekninen Liitto korosti.

Muutoin toiminta jatkui normaalista. Jos etsii, jotain painopistettä, voi sellainen olla koulutustoiminnassa. STY:n koulutustyöryhmä teki vuoden aikana arvokasta työtä keräämällä tietoa niistä kanavista, joita pitkin teatteriammatteihin yleensä tullaan ja selvitteli samalla koulutuksen suurimpia puutteita. Työryhmä otti myös kantaa Opetusministeriön viestintäkulttuuritoimikunnan koulutusjaoksen ja teatterikasvatuksen koulutusrakennetyöryhmän työhön ja STY Teatterikorkeakoulun tilanteeseen.

Luottamusmieskurssi pidettiin Mäntyharjulla ja tes-esitystä valmisteleva tapaaminen järjestettiin syksyllä. Toimikaudella aloitettiin myös tulevan luottamusmieskoulutuksen suunnittelu yhdessä Kiljavan ay-opiston kanssa. Teatterialan työsuojelukurssin II-osa järjestettiin Lepolammilla. Kurssin aiheina olivat mm. työterveyshuolto, päihdeongelmat ja psyykkinen työsuojelu.

Teatterialan tes oli voimassa toimivuoden. Järjestelyvararatkaisulla saatiin palkkahinnoittelua hieman avattua. Muuten keskityttiin palkkatilastoinnin kehittämiseen. Yle:n ja MTV:n freelancesopimuksesta jouduttiin taas neuvottelemaan pitkään. Uusi lähes kolmivuotinen sopimus syntyi yli viisi kuukautta edellisen päättymisestä. Se toi tariffeihin prosenttikorotuksen. MTV:n kanssa saatiin solmittua kuukausipalkkaisten skenografien sopimus ja Yle:n kuukausipalkkaisten skenografien osalta sovittiin kokonaispalkkauskokeilusta seuraavan toimivuoden aikana.

Tekijänoikeuspuolella oli vilkasta. Työehtosopimuksien kautta tapahtuvien tekijänoikeuksiin liittyvien sopimusten lisäksi neuvoteltiin mm. tekijänoikeuslain muutoksen ja kaapeli-tv-lain voimaan astumisen seurauksena tekijänoikeuskorvauksista. Nacka-sopimus ja Yle:n tallennepalvelusopimus puhuttivat myös. Kopiston yhteyteen perustettiin lisäksi Audiovisuaalisen viestintäkulttuurin edistämiskeskus AVEK, jonka toimielimiin myös STY:läiset liitot saivat edustajiaan. AVEK:n ensisijainen tarkoitus oli tukea av-alan koulutusta ja tuotantoa ja sinne ohjattiin osa tyhjäksi asetettimaksun tuotosta.

Muuta edunvalvontaa tehtiin mm. verotuskysymyksissä, joissa erityistä työtä aiheuttivat freelancereiden päivärahojen ja matkakustannusten korvauksiin liittyvät kysymykset. Näyttämöväen Vanhuudenturvasäätiön avustusjärjestelmä oli uudistettu edellisenä vuonna. Nyt kaivattiin sen hiomista. Mukaan pyrittiin saamaan ruotsinkieliset teatterit ja teatterinjohtajien eläkeikää oltiin alentamassa 60 vuoteen. STY teki myös työtä tanssijoiden eläkeiän alentamiseksi. Oikeusjuttuja vuoden aikana oli vireillä neljä, joista ohjaajien tekijänoikeuksia koskeva riita saatiin päätökseen Korkeimmassa oikeudessa.

Teatterikäyntejä tehtiin Turkuun, Tampereelle, Vaasaan, Joensuuhun, Kajaaniin, Seinäjoelle, Hämeenlinnaan, Mikkeliin ja Rovaniemelle, jonne myös perustettiin uusi STY:läinen yhdistys.

TEATTERIVÄKI-lehdestä johtuen STY:n oma tiedotus vilkastui. Luottamusmiehistö oli tärkein tiedotuksen väline, ja se toimitettiin vuoden aikana 10 kertaa. Liittojen tiedotus hoidettiin pääasiassa jäsenkirjeillä. STY:n tiedotustyöryhmä aloitti toimivuonna STY:n järjestöesitteen suunnittelun.

STY:n uudeksi puheenjohtajaksi valittiin tehostemestari Veli-Pekka Niiranen.

1988

Uusi toimivuosi alkoi STYöläisen veroextralla, joka TEATTERIVÄKI-lehdestä huolimatta nähtiin tarpeelliseksi julkaista. Lehdessä SET:n puheenjohtaja Janne Kuusi kirjoittaa:

Suomen elokuva- ja videotyöntekijäin liitto ry. liittyi vuoden vaihteessa STY:n jäsenjärjestöksi. Entinen nimi (Suomen elokuvatyöntekijät ry.) muutettiin nykyiseen muotoonsa joulukuuisessa vuosikokouksessa, jossa samalla muutettiin säännöt melko perusteellisesti vastaamaan nykyaikaa ja STY:n jäsenyyttä. Lyhennys SET on ainakin toistaiseksi voimassa sen syvälle juurtuneen perinnearvon vuoksi. SET-tiläiset ovat normaalisti tv-yhtiöiden ulkopuolella työskenteleviä elokuvan ja videon ammattilaisia. Ammattinimikkeitä ovat esim. ohjaaja, kuvaaja, äänittäjä, leikkaaja, erilaiset assistentit, kuvaussihteeri, järjestäjä jne. Jäseninä on myös jonkin verran lavastajia ja pukusuunnittelijoita, mutta STY:n kaudella he ilmeisesti jäävät pelkästään lavastustaiteilijain liittoon. Jäseniä on tällä hetkellä n. 170.

SET kuului aikaisemmin TEKERIin (Teknisten ja erikoisammattien liitto), mutta yksimielisellä päätöksellä suoritettiin keskusjärjestön vaihto, sillä TEKERIssä SET ei löytänyt identiteettiään matkaoppaiden ja teollisuusvartijoiden rinnalla. SET on perinteisen ammattiyhdistyksen lisäksi leimallisesti alan kulttuurijärjestö, jonka toiminnan resursseista suuri osa suuntautuu mm. ulkomaan kulttuurisuhteiden hoitamiseen.

Työehtosopimukset on tehty Suomen Filmivalmistajain Liiton kanssa, joka edustaa kuitenkin vain murto-osaa alan työnantajista. Pyrkimyksenä onkin saada vastapuoli kattavammaksi. SETin palkkataulukot ovat enimmäkseen freelance-työntekijöitä varten ja palkkioilla työnantaja normaalisti ostaa oikeudet kotimaan elokuvateatteri- ja tv-esityksiin. Tästä on luonnollisesti sopimuskohtaisia poikkeamia ja ikuisia riitoja.

SET aloittaa jäsenyytensä STY:ssä innostuneella mielellä.

SET:n mukaantulo toi STY:n piiriin uuden lehden, SET:n jäsenlehti LEHTISET:n, joka ilmestyi neljästi vuodessa. SET lisäsi STY:n työehtosopimuskenttää yhdellä uudella sopimuksella. Elokuvatuotantoa koskeva yksivuotinen työehtosopimus solmittiin LTK:n (Liiketyöntekijäin Keskusliitto, nykyisin Palvelutyöntekijät ry) kanssa.

Teatterialan työehtosopimus oli katkolla. Neuvottelukierroksella näkyi, että yhä vaikeampi oli saada aikaan ns. yleisestä linjasta poikkeavia sopimuksia. Kun alan työehtosopimuksesta vuosi kerrallaan oli saatu pahimpia epäkohtia korjattua, oli myös teatterityöntekijän asenne nyt tiukka. Uusi kaksivuotinen sopimus rakennettiin kuntapuolen sopimuksen varaan ja sillä korjattiin lähinnä palkkataulukoita ja palvelulisäjärjestelmää. Syksyllä sovittiin seuraavan vuoden korotuksista talous- ja tulopoliittisen vakautusratkaisun mukaisesti. Teatteritanssijoiden sopimus toteutettiin samalta pohjalta. Tanssipedagogien sopimus solmittiin LTK:n asemesta Suomen Tanssioppilaitosten Liiton kanssa.

Kopioistossa oli jo pitkään ollut valmisteilla tietokonerekisteriin perustuva tilitysten jakojärjestelmä. Valmistelun viivästyminen johtui siitä, että jäsenjärjestöillä oli vaikeuksia päästä yhteisymmärrykseen oikeudenmukaisesta jakosuhteesta. Pahin juopa oli näyttelijöiden ja muiden välillä. Vuoden 1986 korvaukset tekijöille saatiin kuitenkin maksuun ja kädenvääntöä vuodesta 1987 jatkettiin. Erityisesti STY ponnisteli ohjaajan, leikkaajan, pukusuunnittelijan ja äänittäjän osuuksien korjaamiseksi. Toinen pitkä selvittelykierron Kopioistossa käytiin opetusnauhoitus sopimuksen korvaus- ja rahasto-osuuksista. STY:stä sopimus koskee Lavastustaiteilijoiden Liittoa.

Teatteripolitiikassa puhutti erityisesti valmisteilla oleva teatterilaki. Lakiesitykseen liittyvä toimiehtosopimusjärjestelmä oli sitkeästi laissa mukana, mikä huolestutti alan työntekijä- ja työnantajaliittoja. Asian käsittelyn yhteydessä STY, Näyttelijäliitto ja alan työnantajaliitot löysivät toisensa. Lain valmisteluun liittyen käytiin tapaamassa mm. opetusministeriä sekä selvittelemässä järjestöjen näkemyksiä ministeriön virkamiestyöryhmälle.

TEATTERIVÄKI-yhteistyö sen sijaan kangerteli. Vaikka toimivuonna julkaistiin suunnitellusti neljä numeroa, ei tyytymättömyys julkaisuun vähentynyt ja syksyllä Näyttelijäliitto päätti irtautua lehdestä. Tämän jälkeen ei STY:lläkään ollut enää sen paremmin taloudellisia, aatteellisia kuin järjestöllisiä edellytyksiä jatkaa kahden Työväen Näyttämöiden Liiton kanssa. Niinpä STY vuoden lopulla teki päätöksen lopettaa lehtiyhteistyö ja ryhtyä seuraavan vuoden alusta julkaisemaan taas STY:läistä, tosin hieman supistettuna johtuen tiukasta taloudellisesta tilanteesta.

Toimivuonna STY otti suuren joskin myös kalliin harppauksen tietokoneaikaan. Työtehtävien jatkuva kasvu oli aiheuttanut lisääntyvää painetta toimistoon. Tätä helpottamaan hankittiin vuoden aikana viisi työasemaa tarpeellisine oheislaitteineen. Jäsenrekisteri ja taloushallinto siirrettiin omalle tietokoneelleen ja jokaisen työntekijän käyttöön tuli tekstinkäsittely. Laite- ja ohjelmatoimittajasta johtuen käyttöönotto oli ongelmallista, eikä uudesta tekniikasta saatu vielä kaikkea hyötyä irti.

Koulutustoiminta vuoden aikana oli lähinnä luottamusmieskoulutusta, joka järjestettiin kaksiosaisena kurssina Kiljavan ay-opiston kanssa. Kurssiin sisältyi luottamusmiestoiminnan perusopintoaineisto sekä ns. tulevaisuusverstas, jolla kartoitettiin ongelmakohtia teatterityössä ja luottamusmiehen työssä sekä etsittiin niihin ratkaisuja. Paikallisia ongelmia kartoitettiin myös teatterikäynneillä, joita STY: toimisto toimivuonna teki kolmeentoista teatteriin. Jäsenliittojen, etenkin Teatterialan Toimihenkilöliiton, yhä vilkastuvan koulutus- ja seminaaritoiminnan järjestelyihin STY:n toimisto osallistui kuten aiemminkin.

STY käsitteli toimivuonna myös tanssijoiden eläkeiän alentamista, joka oli edennyt toimenpidemuistion laatimiseen asti ja freelancereiden verotuskysymyksiä, joihin odotettiin korjausta uuden tulo- ja varallisuusverolain myötä. Kantaa otettiin lisäksi mm. viestintäkulttuurin koulutuskysymyksiin, vapaakuntakokeiluihin sekä opetusministeriön videotuomikunnan mietintöön. Kulttuurialan ammattiliittojen neuvottelukunnan puitteissa annettiin lausunto yleisradiolain-säädännön uudistamistarpeesta ja kiirehdittiin tekijänoikeuslain uudistamista.

Kansainvälinen toiminta, osin SET:n mukaantulon ansiosta, nosti päätään. Pohjoismaisen Teatterikokouksen ja Festivaalin yhteydessä STY oli järjestämässä ohjaajien ja skenografien tapaamisia, Kulttuurialan ammattiliittojen neuvottelukunnan kanssa isännöitiin Neuvostoliiton Kulttuurityöntekijäin Liiton valtuuskunnan vierailua, osallistuttiin Teatteriohjaajien Liiton espanjalaisen ja tsekkoslovakialaisen valtuuskunnan vierailujärjestelyihin ja oltiin mukana käynnistämässä liiton Espanjan sopimusvaihtoa. Lisäksi käytiin mm. Neuvostoliiton Kulttuuri- ja Tiedekeskuksen kanssa neuvotteluja STY:n suhteiden kehittämisestä Neuvostoliittoon. SET:n myötä STY tuli mukaan Tampereen Lyhytelokuvajuhlille ja oli siellä isännöimässä SET:n kansainvälisiä vieraita. STY hyväksyttiin myös FISTAV:n (Fédération Internationale des Syndicats des Travailleurs de l'Audiovisuel, sittemmin Media and Entertainment International eli MEI) jäseneksi.

Teattereiden valtionosuuslaki kangerteli edelleen myös vuosikymmenen viimeisenä toimivuonna. STY:n ja muiden teatterialan järjestöjen työ uhkaamassa olevan toimiehtosopimusjärjestelmän lakiin sisällyttämistä vastaan johti siihen, että lakiesityksen yhteydessä esitettiin poikkeuksen säätämistä toimiehtosopimuslakiin, mikä turvaisi sopimusoikeuden säilymisen alan järjestöillä. Tätä edelsivät useat neuvottelut opetusministeriön ja Valtion työmarkkinalaitoksen kanssa. STY:n toiminnanjohtaja kirjoitti STYöläisessä (3/89):

Teatterilakia on leivottu ja toivottu pitkään. Tosin viime talven aikana teatterialan järjestöjen äänenpainot kävivät varsin kriittisiksi, kun kävi ilmi, että valtionosuuslaki on toimiehtosopimuksen myötä tuomassa ylitsepääsemättömiä ongelmia mukanaan. Kevään aikana on ministeriössä tehty jatkotyötä ja suuri osa järjestöjen kannanotoista onkin otettu uudessa lakiesityksessä huomioon. Esimerkiksi toimiehtosopimusta ei uusien kaavailujen mukaan oltaisi enää syöttämässä teatterialalle. Muutosten seurauksena koko teatteriala on teatterilain takana. Tietysti erilaisia kannanottoja, myös perustellusti kriittisiä, voidaan laista esittää. Kuitenkin itse pääasiasta eli valtion rahoitusosuuden lisäämisen tarpeesta olemme kaikki yksimielisiä

Kevään kestäneen rutistuksen jälkeen olimmekin innokkaina odottaneet, että lupaukset täytettäisiin nyt tehdyn budjettiesityksen yhteydessä. Budjetista löytyy kuitenkin vain maininta siitä, että teattereiden toiminta on tarkoitus saattaa lakisääteisen valtionavun piiriin vuonna 1991.

Budjettiriihessä laki siirrettiin seuraavaan vuoteen ja epävarmuus sen sisällöstä jatkui.

Toinen suuri pettymys aiheutui elokuvapuolella. Odotettu viestintäkulttuuritoimikunnan mietintö esitti valtion budjetin kautta jaettavaksi lisärahoitusta alalle 200 mmk, josta vuonna 1990 piti tulla 40 mmk. Valtion budjetissa esitettiin lisäystä kuitenkin vain neljäsosa tästä, minkä johdosta ala, STY muiden joukossa, vetosi valtiovarainministeriöön. Turhaan, kuten seuraavat vuodet tulivat osoittamaan.

Muutenkin kulttuuripoliittinen vaikuttaminen oli saanut STY:n toiminnassa kasvavan roolin. STY oli alusta asti ollut innokas ottamaan kantaa alan asioihin, mutta vuosien kuluessa osallistuminen ja kannan ottaminen jo valmisteluvaiheessa tuli yhä merkitsevämmäksi. Toimivuonna STY antoi mm. kaksi lausuntoa teatterilaista ja osallistui lakia käsitelleen seminaarin järjestelyihin. Lausunto annettiin myös viestintäkulttuuritoimikunnan mietinnöstä, viestintäkulttuurialan ammatillisen koulutuksen muistiosta, taiteen perusopetustyöryhmän muistiosta, Joensuun kaupungin kulttuurihallinnon tehtävien järjestelystä ja Teatteri 2000:n tukemisesta. STY antoi panoksensa myös teatteriesitysten tallennustyöryhmän työhön ja osallistui viestintäkulttuurialan korkea-asteen koulutuksesta järjestettyyn seminaariin. Lisäksi STY yhdessä jäsenliittojensa kanssa oli aktiivisesti herättämässä keskustelua teattereiden työtapojen kehittämistä ja järjestämässä aiheesta seminaaria Tampereen Teatterikesässä. STY:n työntekijät vierailivat luennoimassa mm. Teatterikorkeakoulussa, Taideteollisessa korkeakoulussa, alue-teatteripäivillä Rovaniemellä ja itäisillä teatteripäivillä Lieksassa.

Sopimustoiminnassa oli välivuosi, jonka aikana oli tarkoitus tehdä pääasiassa vain sovittuja tarkistuksia ja valmistautua seuraavaan sopimuskierrokseen, mutta loppuvuodesta tilanne lämpeni, kun valtakunnansovittelija Teuvo Kallio teki työmarkkinajärjestöille esityksen kaksivuotiseksi talous- ja tulopoliittiseksi kokonaisratkaisuksi. Neuvottelut tiivistyivät takarajaa 28.12. kohti, mutta ratkaisu siirtyi seuraavan vuoden puolelle. Paikallistasolla STY joutui julistamaan ylityökiellon ja saarron Kemian kaupunkia vastaan, kun kaupunki ei tahtonut suostua neuvottelemaan STY:läisten palkkoista. Aurinkobalettia vastaan puolestaan Tanssitaiteilijain Liitto antoi työtaisteluvaroituksen, koska Aurinkobaletti oli maksanut työntekijöille työehtosopimuksen alittavia palkkoja. Valtakunnansovittelijan johdolla päästiin sovintoon.

Muun edunvalvonnan osalta Kapiostossa neuvoteltiin edelleen tilitysten jakojärjestelmästä, josta vuoden 1987 osalta päästiin yhteisymmärrykseen. Jako kuitenkin siirtyi seuraavan vuoden puolelle. Lukuisia tapauksia oli vireillä eri oikeusistuimissa. Pääosin ne liittyivät laittomiin irtisanomisiin ja palkkasaataviin. Vakuutus oikeudessa oli käsittelyssä elokuvamaskeeraajan eläkemaksut eläketurvakeskuksen ja eläkelautakunnan katsottua, ettei maskeeraajan työ kuulu TaEL:n soveltamisalaan. Ratkaisua jäätiin odottamaan.

Teatterikäyntejä tehtiin kolmeentoista teatteriin ja perinteinen luottamusmieskurssi järjestettiin teattereiden luottamusmiehillä kaksipäiväisenä. Yhteyttä pidettiin myös luottamusmiespostin välityksellä ja STY:läisen kautta, joka taas ilmestyi normaalisti neljä kertaa painoksen ollessa 2400 kpl

Kansainvälinen toiminta vain vilkastui entisestään. Maailman kuohut saivat aikaan sen, että katset STY:ssä suunnattiin veljeskansaan Eestiin ja Pohjoismaihin. STY osallistui ITI:n (Kansainvälinen teatteri-instituutti) Suomessa järjestetyn festivaalin ja kongressin järjestämiseen ja STY:llä oli myös kaksi vierasta Eestistä. STY:n toiminnanjohtaja vieraili Teatteriteknisen Liiton puheenjohtajan kanssa Eestissä valmistelemaan järjestöjen yhteistyösopimusta. Marraskuussa oli puolestaan Eestistä Suomessa kahden hengen valtuuskunta. Tuolloin allekirjoittivat STY ja Teatteritekninen Liitto yhteistyösopimukset Eesti Teatriliitin ja Eesti Teatrifondin kanssa. STY:n kolmihenkinen valtuuskunta osallistui pohjoismaiseen teatteriteknisten ja toimihenkilöiden NOTT-89 tapahtumaan Kööpenhaminassa ja syksyllä STY isännöi yhdessä FISTAV:n muiden suomalaisten jäsenjärjestöjen kanssa pohjoismaista yhteistyökokousta Suomessa. Lisäksi STY osallistui jäsenliittojen kansainväliseen toimintaan, joka etenkin SET:llä oli varsin vilkasta.

STY:n puheenjohtajaksi valittiin toiseksi kaksivuotiskaudeksi Veli-Pekka Niiranen. Keskusjärjestökysymys oli jo edellisenä vuonna ollut taustalla esillä TEKERI:n pyrittä saamaan STY:n riveihinsä. Nyt SAK-jäsenyys nousi taas pintaan STY:n, Muusikkojen Liiton ja Näyttelijäliiton kesken. Asia kuitenkin pitkittyi, kun päätettiin jäädä ensin odottamaan teatterilain toimiehtosopimusjärjestelmän kohtaloa.

1990

Uuden vuosikymmenen alussa usko tulevaisuuteen oli vahva. Vaikka teattereiden valtiosuuslaki lykkääntyi, viestintäkulttuuritoimikunnan miljoonat antoivat odottaa itseään, kasvava työttömyys kouri alaa ja työllisti STY:n ylläpitämää työttömyyskassaa ja palkkakehitys hidastui, uskallettiin teatterialan järjestöissä tehdä satsaus tulevaisuuteen. Vuoden tapaus oli Kruunuhaassa olevan Kulmakoulun osto keskeisten teatterialan järjestöjen käyttöön. Mukaan lähti myös STY, joka aiempaa omaisuutta vailla joutui rahoittamaan toimitilakaupan kokonaan lainarahoituksella. Samalla STY ja sen jäsenliitot joutuivat sitoutumaan 10 vuoden velan takaisinmaksusuunnitelmaan. Ote STY:läisen pääkirjoituksesta (2/90):

Mitä tällainen hanke sitten merkitsee? Ensinnäkin se merkitsee järjestöjen yhteistyön helpottumista, kun kaikki alan työntekijät ovat kylki kyljessä kiinni. Toisaalta se merkitsee mahdollisuuksia säästää niin hankintakuluissa kuin muissakin asioissa. Voimme saada yhteiset kokoustilat, niin ettei joka järjestön tarvitse hankkia omia. Voimme hankkia yhteiset monistustilat kunnollisine laitteineen, TNL ja Teatteriliitto voivat perustaa yhteisen kirjaston ja muutakin yhteistä varmasti vuosien mittaan löytyy. Ja mitä merkitsee se, että alan pienten ja hajallaan olevien järjestöjen työntekijät huomaavat muodostavansa n. 40 hengen teatterialan järjestötyöntekijöiden joukon?

Tietysti hanke merkitsee aluksi taloudellisia vaikeuksia. Vaikka valtiolta saadaankin parin vuoden aikana taloudellista tukea jopa kahdeksan miljoonaa, jää teatterijärjestöjen itsensä rahoitettavaksi vielä vajaa kolmekymmentä miljoonaa markkaa. STY:n osalta taloudellinen rasitus on vielä vaikeampi kuin muilla, olemmehan toimineet tähän asti ahtaissa ja halvoissa vuokratiloissa. STY:n osalta joudummekin tutkimaan, miltä osin hankkeeseen osallistuminen merkitsisi jäsenmaksujen korotuksia.

STY:n jäsenliitoista Teatteritekninen Liitto osti teatteritalosta, joka pian ristittiin Teatterikulmaksi myös yhden oman huoneen. Muutto uusiin tiloihin siirtyi seuraavan toimivuoden puolelle, jolloin toteutuivat myös ennakoitut jäsenmaksukorotukset.

Työehtosopimusneuvottelut olivat alkaneet Kallion esityksen pohjalta jo edellisen vuoden lopulla. Nyt ne käytiin tiukkojen ja jo lykättyjen takarajojen vuoksi huimalla kiireellä. Tupopaketin tarkoitus oli pelastaa valtakunnan talous pienillä palkankorotuksilla ja turvata reaaliansioiden nousu verohelpotuksin. Kun usko verotuksen kevenemiseen meni, vei se samalla pohjaa tupoltakin. Tulopoliittinen kokonaisratkaisu kuitenkin syntyi, vaikka vaivoin, mikä heitti varjonsa myös STY:n sopimustoimintaan. STY:n sopimuksista yleiseen linjaan kytkettiin Teatterialan tes, Teatteritanssijoiden tes ja elokuvatuotantoa koskeva tes. STY:n toiminnanjohtaja kirjoitti STYöläisessä (1/90):

Tupo tällaisena on kuitenkin kelvollinen ratkaisu. Vastaavan tasoiisiin reaaliansioiden nousuihin ei päästä tavallisilla palkkaratkaisuilla, reilusti yli 10%:n ulottuvat bruttoansioiden nousut eivät ole realistisia eivätkä valtakunnan talouden puitteissa toteuttamiskelpoisia.

Ongelmallisempaa onkin miettiä sitä, miten tupo istuu teatterialalle. Väittäisin, että teatterialan palkat ovat vieläkin liian matalalla tasolla. 70-luvun alusta on lähdetty liikkeelle pahimmillaan lähes talkootyöstä. Vaikka matkan varrella onkin tehty joitakin yleistä linjaa parempia palkkaratkaisuja, on teatterialalla edelleen matalapalkkaisuutta. Enkä tällöin puhu ainoastaan alan alimmista palkoista. Suhteessa kuntien alhaisiin palkkoihin tämä tosin ei näy yhtä selvästi kuin aikaisemmin. Kuitenkin tälläkin kierroksella lauantai-iltojen sunnuntaikorvauksen saamisesta on teatterialan työehtosopimuksessa jouduttu maksamaan kova hinta asiasta, joka kuntasektorilla on jo aikaisemmin ollut. Samaan aikaan on kuntasektorilla ja muuallakin päästy kehittämään palkkausta ja taas on meillä jotain kiinni kurottavaa.

Jatkuva tupossa mukanaolo ei vie teattereiden palkkausta tarvittavalla tavalla eteenpäin. Toisaalta ilman tupoa olisi olemassa vaara, että ns. vahvat ammattiliitot saisivat paremmat palkkaratkaisut ja kilpailuasemaltaan heikommat liitot kärsisivät. Mistä löytyisi malli, jossa valtakunnassa olisi tupo ja meillä työnantaja/maksajapuolen kanssa yhteisymmärrys siitä, että mennään kuitenkin pikkuisen yli. Tätä samaa kuulemma miettivät useassakin ammattiliitossa.

Samaan aikaan toivottiin teattereiden valtionosuuslain tullessaan vahvistavan teattereiden rahoituspohjaa siten, että myös paremmat palkkaratkaisut tulevaisuudessa joko liitto- tai paikallistasolla olisivat mahdollisia. Uudeksi uhkakuvaksi nousi kuitenkin lain kytkeminen osaksi yleistä valtionosuuslakia. Toimivuoden lopulla valmistunut uusi versio teatterialaista olikin aiempaa paljon lyhyempi ja väljempi ja vei kunnallisissa teattereissa valtionavut kunnille osana yleistä valtionosuutta, josta kunnat sitten voivat avustaa teatteriaan haluamallaan määrällä. Yksityisten teattereiden osalta taas avut kyllä menivät suoraan teattereille, mutta kuntien pelättiin uudessa tilanteessa pienentävän omaa avustusosuuttaan. Lain voimaantulo lykkääntyi edelleen.

Kuten tes-vuoteen kuuluu, oli STY:n paikallistoiminta vilkasta. Teatterikäyntejä tehtiin 14 teatteriin. Lisäksi Vaasan Kaupunginteatterissa käytiin työtaistelu, joka ratkesi teatterinjohtajan irtisanomiseen. Luottamusmies- kursseja järjestettiin kaksi, toinen Työväen Akatemiassa ja toinen laivaristeilyllä Ruotsiin.

Muutenkin kansainvälisyys korostui edelleen. Eestistä kävi valtuuskunta Teatteripäivillä ja STY:n edustajat puolestaan kävivät pariinkin otteeseen luennoimassa Eestissä työehtosopimustoiminnasta ja tekijänoikeuksista niin teatteri- kuin elokuva-alalla. STY:n edustajat osallistuivat myös Pohjoismaiseen Teatterikokoukseen Tukholmassa ja STY ja SET järjestivät Suomessa FISTAV:n pohjoismaisen jaoksen perustavan kokouksen. STY:n toiminnanjohtaja osallistui FISTAV:n kokoukseen ja seminaariin Italiassa. Lisäksi STY oli mukana jäsenliittojen mittavassa kansainvälisessä toiminnassa.

Tekijänoikeuksien osalta suurin kysymys vuoden aikana oli edelleen kaapelitelevisiotoiminnan aiheuttamat korvaukset ja niiden perintä. Oikeudellisia ongelmia vuoden aikana selvittelivät mm. liikenneministeriö, oikeusministeriö ja opetusministeriö. Kopiostokorvauksia kasettimaksusta saatiin maksuun vuoden 1987 osalta. Vuosien 1988-91 tilitysten jakojärjestelmästä neuvoteltiin pitkin vuotta, mutta sopimukseen päästiin vain vuoden 1988 korvauksien osalta, jotka tilitettiin aivan vuoden lopussa.

Lausuntoja annettiin taas ahkerasti teatterilain ohella mm. opetusministeriölle taiteilijoiden sosiaaliturvaan, eläkeoikeuteen ja verotukseen liittyvistä ongelmista, teatteriesitysten tallennetyöryhmän muistiosta ja Kuopion kaupungille kulttuurihallinnon tehtävien järjestelystä. Ammattikasvatushallituksen kanssa käytiin neuvottelut näyttämötyöntekijöiden oppisopimus-koulutuksen aloittamisesta ja Yleisradion pääjohtaja Reino Paasilinnalle jätettiin yhdessä muiden kulttuurialan järjestöjen kanssa vetoamus kotimaisen draamatuotannon ja laatuohjelmien puolesta.

STY:n toimiston työstä Teatterialan työttömyyskassan hoito muodosti yhä suuremman osan, sillä kassan maksamien päivärahojen määrä nousi jatkuvasti. Työttömyydestä tuli kasvava ongelma teatteripuolella mutta etenkin SET:n toimialalla.

1991

Toimivuonna voidaan katsoa laman alkaneen. Valtiontalous ja bruttokansantuote kääntyivät laskuun ja työttömyys lähti rakettimaiseen nousuun, mikä ei vähiten kohdannut STY:n toimialaa. Tällä oli vaikutuksensa myös työehtosopimustoimintaan, jossa loppuvuodesta yritettiin jopa palkkojen alentamista, mutta päädyttiin lopulta devalvaation jälkitunnelmissa keskitettyyn 0-ratkaisuun palkkojen osalta. Samanaikaisesti yritettiin nostaa työttömyyskassojen omavastuuosuutta voimakkaasti, mikä olisi merkinnyt monen kassan kohdalla tuhoa. Lopulta osuutta nostettiin 0,5%, mikä sekin yhdessä voimakkaasti kasvaneen työttömyyden kanssa pakotti STY:n liitot korottamaan jäsenmaksujaan seuraavalle toimivuodelle. STY:n talouteen ja sitä kautta liittojen jäsenmaksuihin kohdistui painetta myös edellisenä vuonna hankituista toimitiloista, joihin talven aikana päästiin muuttamaan.

Teattereissa alkoi näkyä kuntien avustusten pieneneminen, lomautusuhka kasvoi, vierailijoiden käyttö väheni ja vakansseja jätettiin täyttämättä. Teatterilakia odottivat monet pelastajaksi, mutta laki viipyi ja viipyi... AV-kentälle lama iski vielä rajummin. Monet pienet tuotantoyhtiöt joutuivat supistamaan toimintaansa ja konkurssit yleistyivät. Viestintäkulttuuritoimikunnan lisämiljoonat unohtuivat ja tuotanto notkahti alaspäin. Elokuvasäätiössä lainehti voimakas tukikeskustelu, mutta tuloksetta. SET:n jäsenkuntaan työttömyys iskikin tässä vaiheessa pahiten.

Koska suurin osa STY:n työehtosopimuksista oli sidottu yleisiin sopimuksiin oli STY:n testiryhmällä aikaa paneutua työehtosopimuksen kehittämiseen. Palkkauskysymysten osalta tähän antoi lisäulottuvuutta teatterialan yhteinen palkkatilastointi, joka vuoden aikana valmistui.

Uudistusprojekti käynnistettiin kesällä ja sen tarkoitus oli paitsi pyrkiä sopimuksen selkiyttämiseen myös mahdollistaa sopimusteitse uusien työtapojen ja palkkausjärjestelmien kokeileminen. STY: toiminnanjohtaja Raimo Söder STYöläisen pääkirjoituksessa (4/91):

Teatterialan työehtosopimustoiminta on useissakin keskusteluissa nostettu esiin teattereiden jähmeydestä puhuttaessa. Hyvin harvoin on pystytty osoittamaan mitkä työehtosopimuksen kohdat aiheuttavat erityistä hankaluutta tai osoittamaan keinot muuttaa näitä kohtia. STY:n kantana onkin ollut, että sopimustoiminta teatterialalla ainakin oman työehtosopimuksemme osalta on ollut joustavaa ja teatterityön tarpeista lähtevää.

Ei kuitenkaan mikään ole niin hyvää, etteikö parempaankin voisi pyrkiä. Olemme käynnistämässä mittavan työn sopimuksemme selkiyttämiseksi ja lyhentämiseksi. Mutta ennen kaikkea olemme päättäneet rakentaa rinnalle sopimuksen, jolla annettaisiin valtuudet paikallisesti tehdä työtä vapaammin. Mallissa on tietysti jokunen mutta: se edellyttää, että perinteiset valta- ja vastuusuhteet otetaan uuteen tarkasteluun. Se edellyttää myös paikallista sopimusta työnantaja ja yksittäisen työntekijän kesken.

Esittämämme kokonaisvaltainen lähestymistapa ei ole uusi joustava työaikajärjestelmä, vaan se on työntekijän ja työryhmän tasolla ja tarpeista lähtevää suunnittelua. Palkinnon teatteri parhaimmillaan saa tehostuneena ja motivoituneena työskentelynä, työntekijä taas korkeampana peruspalkkatasona ja lisääntyneenä mielekkyytenä ja parempana työilmapiirinä.

Asiat ovat vielä neuvottelupöydässä, mutta neuvotteluilmapiiri lupaa tuloksia ensi kevään kuluessa.

On syytä lopettaa ruikutus tessien turmiollisuudesta. Teatterialan sopimukset ovat erittäin joustavia. Ja on syytä huomata, että STY ammattijärjestönä on toteuttamassa työehtosopimusrintamalla uudistusta, jossa pyritään pidemmälle kuin moni on uskaltanut ajatellakaan. Riittääkö työnantajalla rohkeutta lähteä kokeilemaan.?

Samantapaisia ajatuksia oli esillä myös SET:n piirissä tarkoituksena tehdä alan työehtosopimuksesta paremmin käytännön tuotantotyöskentelyyn soveltuva ja määritellä sopimuksessa myös tekijänoikeuksista. Työnantajapuolen haluttomuutta tekstimuutoksiin ei kuitenkaan onnistuttu murtamaan.

Yle:n ja MTV:n freelancesopimuksen osalta käytiin toimivuonna raskas neuvottelukierros pohjoismaiseen ohjelmavaihtoon ja ohjelmamyyntiin liittyvistä käyttökorvauksista sekä Pohjoismaisen TV-rahaston tuella tuotettujen ohjelmien ehdoista. Toisaalta neuvotteluprosessi oli myös paitsi poikkeuksellinen myös hyvin jännittävä. Yhteistyö pohjoismaisten järjestöjen välillä oli tiivistä ja maakohtaisten neuvottelujen sijasta neuvotteluasetelmaksi tuli ajoittain pohjoismaiset yleisradioyhtiöt vastaan pohjoismaiset ohjaajajärjestöt jotka pitivät yhteisneuvotteluja mm. Tukholmassa, Kööpenhaminassa ja Helsingissä.

Kopiostossa taisteltiin edelleen kasettikorvausten tilityksistä. Asiantuntijatyöryhmä oli tehnyt esityksen jako- periaatteista vuosille 1989-91. Tämä esitys ei kuitenkaan tyydyttänyt neljää Kopioston jäsenjärjestöä, joiden joukossa STY:stä olivat Teatteriohjaajien Liitto ja SET. Ratkaisu oli jo menossa välimiestuomioistuimeen, kun lopulta päästiin laihaan sopuun ja tuskastuttavan neuvotteluprosessin jälkeen korvaukset saatiin jakoon ja vähitellen ajan tasalle.

Liekö laman vaikutusta, mutta STY:llä oli toimivuonna normaalia useampia työsuhteisiin ja palkkaukseen liittyviä kiistoja, joista moni eteni oikeusistuimiin asti ja palkkaturvan puoleen jouduttiin kääntymään. Kiristynyt taloudellinen tilanne teattereissa lisäsi myös STY:n teatterikäyntien määrää. Erityisesti vuoden aikana vierailtiin kunnallisissa teattereissa.

Koulutustoiminta jatkui vilkkaana. Luottamusmieskoulutus hoidettiin kahdella luottamusmieskurssilla, joista toinen oli Espoossa ja toinen laivaristeilyllä. Kurseilla käsiteltiin erityisesti lomautuksia ja irtisanomisia sekä talousrakenteita. Tampereen Teatterikesässä STY jatkoi jäsenliittojen pitkää perinnettä järjestämällä ensimmäisen oman koulutusseminaarinsa 'Koulutuksenko kautta muutosta hakemaan'. Seminaari keräsi yhteen yli 70 osanottajaa, joiden joukossa alan keskeisten koulutuslaitosten edustajat. Seminaarin aloitteen pohjalta STY:n koulutustyöryhmä aloitti erityisen STY:n opettajapankin keräämisen niistä STY:n jäsenistä, jotka ovat käytettävissä erilaisiin koulutustehtäviin.

Kansainvälisesti aktiviteettia riitti moneen pohjoismaisen korvausprosessin lisäksi. Eestin suhteet jatkuivat vilkkaina. Valtuuskuntia vaihdettiin puolin ja toisin ja STY:stä käytiin pariinkin otteeseen luennoimassa Eestin Teatteriliiton tilaisuuksissa. STY myös kutsui yhden osallistujan Eestistä syksyn luottamusmieskurssille.

FISTAV:n puitteissa osallistuttiin kongressiin Tsekkoslovakiassa ja pohjoismaisen jaoston kokoukseen Kööpenhaminassa. Kongressissa Suomi valittiin edustamaan pohjoismaita FISTAV:n talousvaliokuntaan. Edustajaksi nimettiin STY:n toiminnanjohtaja Raimo Söder.

Toimivuoden aikana oli tarkoitus toteuttaa myös jo 70-luvulta saakka haaveena ollut valtuuskuntavaihto Neuvostoliiton Kulttuurityöntekijäin Liiton kanssa, mutta neuvostoliittolainen osapuoli pyysi maan tilanteen vuoksi siirtoa seuraavaan vuoteen, jolloin liittoa ei sitten enää ollut.

Lausuntoja ja kannanottoja riitti. Teattereiden valtiosuuslaista annettiin taas lausuntoja useimmiten yhdessä Teatterijärjestöjen keskusliiton kautta. STY oli myös mukana laatimassa ja allekirjoittamassa järjestöjen yhteistä lausuntoa laista. Lain toteuttaminen kuitenkin lykkääntyi edelleen. Tekijänoikeuskomitean osamietinnöstä annettiin lausunto, otettiin kantaa selvitykseen 'Kulttuurin organisaatiositeet opetusministeriössä', lähetettiin lausunto Joensuun kaupungille teatterin avustuksen pienentämisen johdosta ja kummasteltiin opetusministeriölle STY:n tiloissa toimivan Suomen OISTAT-keskuksen valtiovuon yllättävää pienentämistä ja viivästymistä, jonka johdosta STY joutui lainaamaan OISTAT:lle rahaa sen jouduttua ministeriöstä johtuen maksuvaikeuksiin.

Veli-Pekka Niiranen jätti STY:n puheenjohtajan tehtävät kahden kauden jälkeen ja tilalle nousi STY:n varapuheenjohtaja ohjaaja Antti-Einari Halonen.

1992

Taloudellinen kriisi valtakunnassa jatkui. STY:n jäsenistölle se merkitsi irtisanomisia, lomautuksia ja yhä pahenevaa työttömyyttä. Näin oli etenkin av-alalla, mutta laman nyrkki iski nyt täydellä teholla myös teattereihin. Vuotta voi luonnehtia STY:n taloudenhoitajan ja työttömyyskassan hoitajan Aulikki Raatikaisen sanoin (STYöläinen 4/92):

Lyhyesti voin vain todeta, että vuosi 1992 on ollut ennätysellisten maksatusten aikaa kassasta. Yli kahdeksan miljoonaa markkaa maksetaan STY:läisille kassan kautta. Kohta voidaan jo todeta, että kassa on teatterialan suurin palkanmaksaja - valitettavasti.

Teatterilaki saatiin vihdoinkin loppusuoralle, vaikka sen voimaantulo lykkääntyikin vielä seuraavaan vuoteen ja vaikka se vesittyi entisestään. Teatterit joutuivat taloudellisten leikkausten kohteeksi eikä av-alan rahoitusongelmiin löytynyt ratkaisua. Myös Teatterikulma kamppaili talousvaikeuksissa. Teatterijärjestöjen Keskusliitto ei kyennyt hoitamaan kaikkia vastuitaan ja syntyi uhka, että yhteisen talon pelastamiseksi joutuvat muut järjestöt ottamaan osan sen taakasta kantaakseen. Syvenevästä lamasta huolimatta STY:n toiminta jatkui vilkkaana kaikilla sektoreilla. Kulttuuripoliittinen vaikuttaminen nousi vaikeassa taloustilanteessa entistä keskeisempään rooliin.

Teatterilain osalta käytiin viimeinen kädenvääntö, kun laista karsittiin harkinnanvaraisia varoja. STY vetosi asiassa aina kulttuuriministeriin asti. Ote STYöläisestä (3/92):

Teatterilaki on syntynyt ja astuu voimaan 1.1.93. Lailla turvataan olemassaolon edellytyksiä useille ammattiteattereille varsinkin nyt kun kuntien avustukset kuihtuvat. Valtionosuudet vuodelle 1993 tuovat arviolaskelmien mukaan yli 60 mmk lisäyksen teattereille. Teattereitten ja jäsenistömme enemmistölle tämä on samalla toimeentulon pelastus. Ja se on hyvä. Ja kuitenkin tässä piilee pieni katkeruuden siemen: kuinka suuri osa näistä miljoonista jää kuntia hyödyntämään ja kuinka suuri osa teattereita hyödyntämään?

Mutta... Harkinnanvaraisilla avustuksilla piti voida tasoittaa teatterilain tuomia tappioita niille teattereille, jotka esimerkiksi taiteellisen erityislaatuensa vuoksi ovat saaneet normaalia enemmän valtionapua. Tässä taloudellisessa tilanteessa linja on kuitenkin mahdollisimman tyyli: harkinnanvaraista rahaa ei valtion budjettiin löydy. Ja mitä tämä merkitsee? Esimerkiksi sellaiset teatterit kuin Lilla Teatern, Teatteri Pieni Suomi, Teatteri 2000, AHAA Teatteri, Kom-teatteri, Ryhmäteatteri, Skolteatern ja Tanssiteatteri Raatikko saavat valtionosuutena yhteensä yli 7 mmk vähemmän valtionapua vuonna 1993 kuin tänä vuonna. Kun näiden teattereiden valtionapu vuonna 1992 oli yhteensä vain 15 mmk eivätkä ne juuri ole saaneet kunniltakaan avustusta, on vähennys katastrofaalinen. Kun ei ole odotettavissa kuntien osuuksien vastaavaa nousua, saattaa teatterilaki merkitä ainakin joidenkin kohdalla teatterin lopettamista. Ja tämä jos mikä olisi Suomen teatteritaiteelle mittaamaton vahinko. Tätäkö halusimme?

Eriyisen tarkkaan STY:ssä jouduttiin seuraamaan teattereiden rahoituskysymyksiä ja henkilökuntaan kohdistettujen leikkausten toteutusta. Näyttelijäliiton kanssa annettiin yhteinen julkilausuma kuntien teattereihin kohdistamien avustusten supistuksia vastaan. STY:n koulutustyöryhmä järjesti myös Tampereen Teatterikesässä seminaarin 'Kansantalouden rakenteet muuttuvat - murtuuko teattereiden talous?' Seminaarissa oli alustajina tutkijoita ja muita asiantuntijoita sekä kotimaasta että ulkomailta.

Luottamusmiesten ja myös suoraan teattereiden johdon kanssa selviteltiin poikkeuksellisen monia irtisanomis- ja lomautustapauksia uhkista puhumattakaan. Luottamusmieskoulutus ja luottamusmiesten avustaminen STY:n toimistosta käsin nousi tässä tilanteessa merkittävään asemaan samoin kuin teatterikäynnit. Irtisanomiskiihtoissa jouduttiin taas oikeusistuimiin ja joissain tapauksissa palkkoja haettiin palkkaturvan kautta. Yleensä riidat kuitenkin tilanne huomioiden kyettiin välttämään neuvotteluteitse.

Työehtosopimukset olivat pääsääntöisesti voimassa keskitetyn 0-linjan mukaisina. Poikkeuksena STY:läisistä sopimuksista olivat MTV:n skenografien sopimus, jota syksyllä saatiin valtakunnansovittelijan avustuksella jatkettua vuodelle ja tanssipedagogien sopimus, jota toimikaudella uudistettiin.

Teatterialan työehtosopimukseen liittyen oli STY:n testiryhmä jo edellisenä vuonna aloittanut mittavan työn, joka kantoi nyt hedelmää. Tekstien osalta toteutettiin suuri uudistus, jolle tosin keskitetty ratkaisu antoi tiukat raamit. Tästä huolimatta työehtosopimuksen teksti kirjoitettiin uudestaan pyrkien sen selkiyttämiseen ja rakenteelliseen uudistamiseen. Samalla kehitettiin työtapoja ottamalla mukaan kokeilusopimus kokonaispalkkausjärjestelmästä. Työehtosopimuksella annettiin myös sopimuskauden aikana valtuudet paikallisesti sopia lomarahen maksuajankohdan siirrosta tai muuttamisesta vapaapäiviksi. Tämä lisäys oli suoraa heijastusta teattereiden säästötoimista ja sama lisäys otettiin myös elokuvatuotantoa koskevaan sopimukseen.

Syksyllä työntekijöiden valtakunnalliset keskusjärjestöt julistivat lakkouhan, jonka tarkoituksena oli estää maan hallituksen työttömyysturvan heikennykseen tähtäävät toimenpiteet. Neuvottelutulokseen

päästiin viimeisenä päivänä ennen yleislakon alkua hallituksen peräännyttyä suunnitelmistaan. STY oli torjuntataistelussa mukana kaikilla sopimusaloillaan.

Yle:n ja MTV:n freelancesopimuksen osalta jatkui kädenvääntö pohjoismaisen ohjelmavaihdon ja -myynnin käyttökorvauksista. Tämä aiheutti useita neuvotteluja ja pohjoismaisia yhteiskokouksia.

Kopiostossa ei päästy sen helpommalla. Kasettikorvaukset saatiin maksuun vuosien 1989-90 osalta, mutta vuoden 1991 korvaukset jouduttiin viemään välimiesmenettelyyn. Syksyllä syntynyt sopimus ei kaikilta osin STY:tä ja jäsenliittoja tyydyttänyt, mutta siihen oli tyytyminen. Korvausjärjestelmä alkoi päästä ajan tasalle, kun vuoden lopulla alkoi 1991 korvausten tilitys.

Kansainvälisesti kasvoi Eestin vaihto edelleen. Yhteistyösopimuksia valmistelivat toimivuonna STY:n liitoista Teatteriohjaajien Liitto ja SET. Teatteritekninen Liitto kutsui sopimuksensa mukaisesti järjestämäänsä NOTT 92-tapahtumaan Kuopioon edustajat Eestistä. Kuopiossa järjestettiin myös Eestin lavastajien näyttely. STY:stä vierailtiin Eestissä useasti luennoimassa ja avustamassa alan järjestäytymisessä. STY:n toimisto piti myös seminaarin Saarenmaalla yhdessä Eestin Teatteriliiton toimiston kanssa.

Pohjoismaiseen Teatterikokoukseen Reykjavikiin STY lähetti edustajansa ja FISTAV:n kokouksiin ja seminaareihin osallistuttiin Tukholmassa, Pariisissa ja Ateenassa. Toimivuonna vihdoin myös Suomen Tanssitaiteilijain Liitto hyväksyttiin FIA:n (näyttelijöiden ja tanssijoiden kansainvälinen järjestö) jäseneksi. Tätä edelsi mielipiteiden vaihto STYöläisen sivuilla Näyttelijäliiton sekä Tanssitaiteilijain Liiton ja STY:n välillä.

Pitkällisen vastaan pyristelyn jälkeen STYöläinen siirtyi toimivuoden alusta atk-aikaan, joka merkitsi jatkossa lehden tekemistä kokonaan atk:lla. Uuden tekniikan myötä STYöläisen pitkäaikainen taittaja ja ilmeen luoja Leena Klemelä jäi pois toimituskunnasta. Uudistuksella pyrittiin nopeuttamaan lehden tekovaihetta ja siten mahdollistamaan ajankohtaisemman tiedon välittäminen. On vaikea sanoa, onko tässä onnistuttu. STYöläinen aloitti jäsenliittojen puheenjohtajat esittelevän sarjan 'PeeJiin pakeilla', jonka ensimmäinen 'vieras' oli Toimihenkilöliiton puheenjohtaja Irmeli Virtanen. Elettyyn aikaan liittyy lainaus haastattelusta (STYöläinen 1/92):

Teatterin keskeisen tehtävän sisäistäminen ja sitä kautta oman oikean paikan ja arvon näkeminen teatterin kokonaisuudessa on tavoite, johon tulee pyrkiä - yksinkertaisesti.

Kaikki lähtee kunkin henkilökohtaisesta asenteesta teatterin tekemisen merkitykseen ja omaan työhön teatterin vaikutuksen levittämiseksi. Että mahdollisimman moni voisi löytää sen historiallisen, yhteiskunnallisen, psykologisen 'tutkimuksen' tuloksen, mikä näytelmän luomisprosessin kautta valmiina teatteriesityksenä avautuu.

Tiedämme teatteritaiteen ajatuksia ja asenteita avartavan mahdollisuuden. Meidän, jotka sen edistämiseksi työtä teemme, on itse avarruttava ensin ajattelemaan muutakin kuin omaa henkilökohtaista etuamme työyhteisössä.

1993

STY vietti 20-vuotisjuhlaansa keskellä edelleen sinnittelevää lamaa. Työttömyys oli jatkuvasti korkea, mikä heijastui myös STY:n talouteen ja toimintaresursseihin. Siitä huolimatta Teatterialan Työttömyyskassa kykeni tarjoamaan jäsenistölle turvaa. Tilannetta STY pyrki osaltaan helpottamaan vaikuttamalla valtiovaltaan mm. teatterilain henkilötyövuosien korjaamiseksi ja av-tuotannon ja jakelun edistämiseen käytettävien varojen lisäämiseksi.

Kasvanut työttömyys siirsi entistä isomman osan jäsenmaksutuotosta Työttömyyskassan jäsenmaksuihin, mikä oli muusta toiminnasta pois. Tämän lisäksi opetusministeriö pienensi valtionapuja ja Teatterikulmasta STY joutui yhdessä muiden osakkaiden kanssa lunastamaan Teatterijärjestöjen Keskusliiton osakkeet velkoineen. STY otti myös kantaakseen Teatteritekniikan Liiton osuuden yhteisomistuksessa olevista osakkeista. Kaikki tämä rasitti taloutta siinä määrin, että STY:n ja Näyttelijäliiton jäsenet järjestivät syksyn aikana teattereissa talkoonäytöksiä auttaakseen liittojaan selviämään ylimääräisistä rasitteista.

Järjestöllisesti juhlavuosi sujui muuten eteenpäin katsoen. STY:n edustajisto hyväksyi vuosikokouksessaan kahdeksanneksi jäsenliitoksi Suomen Valo- ja Äänisuunnittelijoiden Liiton. Antti-Einari Halosen kausi puheenjohtajana päättyi ja ohjaaja Kaija Siikala valittiin seuraaviksi kahdeksi vuodeksi STY:n puheenjohtajaksi. Suomen Tanssitaiteilijain Liitto ja Suomen Tanssipedagogiliitto hyväksyivät osittaisen fuusion, jolla Pedagogiliitosta tuli Tanssitaiteilijain Liiton pedagogiasioista vastaava alaosasto. Vuoden lopussa STY:n jäsenmäärä oli kasvanut jo 2439 jäseneseen. Järjestöroolia pohti Raimo Söder STYöläisessä (2/93):

Järjestöt ovat julkisuudessa toistuvan riepoutuksen kohteena. Järjestöt kun ovat turhaa byrokratiaa, kankeita ja harmaita. Järjestötoiminta ei kiinnosta nuoria, siis järjestöissä on vikaa. Järjestöt eivät ymmärrä työelämän vaatimuksia, vaan haraavat vastaan, vaikka on muutoksen aika. Järjestöissä päättää valtaeliitti, demokratia ei toteudu, asiat on etukäteen päätetty kabineteissa ja juntattu.

Edellä esitetty ei kuitenkaan ole koko totuus. Järjestöt parhaimmillaan ovat organisoitunutta kansalaistoimintaa. Hyvä järjestö toimii kevyellä byrokratialla ja puolustaa kansalaismielipiteitä tuomalla niitä julkisuuteen ja muuttaa ihmisten tarpeita toiminnaksi. Katsoessanne toisaalla lehdessä olevaa STY:n toimintakertomusta voitte todeta toiminnan erittäin vilkkaaksi. Jo pelkästään kulttuuri- ja koulutustilaisuuksien lista on varsin mittava. Ilman kansalaistoimintaa, luottamustehtävissä olevien jäsenistön edustajien panosta, ei tällainen olisi mahdollista. Valtiovaltakin on saanut mittavan palautteen maksamalleen pienelle toiminta-avustukselle.

STY:n jäsenliittojen hallituksissa on yhteensä noin 90 jäsentä, osa useammassakin roolissa. Nämä on valittu edustamaan jäsenistöä liittojen päätöksentekoeleimissä. He ovat se voimavara, jolla mittavakin toiminta suunnitellaan ja jonka avulla käydään keskustelua niin ammatillisista kysymyksistä kuin alan tulevaisuuden tähtävistä toimenpiteistä. He ovat jäsenistön väylä päätöksentekijän luo.

Lisäksi edunvalvontaa varten on jäsenistö valinnut itselleen työpaikkakohtaisia luottamusmiehiä. STY:n luottamusmiesposti menee n. 70:lle luottamusmiehelle

Näin mittava organisaatio vie myös varoja ja työaika. Vain niin kauan kun koneisto pysyy elävänä ja aktiivisena yhdysiteenä jäsenistön ja ulkopuolella olevan maailman välillä, sen pyrittäminen on järkevää.

Elämme näinä päivinä muutoksen aikaa. Työpaikkoja vähennetään, palkkakustannuksia leikataan. Työssä olevat joutuvat venymään ja vastaamaan uusiin vaatimuksiin. Työelämän lainsäädäntöä muutetaan, eikä kaikessa haluamaamme suuntaan. Työpaikkakohtaiseen toimintaan sopimusasioissa on syytä varautua.

Juuri nyt toimivaa järjestöä tarvitaan, jotta osaisimme sopeutua muutokseen sitä osaltamme itse ohjaten. Tähän tarvitaan jäsenistön panosta. Liittojen hallitusten jäsenet saavat valtuutuksen jäsenistöltä, joka liittokokouksissa asettaa liiton toiminnan suuntaviivat ja valitsee edustajansa. Järjestöjemme kautta voi jokainen osaltaan vaikuttaa. Käykää keskustelua työpaikoilla. Tuokaa keskustelu liittokokouksiin. Valitkaa hallituksiin ihmiset, joiden katsotte parhaiten edustavan teitä ja tarpeitanne. Liittokokousten välillä pitäkää

yhteyttä valitseminen hallitusten jäseniin ja vaatikkaa vastaavaa heiltäkin, jotta järjestö säilyisi elävänä ja toimisi omien etujenne mukaisesti.

Keskitettyssä 0-ratkaisussa mukana olleet työehtosopimukset päättyivät vuoden lopulla. Uusi teatterialan työehtosopimus noudatteli kuntapuolen sopimuksen 0-linjaa, samoin teatteritanssijoiden sopimus. STY antoi myös valtuutuksia teatterikohtaisille sopimuksille, joilla paikallisesti voitiin sopia säästöistä valtakunnallisesta työehtosopimuksesta poiketen. Sopimuksen hiominen ja allekirjoitus siirtyivät seuraavan vuoden puolelle. Vuoden aikana tehtiin lisäksi sopimus mm. nuorten työllistämisen edellytyksistä ja annettiin palveluluisien laskemista koskeva soveltamisohje.

Elokuvatuotannon tes:n neuvottelut siirtyivät seuraavan toimivuoden puolelle ja Yle:n ja MTV:n freelance-sopimusta jatkettiin vuodelle. Yle:n kanssa aloitettiin neuvottelut skenografien freelance-sopimuksesta. MTV:n skenografien osalta päästiin vihdoinkin sopimukseen palkkausjärjestelmän ja koko sopimuksen uudistamisesta. Neuvottelutulokset tullessaan myös palkankorotuksia kaksivuotiselle sopimuskaudelle.

Teattereiden säästötoimet lomautuksineen ja irtisanomisineen työllistivät edelleen niin paikallistasolla erityisesti luottamusmiehiä kuin STY:ssä toimistoa. Luottamusmiehille järjestettiin kaksi kurssia aiheina mm. paikallinen sopiminen ja luottamusmiehen rooli työyhteisössä. Suomen liittyttyä EU:iin jaettiin luottamusmiehille myös EU-tietoutta. Työsuhteisiin liittyviä kiistoja oli eri oikeusistuimissa ja palkkaturvaa tarvittiin.

Muussa edunvalvonnassa esille nousi taas tanssijoiden eläkeiän alentaminen. Kun riittävän alhaisen eläkeiän saaminen tuotti vaikeuksia, päätettiin keskittyä ikääntyvän tanssijan uudelleenkoulutusmahdollisuuksien parantamiseen. STY ja Tanssitaiteilijain Liitto järjestivät syksyllä Teatterikorkeakoulun kanssa seminaarin aiheesta ja Liitto aloitti kansaneläkelaitoksen kanssa varhaiskuntoutusprojektin. Valtakunnallisesti eläkepolitiikassa nostettiin julkisen sektorin eläkeikää 65 vuoteen ja Näyttämöväen vanhuudenturvasäätiössä ryhdyttiin muuttamaan säätiön avustusohjesääntöä tästä sekä teattereiden maksukyvyyn heikkenemisestä johtuen. STY asetti tavoitteeksi ohjesääntöön muuttamisen kunnallisen eläkelain mukaiseksi, vaikka Säätiön hallitus pyrki vielä jyrkempiin leikkauksiin.

Kansainvälisessä toiminnassa jatkui kasvun aika. Eestin vaihto oli edelleen vilkasta. Tavoitteena oli maidemme teatterielämän monipuolinen lähentäminen. Jo totuttujen vaihtokuvioiden lisäksi STY oli käynnistämässä koulutusyhteistyötä Teatterikorkeakoulun ja Eestin välillä. STY:n jäsenliitoista vaihtosopimukset oli Teatteriteknisellä Liitolla, Teatteriohjaajien Liitolla ja SET:llä.

FISTAV:n puitteissa STY osallistui Lontoossa kongressiin, jossa perustettiin uusi laajempi organisaatio FISTAV/ISSETU. Pohjoismaainen kokous pidettiin Oslossa ja elokuvatuotantoa käsittelevä eurooppalainen workshop Kööpenhaminassa.

Pohjoismaainen yhteistyö tiivistyi, kun STY tuki Svenska Teaterförbundin av-tuotantoa koskevaa työtaistelua. NTR:n (Nordisk Teatertekniker Råd) puheenjohtajuus ja sihteerisyys olivat siirtyneet Suomeen ja näistä vastasivat Teatteritekninen Liitto ja Teatterialan Toimihenkilöliitto.

Tampereen Teatterikesässä STY järjesti perinteisen seminaarinsa tällä kertaa yhdessä Teatteriliiton kanssa. 'Onko markka teatterin konsultti' aiheesta alustivat ylijohtaja Irmeli Niemi opetusministeriöstä, toimitusjohtaja Jussi-Pekka Alanen Kunnallisesta työmarkkinalaitoksesta, teatterinjohtaja Asko Sarkola sekä toimitusjohtaja Matti Ahde Veikkaus Oy:stä. Seminaari keräsi satakunta osallistujaa.

Kantaa otettiin toimivuonna mm. opetusministeriön 'kulttuuripolitiikan linjat' -mietintöön, ammattitaitoisten skenografien käyttöön av-tuotannoissa, Tampereen yliopiston näyttelijäkoulutuksen lakkauttamissuunnitelmiin, taidetoimikuntien uudistamishankkeeseen, valtion kulttuuripoliittiseen selontekoon ja järjestöjen valtionapujen jakoon, jossa paheksuttiin kulttuuriministerin päätöstä siirtää ammattiteattereita edustavien järjestöjen valtionapua harrastajakentän järjestöille. Kopiostossa

allekirjoitettiin kannanotto kasettimaksujärjestelmästä otettavaksi huomioon EU:n komissiossa kasettimaksudirektiivin valmistelussa. Kannanotossa korostettiin tyhjäkasettimaksun kulttuurillista ja kansallista merkitystä. Suomen elokuvasäätiön tuenjakoön pyrittiin vaikuttamaan tuen kasvattamiseksi ja sen suuntaamiseksi pitkän elokuvan ohessa tasapuolisemmin lyhyt- ja dokumenttielokuvatuotantoon, millä haluttiin korostaa tuen merkitystä elokuvataiteelle mutta myös alan työllisyydelle.

Juhlavuotenaan STY ei joutunut juhlimaan yksin. Sen jäsenliitoista Lavastustaiteilijain Liitto täytti kunnioitettavat 50 vuotta ja juhli sitä mittavalla tapahtumasarjalla, johon kuului keskustelutarja, näyttelyitä, elokuva- ja valokuvanäyttely. STY puolestaan julkaisi normaalia laajemman juhla-STYöläisen, jossa oli STY:n lyhyt 20-vuotishistoriikki. Lehden pääkirjoituksessa STY:n puheenjohtaja Kaija Siikala tutkailee ajan tunteja ja selviytymisstrategiaa (3/93):

Tiedän että tänä päivänä kuulostaa totisesti ironialta kehottaa ketään uskomaan työhön, jota ei edes ole, saati sen arvostukseen, jota ei teatterikentällä ainakaan valtiollaan tai kuntien taholta konkreettisella tasolla liiemmin koeta. Kuitenkin olen rämäpäisesti - tai sinisilmäisesti, miten vain kukin haluaa sen määritellä - sitä mieltä, että luottamus omaan kykyymme selviytyä, tahto pitää huolta myös naapurista, ja avoimuus uusiin ratkaisuihin ovat pohjana tielle eteenpäin ja ylöspäin. " Ei yhdellä kädellä solmua auki saa " sanoo vanhan kansan viisaus. Ja on siinä edelleen oikeassa.

Toinen totuus juhlan keskellä oli se, että Teatterialan Työttömyyskassan maksutukset juhluvuonna olivat 11.435.523 mk yhteensä 559 henkilölle ja koulutustuki 484.207 mk yhteensä 38 henkilölle eli tuen piirissä oli joka neljäs STY:läinen.

1994

STY:n historian kolmannen vuosikymmenen alkua leimasi taas keskustelu STY:n kehittämisestä. Tarvetta siihen olikin. STY:n edustajistossa käydystä keskustelusta STYöläinen (2/94) kirjoitti:

Kymmenessä vuodessa STY:n jäsenmäärän todettiin kasvaneen 46% ja seitsemän vuoden aikana maksettujen työttömyyspäivärahojen peräti 1585%. Toimiston työntekijämäärä on kasvanut kymmenessä vuodessa 16%. Kun katsotaan STY:n toimintakertomusta ja muistetaan, että STY:n ja jäsenjärjestöjen palveluksessa on kuusi täyspäiväistä työntekijää, on todettava toiminta melkoiseksi. Ilman STY:n ja jäsenliittojen hallitusten osallistumista asioiden valmisteluun ja toteuttamiseen ei tällaista saada aikaan. Järjestöämme ei voidakaan syyttää byrokraattiseksi, pikemminkin se on kevyimmällä mahdollisella tavalla organisoitua kansalaistoimintaa, josta kiitos kuuluu kaikille siihen osallistuville.

Keskustelussa nostettiin esille myös toimintojen puutteita sekä tavoitteita, joita sitkeästä työstä huolimatta ei ole saatu toteutetuksi. Siksi juuri laaja kehittämisselustelu. Puuteiden korjaamiseksi on valittavana useita teitä. Yksi mahdollisuus on lisätä henkilöstöä jäsenmaksuja korottamalla. Olemme kuitenkin päättäneet käydä läpi vaikeamman prosessin, jossa käytämme lukuisia ratkaisumalleja yhtä aikaa. Näitä osaratkaisuja ovat priorisointi, keskittäminen, karsinta, talouden pienimpienkin löysien kohtien eliminointi ja luottamustoimien hallitusten jäsenten käytön optimointi. Onnistuminen edellyttää laajaa yhteistä käsitystä järjestön toiminnan tavoitteista ja jäsenistön eduista.

Keskustelu osoitti järjestön edustajiston kykeneväksi käymään rakentavaa keskustelua ajan ilmiöistä ja toimintojen sopeuttamisesta sekä ympäröivän yhteiskunnan että järjestön omien realiteettien mukaan. Käydyn keskustelun jälkeenkin järjestön pohja tuntuu virkeältä ja dynaamiselta. Toivotamme myös passiivisena pysyneet jäsenet tervetulleiksi liittojen toimintaan. Tulette elävään järjestöön, jonka liittojen kokouksissa voitte osallistua keskusteluun ja vaikuttaa alamme asioihin.

Ja vaikuttamista todella riitti. STY:n toimialaa - teatteria ja elokuvaa - leimasi edelleen korkea työttömyys ja heikko rahoituspohja. Sen lisäksi toimiala oli suurten muutosten kynsissä, mikä edellytti entistä tehokkaampaa kulttuuripoliittista edunvalvontaa. Teatterilakia jouduttiin kor-jaillemaan, mikä työllisti STY:ä kuten muitakin teatterialan järjestöjä. Työn tuloksena lakiin otettiin mukaan Suomen Kansallisteatteri sekä mahdollistettiin valtakunnallisesti tai alueellisesti merkittävälle teattereille harkinnanvarainen lisäavustus.

EU-jäsenyys aiheutti muutoksia arvonlisäverolakiin. STY lähti hakemaan mahdollisimman alhaista verokantaa tai kaiken esitystoiminnan jättämistä veron ulkopuolelle. Vero rakentui lopulta 12%:n verokannalle, mikä oli normaalikantaa alempi, mutta korkeampi kuin tavoiteltu. Pääsääntöisesti teattereiden pääsylipputulot olivat verotuksen ulkopuolella. Hallituksen esityksen mukaan myös yksittäisille tekijänoikeuden haltijoille maksettavat korvaukset säilyivät arvonlisäverottomina.

Valmisteilla oli myös laaja tekijänoikeuslainsäädännön muutos, joka sisälsi mm. satelliitti- ja kaapelidirektiivin samoin kuin vuokraus- ja lainausdirektiivin sisällyttämisen tekijänoikeuslakiin. STY:n kannalta olennaista oli elokuvatuottajan aseman parantaminen. STY korosti kannanotoissaan erityisesti sopimuslisensijjärjestelmän käyttöä ja ilmaisi pitävänsä elokuvan esiintyvien taiteilijoiden oikeuksien luovutusta liian laajana.

Taiteilija-apurahoista käytyyn keskusteluun piti myös osallistua. STY ja teatterialan järjestöt eivät nähneet 15-vuotisia apurahoja välttämättöminä, vaan painottivat useampien lyhytai-kaisempien apurahojen merkitystä etenkin nuorille taiteilijoille. Vuoden lopulla 15-vuotisista apurahoista päätettiin luopua. Opetusministeriössä oli vireillä myös taidehallinnon uudistaminen, joka koski läänin tason taidehallintoa sekä taidetoimikuntajärjestelmää. Erityisesti taidetoimikuntien ehdotetun uuden nimitysjärjestelmän pelättiin etäännyttävän taiteen kentäs-tä. Uudistus saatiin toistaiseksi torjuttua.

Suurin muutos STY:n kannalta sisältyi kuitenkin työttömyysturvalainsäädännön ja työttömyyskassalain uudistuksiin. STY:n ylläpitämää Teatterialan Työttömyyskassaa koskenut ja jo vuosia puhuttanut pakote pienten kassojen fuusioimiseen oli toteutumassa. Se merkitsi sitä, että vuoden 1996 jälkeen valtionapuun oli oikeutettu kassa, jonka jäsenmäärä oli vähintään 6000 ja vuoden 1998 jälkeen kassa, jonka jäsenmäärä oli vähintään 8000. STY antoi eduskunnalle lausunnon, jossa esitettiin poikkeuslupamahdollisuuden säätämistä. Lain perusteluihin tällainen poikkeuslupamahdollisuus tulikin. Samalla oli kuitenkin ryhdyttävä konkreettisesti pohtimaan myös fuusioitumista, jossa luonnollisimpina kumppaneina nousivat esiin muusikot ja näyttelijät. Ratkaisut siirtyivät tuleviin vuosiin.

Lisäksi STY otti mm. kantaa Elokuvasäätiön tuenjakoon, pyrki edistämään elokuva-alan järjestäytymistä työnantajan osalta, jätti lausunnon taiteilijan sosiaalista ja taloudellista asemaa selvittäneelle TAISTO-toimikunnalle ja osallistui toimikunnan järjestämään kuulemistilaisuuteen, oli tapaamassa Euroopan Neuvoston kulttuurin maatutkijoita ja järjesti informaatio- ja keskustelutilaisuuden EU:n Green Paperin audiovisuaalisista kysymyksistä. Kulttuuripoliittista vaikuttamista vahvistaakseen STY toimivuonna myös liittyi Forum Artisin jäseneksi.

Teatterialan tes solmittiin alkuvuodesta 0-linjan mukaisena. Sopijapuolet sitoutuivat kuitenkin siihen, että paikallisesti palkkakustannuksia voidaan alentaa 2,7% tai puuttuva vähennys tehdään lomarahasta. Teatteritanssijoiden sopimus tehtiin samansisältöisenä. Elokvatuotannon tes:n neuvottelut jatkuivat seuraavan vuoden puolelle vanhan sopimuksen ollessa voimassa neuvotteluajan. STY ja Näyttelijäliitto pyrkivät saamaan Suomen Elokvatuottajien Keskusliiton tes:n työnantajaosapuoleksi siinä onnistumatta.

Uuden pääsopimuksen tulo kunnalliseen työehtosopimustoimintaan käynnisti STY:ssä taas valmistelut oman kunnallisen työehtosopimuksen saamiseksi. Valmistelu tehtiin yhdessä Teatteriliiton kanssa. Kunnallinen työmarkkinalaitos ei kuitenkaan nähnyt aiheelliseksi tehdä sopimusta STY:n kanssa.

Tekijänoikeuksien osalta STY:n toiminta painottui Kopiostoon ja sen tallennesektorille. Kopioston solmimia sopimuksia olivat mm. sopimus Merimiespalvelutoimiston kanssa, sopimus Yle:n kanssa tallennepalvelutoiminnasta, sopimus tallenteiden kirjastokäytöstä sekä edelleen lähettämiseen liittyvät sopimukset. Kopioston kautta tilitettiin myös tyhjäkasettimaksun tuotosta osa suoraan tekijöille. Tämä tilityssääntö hiersi taas. Toimintavuoden aikana saatiin jaettua vuoden 1993 korvaukset, mutta 1994:n osalta tilityssääntö saatettiin järjestöjen yhteisellä päätöksellä välimiestuomioistuimeen. Päätös siirtyi seuraavaan vuoteen.

Koulutustoiminnassa STY järjesti hallituksen ja liittojen jäsenille ja toimistolle kehittämisseminaarin yhdessä SAK:n kehittämiskeskuksen kanssa. Tarkoituksena oli tehostaa toimistossa tehtävää työtä, työn painopisteitä, työnjakoa ja yhteistyötä sekä selkiyttää hallinnon roolia ja tehtäviä.

Teatterikorkeakoulun ja Teatteriteknikan kehittämiskeskuksen kanssa järjestettiin seminaari 'Väläys ja kolaus', Teatterijärjestöjen Keskusliiton ja Teatteriliiton kanssa arvonalisäveroseminaari, Teatteriliiton kanssa Tampereen Teatterikesässä perinteinen seminaari aiheena tällä kertaa 'MuotINVALAJIEN VERSTAS', jossa pureuduttiin teattereiden tuotantotapoihin onnistumisten ja epäonnistumisten kautta, Tanssitaiteilijain Liiton ja Teatterikeskuksen kanssa seminaari tanssitaiteilijoille yrittäjänä ja työntekijänä toimimisesta ja Kulttuurialan ammattiliittojen neuvottelukunnan kanssa seminaari 'Yrittäjyys kulttuuriammateissa'.

Luottamusmieskurssi järjestettiin keväällä Kiljavalla, jossa käsiteltiin mm. säästösopimuksia, kokonaispalkkausta, henkistä hyvinvointia ja työterveyshuoltoa. Syksyllä järjestettiin Teatteriliiton kanssa yhdessä työsopimuskoulutus luottamusmiehille ja teknisille työnjohtajille. Samassa yhteydessä järjestettiin luottamusmiestapaaminen.

Kansainvälisessä toiminnassa Eestin vaihto sen kuin vilkastui ja FISTAV/ISETU:ssa haettiin kontakteja kauemmas. Jäsenliittojen oma toiminta oli myös runsasta. STY:n toiminnan piiri oli vuosi vuodelta laajentunut, myös maantieteellisesti, mutta ennen muuta toiminnallisesti.

Muutosten vuosi taipui loppuunsa. Vuoden viimeisessä STYöläisessä (4/94) STY:n puheenjohtaja Kaija Siikala kirjoittaa muutosten myllerryksestä:

Puolityhjä vai puolitäysi vesilasi? Menetyks vai mahdollisuus? Mitkä lähtökohdat, mitkä asenteet määrittävät suhtautumistamme muutoksiin?

Muutoksista maailmassamme todella on kysymys. Vajaan kymmenen vuoden aikana on käänteentekeviä asioita tapahtunut sekä maanosassamme että sen ulkopuolella, ja niiden vaikutukset heijastuvat monin tavoin myös omaan maahan. Piiriä pienennettäessä joudumme myös ratkaisemaan jatkuvasti suhteemme muutoksiin, jotka koskevat jokapäiväistä elämäämme, työtämme ja toimeentuloamme. Pystymmekö uudistuvaan arviointiin niistä edellytyksistä, jotka ovat meille elinehto, ja toisaalta niistä näköaloista, joita esitetyt muutokset toisivat tullessaan? Telkeämmekö heti portin varmoina vihollisen hyökkäyksestä vai tutkimmeko ensin, mitä portin takana aukeaa?

Ohjaako toimintojamme takertuminen kerran löydettyyn vai rohkeus uuden etsintään?

1995

Jos oli STY ollut edellisenä toimivuonna uusien haasteiden edessä niin sama jatkui. Kevään edustajiston kokouksessa STY sai uuden jäsenliiton Television Tuotantotyöntekijät, jotka olivat kuuluneet aiemmin sekä Ylen Toimihenkilöihin että Tekeriin. Mutta myös yksi jäsenliitto poistui STY:stä. Sama edustajiston kokous joutui toteamaan, että STY:n perustajaliittoihin kuuluneen Suomen Teatteriopettajien Liiton toiminta oli hiipunut siinä määrin, ettei STY:n jäsenyydelle enää ollut edellytyksiä. Edustajiston kokouksessa päättyi myös Kaija Siikalan kausi STY:n puheenjohtajana ja

hänen seuraajakseen valittiin pukusuunnittelija Samppa Lahdenperä. Toimiston resursseja oli jo edellisenä vuonna kasvatettu puolipäiväisellä kirjanpitäjä/työttömyyskassan käsittelijällä ja toimivuoden lopulla STY:öön palkattiin lakimies. Uusi puheenjohtaja julisti STYöläisessä (2/95):

Teatteri, elokuva ja televisio muuttuvat siinä kuin kaikki muukin ympärillämme. Rajat hämärtyvät, raja-aidat kaatuvat, kuullaan juhlapuheissa. Siitä vaan, sanoisin, antaa mennä! Ammattilaisia tarvitaan. Teatteri, audiovisuaalinen ilmaisu, dramaturgia on mukana kaikessa tanssiesityksestä dokumenttielokuvaan. Teatteri keskeisenä sanana järjestömmme nimessä ei rajaa vaan kunnioittaa perinteitä. Tulevaisuus ja tutkijat määrittelevät uudet alueet - niin kuin niin monasti ennenkin.

Ja jatkaa vielä:

STY on jäsentensä yhteinen työkalu - ei itseisarvo - sangen moninaisten asioiden hoitamiseksi, teatterin, elokuvan, television kehittämiseksi, mikä samalla tietenkin tarkoittaa oman työn edellytysten kehittämistä ja työolojen parantamista - vai? On hauskaa tehdä työnsä mahdollisimman hyvin.

Työehtosopimustoiminta oli toimivuonna poikkeuksellisen vilkasta. Saman vuoden aikana neuvoteltiin valtakunnassa kahta sopimuskierrosta, joista ensimmäinen oli käynnistynyt jo vuoden 1994 puolella. Tuolloin pyrittiin liittokohtaisiin sopimuksiin. Neuvotteluprosessi oli kuitenkin siinä määrin kivulias, että vaikka ensimmäiset sopimukset olivat syntyneet jo marraskuussa, venyi julkinen sektori tammikuuhun ja teatterialan neuvottelutulos saatiin vasta helmikuun alussa. Liittokohtaisuudesta johtuen teollisuuden vahvat alat pärjäsivät julkista sektoria paremmin. Teatterialan työehtosopimus noudatteli kuntasektoria ja tuotti pitkästä ajasta korotuksia vajaat 3%. Samalla luovuttiin y-taulukoista ja tilalle tulivat entisiä taulukoita vastaavat markkamääräiset summat. Palkkahinnoittelun yläpäästä myös nostettiin ja palvelulisäjärjestelmää uudistettiin. Palkkausjärjestelmän uusiminen jäi sopimuskauden aikana tehtäväksi.

Syyskuun lopulla syntyi Suomessa tulopoliittinen kokonaisratkaisu. Teatterialan sopimus muiden joukossa uudistettiin sen mukaisesti. Sopimuskausi sovittiin jatkuvaksi aina tammikuuhun 1998 ja sen kustannusvaikutus arvioitiin n. 3%:ksi.

Teatteritanssijoiden sopimus noudatteli teatterialan tes:ta. Palkkausjärjestelmän uudistamisesta syntyi kuitenkin jo keväällä sopimus kaksivuotisesta kokeilukaudesta. Samalla sopimus kirjoitettiin uudelleen ja se oli ensimmäistä kertaa itsenäinen ja kokonainen teatteritanssijan työehtosopimus.

Vuoden ensimmäisestä tes-ratkaisusta - tosin varmaan toiseenkin sopien - kirjoitettiin STYöläisessä (1/95):

Tehdyt palkkaratkaisut heijastivat selkeästi yhtä muuttujaa, sektoreiden palkanmaksukykyä. Julkista sektoria ollaankin ajamassa nykyasemista alaspäin ja rakennemuutos on ajamassa sen jalkoihin jäävät työntekijät ahtaalle. Myös kulttuurille on tarjolla huutolaispojan rooli. Tehdäänkö kulttuuria jatkossa työntekijöiden selkänahasta, vai onko vastaus kysynnän ja tarjonnan laeissa? Kaupallistuuko kulttuuri ja mitä tästä seuraa kulttuurin parissa työtä tekevien asemaan? Nämä kysymykset vaativat perusteellisen keskustelun ja myös vastauksia ennen seuraavaa neuvottelukierrosta. Voimakas osallistuminen kulttuuripoliittiseen keskusteluun kulttuurin aseman nostamiseksi ja tekijöiden aseman turvaamiseksi on välttämätöntä. Mutta myös mahdollisuudet voimankäyttöön parempien palkkaratkaisujen vauhdittajana on selvitettävä.

Kunnalliset teatteri olivat STY:lle edelleen iso ongelma. Se, että osa teknisistä ja toimihenkilöistä oli järjestäytynyt STY:n asemasta kuntien pääsopijajärjestöihin oli esteenä sille, ettei Kunnallinen työmarkkinalaitos suostunut solmimaan STY:n kanssa omaa työehtosopimusta eikä Teatteriliitosta neuvotteluista huolimatta ollut tässä apua. STY pyrkiin paikallisiin sopimuksiin, joista viimeisin

tehtiin Vaasan Kaupunginteatterissa, joka STY:läisen henkilökunnan osalta ryhtyi soveltamaan teatterialan työehtosopimusta.

Pääosin muutkin sopimukset seurasivat tupoa. Elokuvatuotantoa koskeva työehtosopimus siirtyi kuitenkin seuraavalle toimivuodelle. Neuvottelujen jatkumisen ajan oli vanha sopimus voimassa. STY ja Näyttelijäliitto jatkoivat toimivuonna pyrkimyksiä saada Suomen Elokuvatuottajien Keskusliitto ja Suomen audiovisuaalisen alan tuottajat SATU mukaan sopijaosapuoliksi. Kun järjestöt vastasivat kielteisesti, aloitettiin valmistautuminen yrityskohtaisiin neuvotteluihin seuraavana vuonna.

Kopiostossa oli viety tallennekorvausten tilityssäännöstö välimiestuomioistuimen tutkittavaksi. Päätös saatiin toukokuussa ja sen pohjalta korvaukset maksuun. STY:lle, SET:lle ja Suomen Valo- ja Äänisuunnittelijoiden Liitolle päätös oli pettymys, koska äänisuunnittelijan tekijänoikeutta ei vielä kukaan tunnustettu. Tehtiinkin päätös hakea yksittäistapauksissa korvauksia Kopioston tilitysasioiden valituselimen kautta.

Koulutukseen satsattiin vahvasti. Yhdessä Teatteriliiton kanssa järjestettiin Tampereen Teatterikesäseminaari tällä kertaa aiheesta 'Teatteriseikkailu 2001 - mihin meitä koulutetaan?' Seminaarin jälkeen STY teki Teatterijärjestöjen Keskusliitolle aloitteen yhteisen koulutuselimen perustamisesta. Yhdessä Teatteriliiton kanssa järjestettiin myös syksyllä seminaari palkkausjärjestelmien uudistamisesta. Seminaari oli tarkoitettu kummankin liiton tes-aktiiveille teatterialan tes:n palkkausjärjestelmätyön helpottamiseksi. Jäsenliitoilleen STY järjesti seminaarin kansainvälisestä toiminnasta ja Teatterikulmassa toimiville yhteisöille koulutustilaisuuden 'Onko elo ilman tietoverkkoja eristäytymistä?'

Luottamusmieskoulutus toteutettiin Kiljavalla ja Työväen Akatemiassa. Kahdella koulutusjaksolla käsiteltiin mm. työehtosopimusratkaisuja ja sopimusten tulkintaa, paikallista sopimista, palkkausjärjestelmien kehittämistä, kunnallisten teattereiden edunvalvontaa, työttömyysturvan muutoksia sekä EU:n vaikutusta järjestöjen tulevaisuuteen.

Kulttuuripoliittisia kannanottoja ja lausuntoja annettiin useita. Kantaa otettiin mm. kulttuuripääkaupunkihankkeeseen, taiteilijan sosiaalinen ja taloudellinen asema - toimikunnan mietintöön, lakiin Suomen taideneuvostoista, apurahajärjestelmän kehittämiseen ja taiteilija-professuureihin, Pro Finlandia-ehdokkaisiin ja av-alan tutkimus- ja koulutuskeskushankkeeseen. Myös taideolympialaisia oltiin laittamassa liikkeelle. Kansalliseen olympiakomiteaan nimettiin STY:n edustajat teatteritaiteen, elokuvataiteen ja tanssitaiteen edustajiksi.

Kansainvälisissä kontakteissa tapahtui, kun FISTAV/ISETU piti kongressinsa joulukuussa Washingtonissa. Kongressissa järjestön nimi muutettiin MEI:ksi (Media and Entertainment International). STY:n toiminnanjohtaja myös valittiin ainoana pohjoismaisten järjestöjen edustajana MEI:n hallitukseen, jossa STY sai tehtäväkseen valmistella seuraavan vuoden toukokuussa Helsingissä pidettävän teatterityöntekijöiden toisen kongressin, ensimmäinen järjestettiin Amsterdamissa toimivuonna. MEI:n Euroopan alueorganisaatio järjesti elokuvatyöntekijöiden kongressin Ateenassa ja Pohjoismaiden kokous pidettiin Reykjavikissa. Kaikissa näissä oli STY:n edustus. Muilta osin keskityttiin Eestin vaihtosuhteisiin ja liittojen omaan kansainväliseen toimintaan.

Toimivuoden lopussa STY:n jäsenmäärä ylitti kaksi ja puolituhatta (2561), mikä merkitsi 7,6%:n kasvua edelliseen vuoteen.

1996

Uusi vuosi alkoi vanhoin metkuin. Päällimmäisenä hiersi elokuva-alan ongelmallinen sopimus-tilanne, josta oli neuvoteltu jo vanhan vuoden puolella. STYöläisen pääkirjoitus (1/96):

Elokuva-ala on pitkään ollut vailla selviä työmarkkinapelisääntöjä. Aikanaan edustavana työnantajaosapuolena toiminut LTK:n (sittemmin PT) erityisalojen työnantajaliitto menetti jäseniään siinä määrin, ettei se ollut enää halukas tosimelellä neuvottelemaan. STY:n ja Suomen Näyttelijäliiton sopimukset ovat edelleen voimassa, mutta vuodelta 1991 alkaen muuttumattomassa muodossa.

STY ja Suomen Näyttelijäliitto ovat kääntyneet alan edustavimpien järjestöjen Suomen Elokuvatuottajien Keskusliiton ja Suomen audiovisuaalisen alan tuottajat SATU:n puoleen ja pyrkineet näiden kanssa työehtosopimusneuvotteluihin, toistaiseksi turhaan.

Sanomattakin on selvää, että STY ja Näyttelijäliitto pitävät kestävämmänä tilannetta, jossa alalla toimivien yritysten kanssa ei ole työehtosopimuksia. Tilannetta on yritetty tuloksetta selvittää jo pitkään ja nyt on johtopäätösten aika. STY ja sen jäsenjärjestö SET samoin kuin Näyttelijäliitto ovat talven mittaan valmistelleet sopimuksia, joita vielä kevään aikana tarjotaan tuottajille joko järjestöjen kautta tai yritys kerrallaan. Mikäli vapaaehtoisesti ei kattavaan sopimusjärjestelyyn päästä, ovat vuorossa voimatoimenpiteet.

Mahdottomia ei kumpikaan työntekijäosapuoli ole vaatimassa, sopimukset pohjautuvat vanhoihin olemassa oleviin ja usein käytettyihin sopimuksiin. Joitakin ajanmukaistuksia joudutaan luonnollisesti tekemään. Elokuva-alan rahoitustilanne on kummankin osapuolen tiedossa. Emme kuitenkaan hyväksy sitä, että surkeaan rahoitustilanteeseen vedoten jätätisiin järjestäytyneen sopimustoiminnan ulkopuolelle. Elokuva-alan rahoitusongelmien ratkaisussa olemme mielellämme yhteistyössä minkä tahansa osapuolen kanssa, kunhan työehtosopimusasia ensin selvitetään.

Ja työtaisteluhan siitä tuli. Työntekijäjärjestöt STY ja Näyttelijäliitto julistivat keväällä työ-taistelun, mikä oli vuoden toinen valtakunnansovittelijalle edennyt, koskemaan sellaista elo-kuvatuohtantoa, joka ei ole sopimustoiminnan piirissä. Tämän seurauksena työnantajapuoli ilmoitti, että he pyrkivät järjestäytymään Erityispalvelujen työnantajaliittoon. Kun näin ei ta-pahtunut, antoivat STY ja Näyttelijäliitto yli 90 yritykselle työtaisteluvaroituksen. Työtaisteluvaroitus johti valtakunnansovittelijan sovitteluun, jossa todettiin Erityispalvelujen työnantajaliittoon järjestäytyneen yli 50% alalla toimivista tuottajista ja näin oli mahdollista tehdä heidän kanssaan yleissitova työehtosopimus, joka syntyi kaksi tuntia ennen suunnitellun lakon alkua. Sovitteluun osallistui myös järjestäytymättömiä tuottajia. Syntynyt sopimus oli voimassa vuoden 1998 helmikuuhun ja kattoi kaiken tv-yhtiöiden ulkopuolella olevan av-tuotannon. Palkkataulukkojen tarkistuksen lisäksi sovittiin, että tekijänoikeudet voivat siirtyä vain kirjallisella sopimuksella ja sopimustekstin ajanmukaistamiseksi perustettiin yhteinen työryhmä.

Myös Television Tuotantotyöntekijät joutuivat hakemaan ay-oikeuksiaan valtakunnansovittelijan kautta. Kevään sopimusneuvotteluissa lähdettiin hakemaan ennen muuta sopimus-oikeutta, koska Yle ei ollut suostunut neuvottelemaan edes luottamusmiehen asemasta. Neuvottelujen käynnistämiseksi STY jätti lakkovaroituksen. Valtakunnansovittelijan luona syntyneessä sovinnossa Yle tunnusti luottamusmiehen aseman ja ryhtyi hoitamaan jäsenmaksuperinnän. Samalla tuli tunnustetuksi Television Tuotantotyöntekijöiden asema Yle:n muiden ammattijärjestöjen joukossa. Työehtosopimukseen ei kesken tupokauden ryhdytty tekemään muutoksia. Näin oli saatu välirauha aikaan seuraaviin sopimusneuvotteluihin saakka. Osoitus muuten rauhallisesta työmarkkinavuodesta oli se, että Television Tuotantotyöntekijöiden työtaistelu oli vasta vuoden neljäs.

Toimivuonna nousi vahvasti esiin Teatterialan Työttömyyskassan kohtalo. Tästä STYöläinen (2/96):

Uuden työttömyyskassalain mukaan valtionapuun oikeutetuille työttömyyskassoille on asetettu minimikoko. Tämä aiheuttaa monien pienten kassojen tarpeen fuusioitua keskenään ja muodostaa uusia suurempia kassoja. Näin myös teatterialalla. STY on koko ajan ajatellut, että kulttuurialalla työskentelevät kassat voisivat fuusioitua, koska nämä ovat hyvin samanlaisten ongelmien edessä mm.

freelancereiden työttömyysturvan, mutta monen muunkin ongelman suhteen. Työntekijöillä on usein samoja työnantajia ja alan liitot ovat paljon yhteistyössä.

Malli ei tunnu kuitenkaan käyvän näyttelijöille ja muusikoille, jotka haluavat fuusioitua keskenään tai vaikka minkä tahansa ulkopuolisen kanssa, mutta ei STY:n. Yllämainittua yhteistyötä puoltavat seikat eivät tunnu merkitsevän mitään. Tätä linjaa on perusteltu lukuisin verukkeilta vaikuttavin seikoin, eivätkä näyttelijät ja muusikot ole tulleet edes avoimeen keskusteluun. On huomattava, että näyttelijöiden ja muusikoiden kassat eivät voi fuusioitua ilman ministeriön lain nojalla antamaa poikkeuslupaa. Kieltäytymällä fuusiosta kanssamme nämä vaarantavat samalla oman suunnitellun fuusionsa. Virallista päätöstä ministeriöstä ei ole tullut, mutta valittu linja ei hyvää lupaa.

Koska STY:n mielestä luontevimmista tahoista ei yhteistyöhalua löytynyt jatkettiin ponnisteluja fuusiokumppanin löytymiseksi muualta. Seuraavaksi vakavampia keskusteluja käytiin Journalistien työttömyyskassan kanssa. STY neuvotteli samanaikaisesti tiiviisti myös sosiaali- ja terveysministeriön kanssa järkevimman tavan löytymiseksi STY:n jäsenten työttömyysturvan hoidolle tulevaisuudessa. Jatkoaikaa fuusiotoinenpiteille saatiin, kun ministeriö päätti myöntää Teatterialan Työttömyyskassalle poikkeusluvan valtionapua varten vuodelle 1997.

Kansanvälinen toiminta etenkin MEI:n (television, elokuvan, teatterin ja viihteen ammattiliittojen kansainvälinen federaatio) puitteissa oli vilkasta. STY:n jäsenjärjestöistä MEI:n jäseniä olivat jo SET ja Teatteritekninen Liitto. Nyt jäseniksi liitettiin kaikki muutkin Tanssitaiteilijoiden Liittoa lukuun ottamatta, joka oli jo FIA:n (International Federation of Actors) jäsen. STY:n kannalta keskeinen tapahtuma oli EURO-MEI:n II eurooppalainen teatterityöntekijöiden kongressi, joka pidettiin Helsingissä toukokuussa ja jonka pääjärjestäjä oli STY. Kongressin avasi kulttuuriministeri Claes Andersson ja teemoina olivat koulutus, työehdot, työolot ja teatterin asema. Osallistujia oli 16 eri maasta ja kongressi sai EU:n taloudellista tukea. MEI järjesti toimivuonna myös maailmanlaajuisen televisio- ja elokuva-liittojen foorumin ja eurooppalaisen elokuva- ja televisiotuotantoworkshopin Pariisissa sekä seminaarisarjan IVY-maiden kulttuuriliittojen edustajille. MEI:n hallitus kokoontui lisäksi Pariisissa ja EURO-MEI:n kongressi Brysselissä. Kaikissa oli STY:n edustus.

Eestin yhteistyösopimus jatkui ja Pohjoismaisilla Teatteripäivillä Kööpenhaminassa olivat mukana myös STY:n edustajat. Muu kansainvälinen toiminta tapahtui pääasiassa jäsenliittojen kautta.

Koulutuksen alueella jatkettiin Tampereen Teatterikesän seminaariperinnettä. Tällä kertaa yhteistyökumppaneina olivat Teatteriliitto ja Näyttelijäliitto ja seminaarin aiheena 'Aatteen voimasta markkinavoimiin'. Alustajina toimivat Kaisa Korhonen, Pentti Paavolainen, Tuula Nyman ja Risto Ahonen ja osallistujia oli toista sataa. Jäsenliitoilleen STY järjesti seminaarin multimediasta. Seminaarisarjaa 'vakainainen - vierailija, teatterit avautuvat' STY oli järjestämässä Teatterikorkeakoulun täydennyskoulutuskeskuksessa ja Teatteriteknisen Liiton sekä Teatteritekniikan kehittämiskeskuksen ja Teatterikorkeakoulun valo- ja äänisuunnittelun laitoksen kanssa järjestettiin tapahtuma 'Teatteritekniikan ihmemää'. STY:n toimisto oli vanhaan tapaan mukana järjestämässä liittojen mittavaa koulutustoimintaa ja STY:n työntekijät vierailivat kouluttajina alan eri tahojen koulutustapahtumissa.

Luottamusmieskoulutus kevään osalta toteutettiin laivaseminaarina Tukholmaan. Aiheina olivat työolainsäädännön muutokset, luottamusmiestoiminnan kehittäminen sekä palkkausjärjestelmä-uudistuksen perusteet ja tavoitteet. Syksyn seminaari Järvenpäässä keskittyi kokonaan palkkausjärjestelmän uudistukseen, josta oli alustamassa myös työnantajaliiton edustaja. Kurssi oli yhteinen teatterin ja television luottamusmiehille. Ay-koulutusta järjestettiin myös tanssinopettajille.

Erilaisia lausuntoja ja kannanottoja STY antoi yhä kasvavassa määrin. Opetusministeriölle annettiin lausunto mediataidemuistiosta, Kulttuurinen tietoyhteiskunta-raportista ja kulttuurin ja kehityksen maailman raportista 'Our creative diversity' sekä yhdessä SET:n kanssa elokuvan rahoitustyöryhmän raportista. Kulttuuriministerille ja liikenneministerille tehtiin aloite julkisen palvelun maksun ohjaamisesta osaksi kotimaisen laadukkaan ohjelmatuotannon tukemiseen neljännen tv-kanavan

lupaehdoista päätettäessä ja SET:n kanssa allekirjoitettiin av-alan järjestöjen kannanotto valtioneuvostolle julkisen palvelun maksun säilyttämisen puolesta. Euroopan Parlamenttiin pyrittiin vaikuttamaan tv-direktiivin muutosesityksen osalta tavoitteena eurooppalaisen kiintiön tiukentaminen. Raha-automaattiyhdistykselle annettiin lausunto avustuksen saamiseksi uransa päättäneiden tanssijoiden tuki- ja neuvontatoimintaan ja Tanssin Tiedotuskeskukselle annettiin tukikannanotto tanssin tukirakenteita ja kiertuetoimintaa koskevan selvitystyön käynnistämiseksi.

Paikallistoiminta painottui teatterikohtaisiin sopimuksiin ja ongelmiin. Paikallistason sopimuksia tehtiin toimivuonna Porin Teatterissa ja Kajaanin kaupunginteatterissa. Erimielisyysmuistioita tehtiin Tampereen Työväen teatterissa, Porin Teatterissa ja Jyväskylän Kaupunginteatterissa. Selvitettäviä ongelmia oli myös mm. Imatran kaupunginteatterissa, Helsingin Tanssiopistossa ja Mikkelin Teatterissa. Palkkaturvahakemuksia jouduttiin edelleen tekemään STY:n toimistossa lähinnä av-alan maksamattomien palkkojen johdosta.

STY:n jäsenliitoista Suomen Teatteritekninen Liitto täytti 30 vuotta. STYöläisen painos nousi 3000 kappaleeseen ja keskustelu STY:n nimenvaihdosta alkoi. Esillä oli mm. Teatteri-, elokuva- ja televisiotyöntekijäin yhteisjärjestö, Teatteri- ja media-alan yhteisjärjestö ja Esittävien taiteiden yhteisjärjestö. Ainut kattava oli kuitenkin Suomen teatteri-, tanssi-, elokuva-, video-, televisio- ja multimediatyöntekijäin yhteisjärjestö - STY. Edustajisto päätti pysyttäytyä nykyisessä nimessä.

1997

STY:n toimialoista etenkin av-sektorin uskottiin laman jälkeen vilkastuneen ja kasvavan. Ote STYöläisen pääkirjoituksesta (1/97):

Televisiotoiminnan ulkopuolella on laaja ryhmä pienehköjä elokuva- ja audiovisuaalisen alan tuottajia, ns. independent-sektori, joka toimii sekä elokuvien, televisio-ohjelmien että yritys- ja mainoselokuvan tuotannossa. Tämän sektorin näköalat ovat paranemassa useastakin syystä.

Neljännän tv-kanavan toimiluvan myöntämisen yhteydessä käytiin vilkasta keskustelua julkisen palvelun maksusta ja mitä sillä pitäisi tehdä. STY:n linjana on ollut tukea julkisen palvelun televisiota mutta samalla turvata se, että kaupalliselta televisiotoiminnalta kerätään julkisen palvelun maksua tulevaisuudessakin. Palvelumaksulla turvattaisiin televisiotoiminnan lisäksi kotimaista independent-sektorin tuotantoa. Kotimaisen tuotannon tukemisella on laaja kulttuuri- ja yleispoliittinen merkitys koko maallemme. Käytyjen keskustelujen jälkeen on päästy yhteisymmärrykseen siitä, että tässä vaiheessa radiorahastosta siirrettäisiin independent-tuotantoon n. 12 miljoonaa markkaa.

Valoisiin näkymiin vaikuttavat myös valtion vuoden 1997 budjetin terveiset; elokuvatuotantoon ohjattiin 20% enemmän rahaa kuin edellisenä vuonna. Myönnettäköön, että vain tämän varassa hurraahuudot kuivuisivat kurkkuun, koska nousulla paikataan aiempien vuosien leikkauksia.

Osittain tilanne olikin paranemassa, vaikka vaikutukset eivät olleet odotetun suuruisia. Samaan aikaan, kun Neloskanava tuli lisäämään ostoja independent-sektorilta, Kolmos-TV keskitti ostot harvemmille yhtiöille.

Miten sitten teattereissa. Taas lainaus STYöläisestä (4/97):

Teatterialalla menee kohtuullisen hyvin. Katsojaluvut ovat nousussa, noin 3 miljoonaa katsojaa vuosittain. Teattereiden tehokkuus on tutkimuksissa todettu hyväksi ja taloudelliset vaikutukset ympäröivässä yhteiskunnassa yllättävän suuriksi. Yhteistyöverkostot toimivat, imago päättäjien silmissä on hyvä, teatterikasvatuksen ja ilmaisutaidon arvostus on nousemassa. Teatterin yhteiskunnallinen merkitys on kasvamassa.

Palkat ovat toinen juttu. Palkkatilastomme viime vuoden marraskuulta kertoo, että säännöllisen työajan keskipalkka teattereissa oli 10.109 mk/kk, taiteellisella henkilöstöllä se oli vähän enemmän, 11.105 mk. Tekniset työntekijät ja toimihenkilöt jäivät n. 9000 markan kuukausiansioon

Vuonna 1996 valtion kuukausipalkkaisten kokonaisansiot ylityökorvauksineen olivat 11.916 mk/kk. Yksityisen sektorin palkansaajien säännöllisen työajan keskikuukausiansiot liikkuivat vuonna 1995 jo 11.400 markassa. Koko kunta-alan kuukausipalkkaisten keskiansio marraskuulta 1996 oli 10.851 mk, KVTES:n piirissä se oli vain 9.418 mk ja opetusalaalla 13.960 mk. Ainakin taiteellinen henkilökunta vertautuu helposti opetusalaan.

Nykyaikaisissa teatteritaloissa tuotetaan parhaimpiin vetimiinsä sonnustautuneelle teatteriyleisölle virkistystä ja hengenravintoa palkoilla, jotka ovat ammattitaidottomalle työntekijälle maksettavaa tasoa. Kuitenkin työ on monenlaista erityisosaamista ja suurta henkistä sitoutumista vaativaa.

Eivätkö TES-neuvottelut ole juuri tällaisten seikkojen korjaamista varten? Vaikka markkapainotteinen tupo veroratkaisulla täydennettynä on meille parempi kuin liittokohtainen kierros, ei sillä alan matalapalkkaisuutta poisteta. STY:ssä ihmettelemme, etteikö työnantajallekin alan palkka-asioiden ratkaiseminen maltilla ja pitkällä tähtäimellä toisi paremmat näköalat kehittämiselle kuin pelkän selkänahka-nimisen katoavan luonnonvaran hyödyntäminen.

STY:ssä tunnetaan teattereiden talousongelmat, mutta emme näe teattereiden tulevaisuutta halpatyövoiman alana. STY:n hallitus kutsuu avoimesti eri osapuolet mukaan - niin näyttelijät kuin työnantajan - etsimään uusia keinoja alan palkkauksen saattamiseksi oikealle tasolle. Rauhalliselle työskentelylle tyytymättömyyttä herättävän asian korjaamiseksi ei ole paljon aikaa.

Vuoden lopulla syntyi tulopoliittinen sopimus, jota noudatellen tehtiin myös teatterialan työehtosopimusratkaisu. Se sisälsi useita palkkahinnoittelumuutoksia ja ammattinimikkeiden uudelleen ryhmittelyä, joilla vihdoinkin saatiin alan peruspalkkahinnoittelua nostettua jopa merkittävästi. Sopimus antoi myös lisää väljyyttä paikalliseen sopimiseen, mahdollisti tallenteiden käytön markkinoinnissa ja toi valot ja äänet mukaan tekijänoikeuksiin. Jo aiemmin oli päästy neuvottelutulokseen työaikalain muutoksen vaikutuksista sopimukseen. Palkkausjärjestelmän uudistamisesta neuvoteltiin koko vuosi, toistaiseksi tuloksetta.

Muutenkin työehtosopimustoiminta oli vilkasta. Uudet sopimukset solmittiin Yle:n vieraileville skenografeille ja Television Tuotantotyöntekijöille. Yleisradion ohjelmien kaupallisesta käytöstä neuvoteltiin koko vuosi ja syksyllä uudistettiin elokuvatuotannon työehtosopimuksen tekstejä työryhmässä. Joulukuussa syntyi tupo-ratkaisun mukainen sopimus, jossa huomioitiin sovitut tekstimuutokset.

Toimivuoden aikana tehtiin lisäksi työministeriölle selvitys työehtosopimustemme yleis-sitovuudesta. Selvityksen tarkoitus oli saada mahdollisimman moni STY:n työehtosopimuksista ministeriön yleissitovien sopimusten listalle.

Paikallisia kiistoja oli toimivuonna normaalia enemmän. Lahden kaupunginteatterissa edettiin tanssijoiden palkoissa työtaistelu-uhkaan saakka ennen kuin sopu syntyi ja palkat korotettiin sopimuksen mukaisiksi. Porin Teatterissa oli erimielisyys esiintymismatkan matkustusajan laskemisesta työaikaan. Wasa Teater siirtyi kuntayhtymän ylläpitämäksi ja siellä tehtiin paikallinen sopimus Teatterialan työehtosopimuksen noudattamisesta. Eniten julkista huomiota sai Tanssiteatteri Raatikon työtaistelu, jossa STY vaati alan työehtosopimukseen sitoutumista ja maksamattomien ylityö- ja sunnuntaityökorvausten suorittamista. Lisäksi henkilökunta vaati teatterin toiminnanjohtajan erottamista ja työntekijöiden osallistumisoikeutta teatterin hallintoon. Lokakuussa alkanut lakko, joka oli koko vuoden pisin työtaistelu maassa, johti vuoden lopussa sovintoon, jolla Raatikko sitoutui alan työehtosopimukseen. Palkkaturvahakemuksia tehtiin taas toimistossa lukuisia lähinnä SET:n toimialalla. Palkkoja yritettiin periä myös ulkomailta.

Tekijänoikeussektorilla syntyi Kapiostossa neuvottelutulos tyhjäasettimaksun elokuvatuottajille menevästä osuudesta. Muilta osin oli voimassa jäsenjärjestöjen tyhjäasettimaksusta sopima korvausten tilityssäntö. Vuokraus- ja lainausdirektiiviin liittyen annettiin yhdessä muiden Kapioston jäsenjärjestöjen kanssa lausunto. Asia eteni laiksi, jonka mukaan tekijällä on luovuttamaton oikeus kohtuulliseen korvaukseen videoita vuokrattaessa.

Koulutustoiminta oli entiseen tapaan pääasiassa jäsenliittojen toimintaa, jota STY:n toimisto oli organisoimassa. Mittavimpia tapahtumia olivat Tanssitaiteilijain Liiton 60-vuotisjuhliin liittyvät tapahtumat sekä SET:n yli sadan osallistujan koulutusristeily Tallinnaan. Oman teatterikesäseminaarinsa STY järjesti yhdessä Teatteriliiton kanssa Tampereella. Aiheena oli 'Rahasta vai rakkaudesta - teatterin todellinen vaikuttavuus'.

Luottamusmieskoulutus toteutettiin kahtena kurssina, joista toinen keväällä Helsingissä aiheena ajankohtaiset tes-asiat ja toinen syksyllä Tyrvännöllä teemasta luottamusmies muutosjohtajana.

Kansainvälisesti STY:n suhteet keskittyivät Eestin lisäksi MEI:n kautta tapahtuviin kontakteihin. MEI:n III teatterityöntekijäin kongressi pidettiin Palermossa, jossa oli sekä STY:n että Teatteriteknisen Liiton edustus. Kongressi valitsi työryhmän valmistelemaan Euroopan teattereiden työehtosopimusten kokoamista. Työryhmä, jossa STY:llä on edustaja, kokoontui toimivuoden syksyllä Brysselissä. Pohjoismaisessa kokouksessa Kööpenhaminassa oli STY:stä nelihenkkinen valtuuskunta. Kokouksen jälkeen keskusteltiin erikseen skenografien pohjoismaisesta yhteistyöstä. MEI:n hallituksessa, joka toimivuonna kokoontui Portossa, oli jäsenenä STY:n toiminnanjohtaja, joka myös hoiti pohjoismaisen jaoston puheenjohtajuutta. Lisäksi STY:n lakimies oli eurooppalaisten ay-lakimiesten kokouksessa Brysselissä EURO-MEI:n lähettämänä.

Lausuntoja annettiin toimivuonna mm. yleisradiolainsäädännön uudistamisesta ja taidehallinnon uudistuksesta sekä taidetoimikuntien jäsenistä, Pro Finlandia-ehdokkaista sekä tanssijoiden tuki- ja neuvontatoiminnasta. Lisäksi STY:n jäsenliitot ottivat kantaa omien ammattialojensa kysymyksiin ja STY:n ja liittojen edustajia oli useissa asiantuntijatyöryhmissä.

Keskustelu Teatterialan työttömyyskassan kohtalosta jatkui koko vuoden. Kassa toimi sosiaali- ja terveysministeriön poikkeusluvalla, jota jatkettiin myös vuodelle 1998. Neuvotteluja ja tunnusteluja käytiin usean eri liiton taholla fuusiokumppanien kartoittamiseksi. Toivotuimman vaihtoehdon Esittävien taiteilijoiden työttömyyskassan osalta ei edistytty.

Toimivuonna STY:n jäsenliitoista vanhin Suomen Tanssitaiteilijain Liitto täytti 60 vuotta, mitä juhlittiin näytävästi ja syystä. Vuoden lopussa STY:n jäsenliittojen yhteinen jäsenmäärä oli 2683.

Vuoden voi päättää otteeseen STY:n puheenjohtajaksi toiseksi kaksivuotiskaudeksi valitun Samppa Lahdenperän 'Pateettisesta palopuheesta' STYöläisessä (3/97):

Lyöttäytymällä yhteen eli STY:n perustamisella olemme saavuttaneet sen, että meillä on ammattilaisten hoitama toimisto, jonka toimia ja palvelumuotoja kehitetään jatkuvasti. Jäsenjärjestöjen hallitukset ja työryhmät ovat vastuussa oman alan erityisongelmien ratkomisesta. parannusehdotusten toimeenpano saattaa sitten taas tarvita yhteistoimia.

Hallitusten ja työryhmien työskentelyä täytyy myös kehittää ja ehkäpä uudistaa radikaalistikin. Jäsenistö ehdottaa ja valitsee luottohenkilöt; tuskinpa ketään pilanpäiten. Valittujen vastuuhenkilöiden voidaan odottaa toimivan aktiivisesti yhteisten päämäärien saavuttamiseksi. Kaikille se on kuta kuinkin palkatonta oto-työtä, joka vie paljon aikaa ja vaatii huomiota, valppautta ja asioihin perehtymistä. Kiitos saattaakin olla siinä, että työ on jännittävää ja että pääsee jossain määrin selville, miten koko ala yhteiskunnassa toimii ja miten yhteiskunnalliset ja aatteelliset muutokset vaikuttavat alaan.

“Ammattikunta on pieni. Yhteisiä asioita on ajettava; nyt on sinun vuorosi“, Liisi Tandefelt sanoi, kun olin uutena jäsenenä mukana ja ehkä ihmettelinkin kokoneempien tarmoa työehtosopimusasioissa ja työolojen yleisessä kehittämisessä.

Kun vastuu ja valta on annettu, niitä on myös käytettävä. Valitsijoiden luottamus jo velvoittaa siihen. Toivotan paneutumista ja kiinnostusta uusien luottohenkilöiden valitsijoille ja samoin tietysti kaikille luottohenkilöille.

1998

Alkuvuodesta 1973 eli 25 vuotta aikaisemmin neljä teatterialan ammattiliittoa ryhtyi etsimään yhteistä toimistotilaa. Tuosta kasvoi vähitellen nykyinen STY, joka lähti juhlavuoteensa toisaalta varmana itsestään ja roolistaan suomalaisen kulttuurin kentässä, mutta toisaalta epävarmana tulevien suurten muutosten edessä. STY:n toiminnanjohtaja kirjoitti STYöläisessä (2/98): otsikolla ’Ammattijärjestöt muutoksessa mukana’:

Usein julkisessa keskustelussa nähdään ammattijärjestöt viimeisinä dinosauruksina estämässä yhteiskuntaa tervehdyttäviä muutoksia. Samoin ne saatetaan nähdä vain heikompia puolustavana järjestelmänä, johon vahvemmillä ja palkkansa itse neuvottelemaan kykenevillä ei ole tarvetta kuulua.

Itse toivon, ettei omilla jäsenillämme olisi syytä miettiä näin. Tosiasia nimittäin on, että STY on ottanut voimakkaan roolin kaikissa niissä alaan liittyvissä kysymyksissä, joilla on välillinenkin vaikutus jäsenten etuihin. Eikä STY ole ainoa näin ajatteleva järjestö, vaikka monipuolinen taustatyö ei aina otsikoihin nousekaan ja vaikka sen todelliset tuloksetkin ovat siinä määrin vaikeasti mitattavia, että niistä tiedottaminen on hankalaa.

STY:n toiminta oli alussa ollut pitkälle työehtosopimustoimintaa. Sen rinnalla kuitenkin kulki teatteri- ja kulttuuripoliittinen vaikuttaminen, joka nähtiin jo silloin tärkeänä osana edunvalvontaa. Koulutustoiminta on aina ollut merkittävässä osassa erityisesti liittojen toiminnassa, mutta STY:n toimiston pitkälti organisoimana. Liittojen toiminnan kasvaessa onkin samalla kasvanut STY:n toimiston rooli yhteisenä palvelutoimistona. Kahdeksankymmenluvun alkupuolella esiin nousivat tekijänoikeuskysymykset, joiden osuus toiminnasta on jatkuvasti lisääntynyt ja 90-luvulla on tapahtunut voimakas kansain-välistyminen ja myös kulttuuripolitiikan merkitys on yhä korostunut. Ja sama tuntuu jatkuvan

Työehtosopimukset oli neuvoteltu edellisen vuoden lopulla ja kaikki STY:n kahdeksan sopimusta olivat tupo-raamia noudattelevia ja voimassa tammikuulle 2000. Tämä rauhoitti aikaa keskustelulle, jota erityisesti on käyty teattereiden rahoituksesta ja uudistettavasta televisiolainsäädännöstä. Aikanaan STY:n aloitteesta syntyneen Teatterialan työsuojeluoppaan uudistustyö on myös käynnistetty. Tampereen Teatterikesässä järjestetyssä seminaarissa puhuttiin ’Henkiin jäämisen strategioista ja osallistuttiin Pohjoismaiseen Teatterikokoukseen.

Ja keväällä STY:n perustajaliitoista Teatteriohjaajien Liitto vietti 30-vuotisjuhliansa Tallinnassa ja syksyllä juhli ja juhlii Lavastustaiteilijain Liitto 50-vuotista taivaltaan kotimaassa.

STY:n oma kansainvälinen järjestö MEI järjesti maaliskuussa Kölnissä konferenssin eurooppalaisten yhteistuotantojen työehdoista sekä yhteistuotantojen vaikutuksesta työllisyyteen. Ja EU:n komission asiantuntijakongressissa Birminghamissa linjaamassa EU:n audiovisuaalista politiikkaa tietoyhteiskuntaan siirryttäessä oli MEI:n edustajana STY:n toiminnanjohtaja osallistuen konferenssin tekijänoikeustyöryhmään.

Päällisin puolin katsottuna kaikki tuntuisi juhlavuonna jatkuvan kuin aiemminkin, vakiintunutta kurssia kohti uutta vuosituhatta. Näin ei kuitenkaan ole. Viime vuosina STY:n ja erityisesti Teatterialan työttömyyskassan yllä leijunut fuusiohanke on konkretisoitunut. Jo toista vuotta STY:n

ylläpitämä kassa on toiminut sosiaali- ja terveysministeriön erikoisluvan varassa. Nyt on päästy sopimukseen työttömyyskassapalvelujen hoidosta Erityisalojen toimihenkilöliitto ERTO:n kanssa. Kassojen fuusio tapahtuu 01.01.1999 alkaen ja edellytykset kassan hyvälle hoidolle on turvattu.

Fuusio aiheuttaa muutoksia koko STY:n ja jäsenliittojen jäsenmaksurakenteeseen, joka on syksyn aikana uudistettava. STY:n budjettiin se heijastuu suoraan, ja kassan hoidosta kertyneen korvauksen poistuminen on kyettävä jotenkin kattamaan. Se merkitsee myös toimiston työtehtävien ja työvoiman uudelleenjärjestelyjä. Toisaalta Teatterikulmasta aiheutuneet lainat on pian hoidettu ja työttömyyskassan jäsenmaksu näyttää jatkossa muodostuvan nykyistä pienemmäksi työttömyyden vähentyessä.

Ja kun organisaatiota jo kassafuusion vuoksi joudutaan miettimään uudelleen, herättää se luonnollisesti samalla keskustelua koko järjestön rakenteesta. Millainen on STY siirryttäessä ensi vuosituhannelle? Onko sillä enää jäsenliittoja vai onko perustamisen yhteydessä päätetty henkilöjäsenpohjainen teollisuusliittomalli toimivampi. Mihin suuntaan järjestö kasvaa, mitä mahdollisia uusia ammattiryhmiä se edustaa ja mikä on sen nimi? Tulevaisuuteen voi kuitenkin katsoa luottavaisesti. Ja jos onkin STY vasta 25-vuotias, on sen jäsenliitoilla ammatti- ja kulttuurijärjestökokemusta yhteensä lähes 250 vuotta.

Vielä viimeinen lainaus artikkelista 'Ammattijärjestöt muutoksessa mukana' (STYöläinen 2/98):

Onko moinen aktiivisuus yleensä mielekästä? STY:llä ainakin on vahva intressi vaikuttaa alan rahoituskysymyksiin, sillä se luo hyvän pohjan myös työehtosopimustoiminnallemme. Koulutukseen vaikuttamisen kautta voidaan vaikuttaa samalla työtyytyväisyyteen, työn tuloksellisuuteen ja palkkaukseen. Kansainvälistyminen luo tarpeita huolehtia, että rajat ylittävässä toiminnassa kyetään työehdot valvomaan ja että tekijänoikeudet turvataan. Ja kulttuurin kysymykset ovat niin vaikeita, että valtiovaltakin saattaa niissä kompastella.

Me siis väitämme olevamme ajan tasalla ja väitämme, että jokaisen alalla työskentelevän etu on kuulua ammattijärjestönsä, vaikka ei katsoisi sitä omassa työsuhteessaan tarvitsevansa. Ovathan ystäväsikin järjestäytyneet?

25 vuotta takana, mitä edessä?

Tämä päivä on käännekohta menneen ja tulevan välissä, yksi niistä. Se antaa hyvän syyn tarkastella maailmaa myös tästä eteenpäin.

Onko kulttuurilla tulevaisuutta, onko STY:llä tulevaisuutta? Ja tuleeko jotain muuttaa?

Kulttuurin kuluttamisen lisäämisen puolesta puhuvat mm. väestön koulutustason nousu, kasvukeskusten vahvistuminen ja ihmisten vapaa-ajan lisääntyminen. Kulttuurin merkityksen suurten aatteiden korvaajana väitetään kasvavan. Audiovisuaalisella puolella levityskanavien määrän räjähdysmäinen kasvu ei voi näkymättä myös tuotannon määrässä. Ammatti-järjestömielessähän tämä lisää edunvalvonnan tarpeita.

Mutta onko yhteiskunta taitekohdassa, jossa tavarantuotannon aika on ohi ja siirrytään monipuolisemmin palveluiden, myös kulttuurin tuotantoon? Ja onko markkinavoimille vastapainoa poliittisessa päätöksenteossa ja jos, tuottaako poliittinen päätöksenteko ihmisten hyvinvointia ja kulttuuria lisääviä päätöksiä? Tuleeko kulttuuri reuna-alueilta yhteiskunnan keskiöön? Havaitaanko, että kulttuuri työvoimavaltaisena alueena on jopa taloudellisesti kannattavaa? Ja että hyvinvoivat ihmiset ovat kykenevämpiä toimimaan innovatiivisesti myös markkinavetoisessa yhteiskunnassa? Vai käykö niin, että automatisoituva tuotanto saa rinnalleen maksettua joutenoloa?

Mutta ei mennä niin pitkälle. Tekijänoikeudellisen tuotannon bruttokansantuoteosuus on noussut kohisten. Ja sääntelyn tarvetta ohjaa teosten liikkuminen yli rajojen. "Tekijänoikeudet ovat tietoyhteiskunnan valuuttaa", totesi EU:n komission järjestämä audiovisuaalinen seminaari Birminghamissa keväällä 1998. Mutta ei muukaan edunvalvonta ei jää maamme rajojen sisäpuolelle, vuorovaikutus muun maailman kanssa myös työehtojen osalta lisääntyy nopeasti. Yhteistyö jopa yksittäisten tuotantojen kyseessä ollen on jo osoittautunut välttämättömäksi, yhteydet sisarjärjestöihimme Euroopassa ratkaisevat yhä useampia kiistakysymystä. Teattereiden työnantaja- ja työntekijäjärjestöt ovat aloittaneet EU:n tuella työmarkkinoiden eurooppalaisen vuoropuhelun.

Entä miten käy työehtojen? Onko työehtosopimustoiminnalla tulevaisuutta, vai mennäkö siihen, että lainsäädäntö muodostaa pohjan lähinnä paikalliselle sopimiselle? Onko tulevaisuuden kuva sellainen, että sitoutuminen meidän firmaan on tärkeintä? Ja miten sitten käy siellä, jossa meidän firmaa rakennetaan työntekijöiden selkänahasta? On kuva mikä tahansa, ei ole vaikeaa havaita, että työntekijöiden edunvalvonnalle on aina tilausta. Edunvalvonnan muodot saattavat monimutkaistua, edunvalvonta hajonnee yhä pienempiin palasiin, yhä pienempiä yksiköitä koskeviin ratkaisuihin.

Tulevaisuudessa järjestöiltä edellytettäneen suurempaa skaalaa osaamista ja verkostoitumista. Tämä osaaminen ulottuu työehtojen ja tekijänoikeuksien kansainvälisestä hallinnasta pienten työpaikkojen räätälöityyn edunvalvontaan ja entistä laajempaan luottamumiesten ja muiden työntekijöiden edusmiesten neuvotteluvalmiuksien lisäämiseen. Ja kaiken ohella on oltava valmis puuttumaan yhteiskunnan rakenteellisiin tekijöihin aina kun puhutaan kulttuurityön rahoituksesta ja kulttuurin työllistävästä vaikutuksesta samoin kuin työllistymisen tavoista. Osaaminen ja verkostoituminen taas edellyttävät voimien riittävää keskittämistä. En näe, että teatterikentällä on varaa pitää pitkään yllä nykyistä järjestöjen kirjoa päällekkäisine tehtävineen. Tarkempi työnjako, suurempi tehokkuus ja eriytyneempi osaaminen ovat jatkossa arvossaan.

Mutta koskaan ei tulisi unohtaa tällaisen järjestön toiminnan pohjaa. Kysymys ei ole mistään asiakassuhteista tai palvelujen myynnistä. Kysymys on siitä, että järjestömme on perustettu jäsenten yhteenliittymäksi ajamaan jäsenten yhteisiä etuja.

STY:n puheenjohtajat 1973-1998:

lavastaja Paul Suominen	1973-1976
ohjaaja Raija-Sinikka Rantala	1976-1977
ohjaaja Heikki Mäkelä	1977-1983
pukusuunnittelija Liisi Tandefelt	1983-1985
ohjaaja Ossi Räikkä	1985-1987
tehostemestari Veli-Pekka Niiranen	1987-1991
ohjaaja Antti Einari Halonen	1991-1993
ohjaaja Kaija Siikala	1993-1995
pukusuunnittelija Samppa Lahdenperä	1995-

STY:n varapuheenjohtajat:

Onni Riipinen, Johannes Kyyrönen, Paul Suominen, Urpo Puisto, Hilikka Pekkanen-Ronimus, Timo Martinkauppi, Kaija Siikala, Maaria Koskiluoma, Antti Einari Halonen, Reijo Tuononen, Esko Suhonen, Torolf Söderqvist

STY:n toimisto (vakinaiset työntekijät):sihteerit:

Kanerva Cederström (puolipäivätoiminen, samalla taloudenhoitaja) helmikuu - heinäkuu 1974
Soila Lehtonen (samalla taloudenhoitaja) syyskuu - joulukuu 1974

pääsihteerit:

Soila Lehtonen tammikuu 1975 - heinäkuu 1983
Arja Vaurama marraskuu 1983 - heinäkuu 1984
Merja Leskinen-Aholainen elokuu 1984 - heinäkuu 1985

ay-sihteerit:

Juha Jakonen (puolipäivätoiminen) elokuu 1976 - helmikuu 1977 ja marraskuu 1977 - lokakuu 1978
Raimo Söder (puolipäivätoiminen) helmikuu - joulukuu 1977 ja lokakuu 1978 - joulukuu 1979
ja (kokopäivätoiminen) tammikuu 1980 - joulukuu 1982

toiminnanjohtajat:

Raimo Söder tammikuu 1983 -

taloudenhoitajat:

Marja-Leena Sipilä (aluksi tuntipalkkainen, sitten puolipäivätoiminen) syyskuu 1975 - toukokuu 1981
Laila Juvonen (puolipäivätoiminen) elokuu 1981 - joulukuu 1982
Pirjo Kankaanmäki (puolipäivätoiminen) tammikuu 1983 - toukokuu 1984
Pirkko Holappa toukokuu 1984 - syyskuu 1987
Merja Menna lokakuu 1987
Aulikki Raatikainen helmikuu 1988 - joulukuu 1989
Leena Pakarinen tammikuu - helmikuu 1990
Aulikki Raatikainen huhtikuu 1990 - maaliskuu 1995

talouspäälliköt:

Aulikki Raatikainen maaliskuu 1995 -

toimistosihteerit/toimistovirkailijat:

Pirkko Nuutinen tammikuu 1983 - lokakuu 1985

Seija-Riitta Vedenkannas (aluksi puolipäivätoiminen) maaliskuu 1988 -

järjestösihteerit:

Pirkko Nuutinen lokakuu 1985 - syyskuu 1988

Olli Vesala lokakuu 1985 - lokakuu 1994

Esko Pajunen lokakuu 1988 - marraskuu 1998

Marita Hiltunen marraskuu 1994 - tammikuu 1997

Minna Valtonen helmikuu 1997 - lokakuu 1997

Anne Saveljeff lokakuu 1997 -

lakimiehet:

Juri Aaltonen marraskuu 1995 -

kirjanpitäjät/työttömyyskassan käsittelijät:

Pia Mettala (puolipäivätoiminen) tammikuu 1994 - huhtikuu 1996

Johanna Kekki (puolipäivätoiminen) toukokuu - heinäkuu 1996

Tuija Masko (puolipäivätoiminen) elokuu 1996-

Toimistoapulaisina ovat toimineet Taina Auvinen, Rakel Kallio (Kinnunen), Pirkko Nuutinen, Tiina Björkman, Marja Parikka ja Riitta Nevalainen

STY:n talouden kehitys 1974-1998:

Taulukkoon sisältyvät varsinaisen toiminnan kulut, taseen loppusumma, liittojen STY:lle maksamat jäsenmaksut sekä opetusministeriön myöntämä valtionapu.

vuosi	vars.toim.	tase	jm-tuotot	valtionapu
1974	27.729	16.235	16.450	19.595
1975	44.815	15.135	32.320	13.000
1976	83.000	21.680	94.838	14.000
1977	156.442	18.487	124.686	19.500
1978	167.419	18.890	146.755	21.000
1979	207.467	40.560	158.934	21.000
1980	276.286	61.820	205.821	22.000
1981	297.107	45.478	241.579	23.800
1982	361.557	66.362	300.861	28.000
1983	453.961	59.741	391.908	30.000
1984	562.488	57.882	430.114	31.800
1985	616.653	88.801	519.092	35.700
1986	695.179	126.037	593.129	45.200
1987	783.439	158.701	677.395	45.500
1988	862.731	276.285	743.246	48.400
1989	995.311	161.248	834.147	64.000
1990	1.134.997	1.487.312	971.411	70.000
1991	1.379.374	1.485.755	1.113.987	88.000
1992	1.487.118	1.350.933	1.159.498	85.000
1993	1.358.291	1.619.702	1.182.700	80.000
1994	1.459.365	1.624.435	1.150.075	85.000
1995	1.672.546	1.718.135	1.395.138	77.500
1996	1.978.151	1.849.339	1.666.018	140.000*

1997	1.876.194	1.788.516	1.870.827	140.000*
------	-----------	-----------	-----------	----------

* lukuihin sisältyy aiemmin jäsenliitoille tilitetty osuus